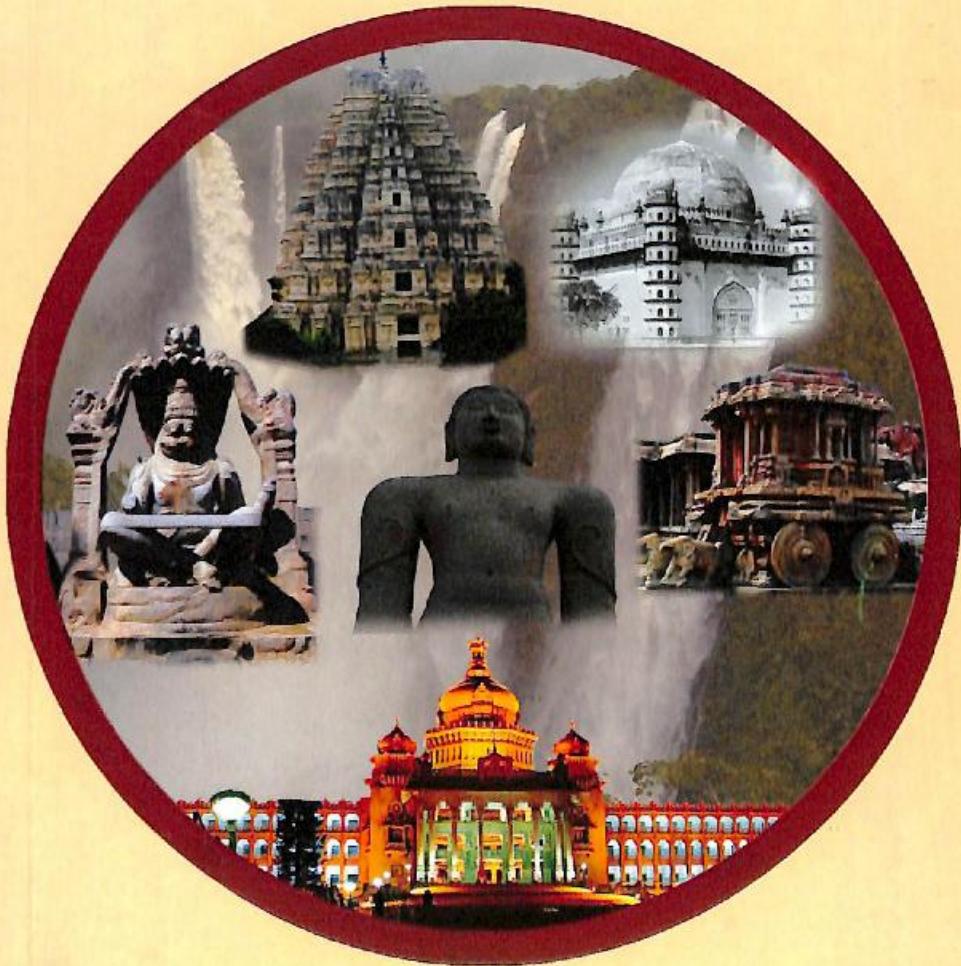

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಕರ್ನಾಟಕ “ನಾಡರೀತೆ”: ೨೦ನೇ ವಿಶ್ವೋಷಣೆ

ಡಾ. ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ

ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ

ಕನಾಟಕ “ನಾಡಗೀತೆ”: ಒಂದು ವಿಶೇಷಣವೇ

• • • • • • • • • • • • • • • • • • •

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಕನ್ನಡ ಮಾಸ್ಕ ಪಾರ್ಧಿಕಾರ

ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರವಾಸ, ಬೆ.ಸಿ. ರಸ್.

బెంగళూరు-3520 002

KARNATAKA 'NADAGEETE' : ONDU VISHLESHANE- A book written by **DR. M. CHIDNANDA MURTHY**, Bangalore. Published by **Ashok N. Chalawadi**, Administrative Officer, Kannada Pustaka Pradhikara, Kannada Bhavana, J.C. Road, Bangalore-560 002.

④ ಈ ಆವೃತ್ತಿಯ ಗ್ರಂಥಸ್ತಾಮ್ : ಕನ್ನಡ ಮುಸ್ಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ	: ೨೦೧೦
ಮತ್ತಿಗಳು	: viii + ೬೮ = ೫೬
ಪ್ರತಿಗಳು	: ೫,೦೦೦
ಬೆಲೆ	: ರೂ. ೧೦/- (ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಮಾತ್ರ)

First Print : **2010**
 Pages : **viii + 48 = 56**
 Copies : **5,000**
 Price : **Rs. 10/-**
 ISBN : **81-7713-293-8**

ಪ್ರತಾಲಕರು
ಅಶೋಕ ಎನ್. ಚಲವಾದಿ
ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳು
ಕನ್ನಡ ಮಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ
ಕನ್ನಡ ಭವನ, ಜಿ.ಸಿ. ರಸ್ತೆ
ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦ ೦೦೨
ಕರಡು ತಿದಿದವರು : ಶ್ರೀಮಿಕರು

ಮುದ್ರಕರು :

ಸಹಕ್ತಿ ಪ್ರಂಥರ್ವ ಹೈ. ರ.,
ನಂ. ೧೬/೮. ನಿನೇ ಮುಖ್ಯಸ್ತ. ನಿನೇ ಆಡುರಸ್ತೇ
ಕರ್ಮಾರಿಂದಾ ನಗರ, ಮೃಷಣು ರಸ್ತೇ
ಬೆಂಗಳೂರು-ಶಾಂತಿ ೧೨೫
ದೂರವಾಣಿ : ೦೪೦-೨೫೭೪೮೫೧; ಫೋ : ೯೨೬೨೫೬೩೪೫

ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ನುಡಿ

ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಕುವೆಂಪು ಅವರ 'ಜಯಭಾರತ ಜನನಿಯ ತನುಚಾತೆ' ಪದ್ಯ ಜನಮಾನಸದಲ್ಲಿ ನಾಡಗೀತೆಯಾಗಿ ಹಲವಾರು ವರ್ಷದಿಂದ ನೇಲಿಸಿದೆ. ಆದಾಗ್ಯೇ ೨೦೧೯ರಲ್ಲಿ ಕನಾರ್ಕ ಸರ್ಕಾರ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಈ ಗೀತೆಯನ್ನು 'ನಾಡಗೀತೆಯಾಗಿ ಫೋನ್‌ಸಿಸ್‌ ಕನ್ನಡಿಗರ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾಯಿತು. ಈ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅನೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿ, ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದುದು ಒಂದು ಕೊರತೆಯಾಗಿತ್ತು. ನಾಡಗೀತೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವ ಅನೇಕರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಬರುವ ಖುಷಿಗಳು, ರಾಜರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪೂಜ್ಯ ಗುರುಗಳು, ನಾಡಿನ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಡಾ. ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಯವರು ಈ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕಿರುಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ನಾಡಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಬೆಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ನಾಡಗೀತೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಲು ಇದರಿಂದ ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಿರುಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಧಿಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಕಟಸಲು ತಮ್ಮ ಸಮೃತಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಅವರು ಮಹಡುಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೊಜ್ಞ ಡಾ. ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಯವರಿಗೆ ನಾನು ಖುಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಮುನ್ಸುಕವನ್ನು ಮೊರತೆಯವಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿದ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಅಶೋಕ ಎನ್. ಚಲವಾದಿ, ನನ್ನ ಆಪ್ತ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಶ್ರೀ ಕೆ. ಮುಕುಂದನ್, ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಶ್ರೀ ಜಿ.ಎನ್. ಬಸವರಾಜು, ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರು ಹಾಗೂ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಅಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

+
ಡಾ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

“ನಾಡಗಿತೆ”ಯ (*State Anthem*) ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿವರಣಾತ್ಮಕವಾದ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆಯುವ ಆಲೋಚನೆ ಹೊಳೆದದ್ದು ಹೀಗೆ. ಕೆಲವು ವಾರಗಳ ಹಿಂದೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದಿರುವ ಕವಿಗಳು, ಮುಷಿಗಳು, ಸಾಧಕವರೇಣುರ ಪರಿಚಯವು ಎಲ್ಲಾರಿಗೂ ಇರಲಿ, ನನಗೇ ಕವಿಲ, ಪತಂಜಲಿ, ಗೌತಮರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ನಾನು ಓದಿದ್ದರೂ ಅವರ ಕೂಡಾಗೆ ಏನು ಎಂಬಾದು ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ಜನ ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಪಂಪ, ರನ್ನ, ಮಧ್ಯರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಓದಿದ್ದರೂ ಅವರು ಯಾವ ಕಾಲದವರು ಅವರು ಏನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಅರಿಯರು. ಆಗ ನನಗೆ ಕನ್ನಡಿಗರ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಂತಹ ಕುವೆಂಪು ಅವರ (ರಣಳ್-ಎಲ್) “ನಾಡಗಿತೆ” ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ವಿಸ್ತೃತ ಲೇಖನ ಬರೆಯುವ ಯೋಚನೆ ಬಂದಿತು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಷ್ಟೆಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ, ಅದೊಂದು ಮಸ್ತಿಕೆಯಾಗುವವ್ಯಾ ಬೆಳೆಯುತ್ತರೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬಂದಿತು. ಒಂದೊಂದು ಸಾಲಿಗೂ ಪದ್ಯವಿಂಡಕ್ಕೂ ಪದಶಃ ಅಥ ಬರೆಯುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲವಾದರೂ, “ರಸಬುಷಿ”, “ಗೇಹ”ದಂತಹ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಪರಿಚಿತ ಪದಗಳ ಅಥವನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. “ಜಯಭಾರತ ಜನನಿಯ ತನುಜಾತೆ” ಗೀತವು ಬರಿ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊಡುವ ರಚನೆ ಅಲ್ಲ: ನಾಡ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಅರಿವನ್ನು ತೀರಿ ಅಭಿಮಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದು ಅದರ ಗುರಿ. ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ಥಾತ್ಮಿಕಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದು ಅದರ ದ್ವೇಯ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳು ಸ್ವಷ್ಟವಾದಾಗ ಆ ಸ್ಥಾತ್ಮಿಕನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಮಾರ್ಣವೂ ಶ್ರಯಾತ್ಮಕವೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ವಿಶೇಷಣೆಯು “ನಾಡಗಿತೆ”ಗೆ ಪರ್ಯಾಯ ಅಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿನ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಿದ್ದರೂ ಅದರ ಮೂಲ ಆಶಯ ಕೇಳುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಶೇಷಣೆ ಓದಿದ ಮೇಲೂ, ಮತ್ತೆ ಆ ಕವನವನ್ನೇ ಓದಬೇಕು ಅಥವಾ ಹಾಡಬೇಕು ಅಥವಾ ಕೇಳಬೇಕು. “ನಾಡಗಿತೆ”ಗೆ ಪರ್ಯಾಯವೆಂದರೆ ಆ “ನಾಡಗಿತೆ”ಯೇ.

ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶವು “ರಾಷ್ಟ್ರಗಿತಮ್ಯ” ಆಗಿ (State Anthem) ಶಂಕರಂಬಾಡಿ ಸುಂದರಾಚಾರಿಯವರ “ಮಾ ತೆಲುಗು ತಲ್ಲಿಕೆ ಮಲ್ಲೆಮೂ ದಂಡ” (=ನನ್ನ ತೆಲುಗು ತಾಯಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೊವಿನ ಹಾರ) ಎಂಬುದನ್ನು ಆಯ್ದೇ ವಾಡಿದೆ. ತಮಿಳುನಾಡು ಮನೋನೃತೀಯನ್ನು ಈ. ಸುಂದರಂ ವಿಳ್ಳಿಯವರ “ತಮಿಳು ತಾಯ್ ವಾಳ್ತು” (ತಮಿಳು ತಾಯಿಗೆ ಶುಭಾಶಯ) ಕವನಕ್ಕೂ ಅದೇ ಸಾಫ್ನನವನ್ನು ನೀಡಿದೆ.

ಈ ಕಿರುಕ್ಕೂತಿ ರಚನೆಗೆ ಕೆಳಕಂಡ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಸಹಾಯ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಸೃಜಿಸುತ್ತೇನೆ- *Manorama Year Book, 2009; Swami Harshanandaji: A Concise Encyclopaedia of Hinduism, Vol. I, II and III;* ಮ್ಯಾನೋರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನಾರಟಕ ವಿಷಯ ವಿಶ್ವಕೋಶ; ಬೆನ್ನಗಲ್ ರಾಮರಾಂ ಮತ್ತು ಪಾನ್ಯಂ ಸುಂದರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ; ಪುರಾಣನಾಮ ಚೂಡಾಮಣಿ; ಯಜ್ಞನಾರಾಯಣ ಉಡುಪಿ: ಪುರಾಣ ಭಾರತ ಕೋಶ -ಇತ್ಯಾದಿ. ಒಂದಿಬ್ಬರು ಗೆಳೆಯರು ನನಗೆ ದೂರವಾಣಿ ಮೂಲಕ ಬೇಕಾದ ಮಾಹಿತಿ ತಿಳಿಸಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಪುಸ್ತಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಕ್ಕೂ ಅದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಡಾ. ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯನವರಿಗೂ, ಆದಿತ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಅತ್ಯೋಕ್ಷ ಚಲವಾದಿ ಅವರಿಗೂ ಸುಂದರವಾಗಿ ಅಷ್ಟು ಮಾಡಿರುವ ಸತ್ಯಶ್ರೀ ಮುದ್ರಣಾಲಯಕ್ಕೂ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಆದಷ್ಟು ಜನರ ಕ್ಯೇ ಮೂಲಕ ಮನದ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರಮೇಶಿಸಲಿ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಬಯಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಗಳಿಂಗಾರಂ - ಡಾ. ಎಂ. ಜಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ
(೦೮೦-೨೨೨೦೧೬೬)

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

“ಜಯ ಹೇ ಕನಾಟಕ ಮಾತೆ”	೧-೨
“ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ”	೩-೪
“ರಾಷ್ಟ್ರಗಾಥೆ”	೪-೫
“ಭಾರತ”	೫-೬
“ಕನಾಟಕ ನಾಡೀಯೆ”	೬-೭
ಪಲ್ಲವಿ	೭-೮
“ಭೂದೇವಿಯ ಮಹಡಿದ...”	೯-೧೦
“ಜನನಿಯ ಚೋಗುಳ ವೇದದ...”	೧೦-೧೧
“ಶಂಕರ ರಾಮಾನುಜ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ...”	೧೧-೧೨
“ತೃಲಪ ಯೋಯ್ಸಳರಾಲದ...”	೧೨-೧೩
“ಸರ್ವ ಜನಾಂಗದ ಶಾಂತಿಯ...”	೧೩-೧೪
ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಲಹ	೧೪
ಕನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ನಡವಳಿಕೆಗಳು	೧೫-೧೬
(೦೨.೦೧.೨೦೦೪)	
ಕನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ನಡವಳಿಕೆಗಳು	೧೬-೧೭
(೨೨.೦೨.೨೦೦೪)	

ಜಯ ಹೇ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾತೆ

- ಕುಪೆಂಪು

ಚ್ಯಾ! ಭಾರತ ಜನನಿಯ ತನುಜಾತೆ
ಜಯ ಹೇ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾತೆ!
ಚ್ಯಾ! ಸುಂದರ ನದಿವನಗಳ ನಾಡೆ
ಜಯ ಹೇ ರಸಂಪುಷ್ಟಿಗಳ ಬೀಡೆ!

ಭೂದೇವಿಯ ಮಹುಂಡ ನವಮಣಿಯೆ
ಗಂಧದ ಚಂದದ ಹೊನ್ನಿನ ಗಣಿಯು;
ರಾಘವ ಮಥುಸೂದನರವತರಿಸಿದ
ಭಾರತ ಜನನಿಯ ತನುಜಾತೆ,
ಜಯ ಹೇ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾತೆ!

ಜನನಿಯ ಜೋಗುಳ ವೇದದ ಫೋಷ
ಜನನಿಗೆ ಚೀವವು ನಿನ್ನಾವೇತ
ದಸುರಿನ ಗಿರಿಗಳ ಸಾಲೆ
ನಿನ್ನಿಯ ಕೊರಳಿನ ಮಾಲೆ;
ಕಪಿಲ ಪತಂಜಲ ಗೌತಮ ಜಿನಮುತ
ಭಾರತ ಜನನಿಯ ತನುಜಾತೆ,
ಜಯ ಹೇ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾತೆ!

ಶಂಕರ ರಾಮಾನುಜ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ
ಬಸವೇಶ್ವರ ಮಧ್ಯರ ದಿವ್ಯಾರಣ್ಯ
ರನ್ನ ಷಡಕ್ಕರಿ ಹೊನ್ನ
ಪಂಪ ಲಕುಮಿಪತಿ ಜನ್ನ

ಕೆಳ್ಗಿಗೆಯಂತಿರು ಮಂಗಳಧಾಮ

ಕವಿಕೋಗಿಲೆಗಳ ಮಹಾರಾಮ!

ನಾನಕ ರಾಮಾನಂದ ಕಬೀರರ

ಭಾರತ ಜನನಿಯ ತನುಜಾತೆ.

ಜಯ ಹೇ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾತೆ!

ತ್ಯಾಲಪ ಹೊಯ್ಯಾಳರಾಳಿದ ನಾಡೆ,

ದಂಕಣ ಜಕಣರ ನೆಚ್ಚಿನ ಬೀಡೆ;

ಕೃಷ್ಣ ಶರಾವತಿ ತುಂಗಾ

ಕಾವೇರಿಯ ಪರರಂಗ!

ಜ್ಯೇಶ್ವ ಪರಮಹಂಸ ವಿವೇಕರ

ಭಾರತ ಜನನಿಯ ತನುಜಾತೆ.

ಜಯ ಹೇ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾತೆ!

ಸರ್ವಜನಾಂಗದ ಶಾಂತಿಯ ತೋಟ,

ರಖಿಕರ ಕಂಗಳ ಸೆಳೆಯುವ ನೋಟ

ಹಿಂದೂ ಕ್ರೀಷ್ಟ ಮುಸಲ್ಮಾನ

ಪಾರಸಿಕ ಜ್ಯೇನರುದ್ವಾನ

ಜನಕನ ಹೋಲುವ ದೂರೆಗಳ ಧಾಮ,

ಗಾಯಕ ವೃತ್ತಿಕರಾರಾಮ!

ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಕುಣಿದಾಡುವ ಗೇಯ!

ಕನ್ನಡ ತಾಯಿಯ ಮಕ್ಕಳ ದೇಹ!

ಜ್ಯೇ! ಭಾರತ ಜನನಿಯ ತನುಜಾತೆ,

ಜಯ ಹೇ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾತೆ!

ಜ್ಯೇ! ಸುಂದರ ನದಿವನಗಳ ನಾಡೆ,

ಜಯ ಹೇ ರಸೋಮಣಿಗಳ ಬೀಡೆ

ಕರ್ನಾಟಕ “ನಾಡಗೀತೆ”: ಒಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದ (೧೯೪೫.೧೨.೧೫) ಬಳಿಕ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಕವಿ ಎಂದು ಅರ್ಥಿಸಿ “ಜನಗಣ ಮನ ಅಧಿನಾಯಕ.....” ಕವನವನ್ನು “ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆ” (National Anthem) ಎಂದು, ಬಂಕಿಂಚಂದ್ರ ಚಟ್ಟಜೀಯವರ “ವಂದೇ ಮಾತರಂ” ಕವನವನ್ನು “ರಾಷ್ಟ್ರಗಾಢೆ” (National Song) ಎಂದು ಒಮ್ಮೆತರಿಂದ ತೀವ್ರಾನಿಸಿ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಎರಡಕ್ಕೂ ಸರ್ವಾನವಾದ ಗೌರವಸ್ವಾನ ನೀಡಲಾಯ್ತು. ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಕವನದ ಏದು ಪದ್ಯವಿಂಡಗಳಲ್ಲಿ ವೋದಲನೆಯದನ್ನು, ಬಂಕಿಂಚರ ಕವನದ ಏದು ಪದ್ಯವಿಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದನ್ನು ಮಾತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಗಾಢೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಂದನ್ನು ಹಾಡಲು ಶಿಲ್ಪ ಸೆಕೆಂಡುಗಳು, ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಹಾಡಲು ಇಂಗಳು ಸೆಕೆಂಡುಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆ, ರಾಷ್ಟ್ರಗಾಢಿಗಳ ಪಾಠವನ್ನು ಅವುಗಳ ಅನುವಾದವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಹೊಡಲಾಗಿದೆ:

“ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆ”

ಜನಗಣಮನ ಅಧಿನಾಯಕ ಜಯ ಹೇ

ಭಾರತ ಭಾಗ್ಯವಿಧಾತ

ಪಂಜಾಬ ಸಿಂಧು ಗುಜರಾತ ಮರಾಠ

ದ್ರಾವಿಡ ಉತ್ತರ ಬಂಗ

ವಿಂಧ್ಯ ಹಿಮಾಚಲ ಯಮುನಾ ಗಂಗಾ

ಉಚ್ಛ್ರಾತ ಜಲಧಿ ತರಂಗ

ತವ ಶುಭ ನಾಮೇ ಜಾಗೇ

ತವ ಶುಭ ಆಶಿಷ ಮಾಗೇ

ಗಾಹೇ ತವಶುಭಗಾಧಾ

ಜನಗಣ ಮಂಗಲದಾಯಕ ಜಯ ಹೇ

ಭಾರತ ಭಾಗ್ಯವಿಧಾತ
ಜಯ ಹೇ ಜಯ ಹೇ ಜಯ ಹೇ
ಜಯ ಜಯ ಜಯ ಜಯ ಹೇ ॥

[ಭಾರತದ ಜನ ಸಮೂಹದ ಅಧಿನಾಯಕನೇ, ಭಾರತಕ್ಕೆ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುವವನೇ ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ಪಂಜಾಬ್. ಸಿಂಥು, ಗುಜರಾತು, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ದ್ರಾವಿಡ, ಉತ್ತರಗಳ ಹೃದಯವನ್ನು ಬಡಿದೆಬ್ಬಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು— ಆ ಹೆಸರಿನ ಫೋಂ— ಏಂಧ್ಯಾ ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ಅನುರಥೆಯ ಯಮುನಾ ಗಂಗಾ ನದಿಗಳ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಮಿಶ್ರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ; ಸಮುದ್ರದ ಮೊಡ್ಡ ತೆರೆಗಳಿಂದ ಅದು ಹಾಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅವು ನಿನ್ನ ಆಶೀರ್ವಾದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತ ನಿನ್ನ ಕೇರ್ಮಾಯನ್ನು ಹಾಡುತ್ತವೆ. ಭಾರತಕ್ಕೆ ಮಂಗಲವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುವವನೇ, ಜನರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಭಾರತ ಭಾಗ್ಯವಿಧಾತನೇ, ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ, ಜಯವಾಗಲಿ, ಜಯವಾಗಲಿ.]

“ರಾಷ್ಟ್ರಗಾಥೆ”

ವಂದೇ ಮಾತರಂ,
ಸುಜಲಾಂ ಸುಫಲಾಂ ಮಲಯಜ ಶೀತಲಾಂ
ಸಸ್ಯಶಾಮಲಾಂ ಮಾತರಂ ॥

ಶುಭ್ರ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಮಾಂ ಮುಲಕತ ಯಾಮಿನೀಂ
ಘುಳ್ಳ ಕುಸುಮಿತ ಚುಮುದಲ ಶೋಭಿನೀಂ
ಸುಹಾಸಿನೀಂ ಸುಮಧುರ ಭಾಷಿಣೀಂ
ಸುವಿದಾಂ ಪರದಾಂ ಮಾತರಂ
ವಂದೇ ಮಾತರಂ ॥

[ಈ ಮಾತೆಯೇ, ನಿನಗೆ ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಜಲ ಸಂಪತ್ತಿನವಳು, ಘರಭರಿತಳು, ಮಲಯ ಪರ್ವತದ ಗಾಳಿಯಿಂದ ತೆಂಪಾಗಿರುವವಳು, ಗಿಡಗಳಿಂದ ಹಸಿರಾಗಿರುವವಳು ನೀನು. ಓ ಮಾತೆಯೇ ನಿನಗೆ ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವಳ ರಾತ್ರಿಗಳು ಶುಭ್ರವಾದ ಬೆಳದಿಂಗಳಿಂದ ನಲಿಯುತ್ತಿವೆ; ಅವಳ ಭೂಮಿ ಸಮೃದ್ಧ ಹಾಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವ ಮರಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದೆ; ಅವಳ ನಗು ಶ್ರಿಯ, ಅವಳ ಮಾತು ಅತಿ ಮಧುರ -ಸುವಿ ಸಂತೋಷ ನೀಡುವವಳು, ಪರವನ್ನು ನೀಡುವವಳು -ಅಂತಹ ಮಾತೆಗೆ ನಾನು ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.]

[ಮೇಲಿನ ಮಾಹಿತಿಗೆ ಆಕರೆ: *Manorama Year Book : 2009*]

[ಪಿಪ್ರವೈ : “National Anthem” ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ “ರಾಷ್ಟ್ರಗಿತೆ” ಎಂದೇ ಕರೆದಿದೆ. ತೆಲುಗಲ್ಲಿ ಅದೇ “ಜಾತಿಯ ಗೀತಂ” ಅಥವಾ “ಜಾತಿಯ ಗೀತಮು” ಆಗಿದೆ. “National Song” ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪದಗಳಿವರೂ ತಿಳಿಯದು. “ರಾಷ್ಟ್ರಗಾಥೆ” ಎಂಬುದು ನಾನು ಹೊಸದಾಗಿ ಒಂಕಿಸಿರುವ ಪದ.]

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ದೇಶ ಪ್ರೇಮದ ಕಿಷ್ಟನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಅವರನ್ನು ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಮರಿದುಂಬಿಸಿದ ಫೋಷವೆಂದರೆ “ವಂದೇ ಮಾತರಂ.” ನಾವು ಪ್ರೈಡ್‌ಶಾಲೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ (೧೯೪೫-೪೬) “ಜನಗಣಮನ” ಹಾಡನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ; “ವಂದೇ ಮಾತರಂ” ಫೋಷ ದಾವಣಿಗೆ ನಗರದ ಬೀದಿ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನುರಂತವಾಗುತ್ತಿದ್ದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅನಕ್ಕರಸ್ತ ಪಳ್ಳಿಜನರ ಬಾಯಿಲ್ಲ ಅದು ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಹಳ್ಳಿಗಳ ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಷರಣ್ಣರು “ವಂದೇ ಮಾತರಂ” ಎಂದು ಬರದರೆ, ಬ್ರಿಟಿಷರ ಪರವಾಗಿದ್ದ ಕೆಲವರು ಅದನ್ನು ಅಳಿಸಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಬಹುತೇಕ ಜನರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚೊತ್ತಿದ್ದ ಆ ಫೋಷಣೆಯ ಪದಗಳನ್ನು ಯಾರಿಂದಲೂ ಅಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಭಾರತ

“Bharat, that is India” ಎಂದು ಸಂಖಿಧಾನವು ಎರಡು ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಭಾರತವನ್ನು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಅಪಜಾರವನ್ನು ಎಸ್ತಿಸಿದೆ. ಆ ಎರಡು ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ “ಇಂಡಿಯಾ” ಎಂಬುದೇ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಭಾರತದಲ್ಲೇ ಹಚ್ಚು ಪ್ರಜಾರದಲ್ಲಿದೆ. ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ನಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ “ಇಂಡಿಯಾ” ಎಂದೇ ಅಜ್ಞಾನಿರುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಂತೂ ಆ ಹೆಸರೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿರುವುದು; “ಭಾರತ”ವನ್ನು ಅವರು ಬಳಸುವುದು ಅಮಾರ್ವ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಂತೂ “ಭಾರತ” ಪದ ಬಳಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾ: “State Bank of India”, “Indian Bank”, “Indian Railways”, “I am an Indian” ಇತ್ಯಾದಿ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳು. ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ, ಆದರೆ ಬಹುತೇಕ ಯಾರೂ ಗಮನಿಸಿರದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಯಿಂದರೆ “ಇಂಡಿಯ” ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ವಿದೇಶೀ ವಾಸನೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅರ್ಥಭಾಯೆ ಹೊಂದಿರುವ ಪದವೆಂದರೆ ಭಾರತ. ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ; ನಮ್ಮ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವ ಪದವೆಂದರೆ “ಭಾರತ” (ಖಂಡಭದೇವ, ಜಯಂತಿಯರ ಹಿರಿಯ ಮಂಗ ಭರತ- ಇವನು ಹಿಮಾಲಯದಿಂದ

ಕನ್ನಾತುಮಾರಿಯವರೆಗಿನ ಭೂಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಆಳಿದ್ದರಿಂದ “ಭರತ ವರ್ಷ” ಅಥವಾ ಭಾರತ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ.) ವಾಕ್ಯಾರ್ಥದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ, “I am an Indian”, “ನಾನೋಬ್ಜು ಭಾರತೀಯ” ಎಂಬ ಉತ್ತರಗಳು ಒಂದೇ ಎಂಬಂತೆ ಕಂಡರೂ, ಅಥವಾ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ “ನಾನೋಬ್ಜು ಭಾರತೀಯ” ಅಥವಾ “I am a Bharatiya” ಎಂಬುದು ಹೆಚ್ಚು ಮಷ್ಟಿಗಾದುದು: ನಮ್ಮ ದೇಶ ಅಥವಾ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮೂಲ ಸೂಗಡನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವೆಂತಹುದು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ “India that is Bharat” ಎಂಬುದನ್ನು ತೇಗೆದುಹಾಕಿ, ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಹೆಸರನ್ನು “ಭಾರತ” (“Bharata”) ಎಂದು ಸಂಪಿಠಾನವು ತಿದ್ದುಪಡಿಸೋಳ್ಳಬೇಕು. ಆಗ ಇಂಗ್ಲೀಷನಲ್ಲಿ State Bank of Bharat (Bharata) ಎಂದೇ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕು. ಈಗಲೇನೋ ಭಾರತೀಯ ಸ್ವೇಚ್ಛ. ಬ್ಯಾಂಕ್. ಎಂದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೂ ಅದು ಬರಿಂ ನಾಮಖಲಕಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ.

ಕನಾಟಕ : “ನಾಡಗೀತೆ”

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಮೂರ್ತ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇವ್ವತ್ತು ಆಡಳಿತಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಹಂಚಾಗಿ ಮೋಗಿದ್ದ ಕನಾಟಕವು ರೇಳಿರಿಲ್ಲಿ ಇದು ಆಡಳಿತಗಳಲ್ಲಿ ಏಭಾಗಗೊಂಡಿತ್ತು (ಮದ್ರಾಸ್, ಮುಂಬೈ, ಕೇರಡಗು, ಮೈಸೂರು, ಹೈದರಾಬಾದ್). ಫಜಲ್ ಆಲಿ ನೇತ್ಯಕ್ಕದ ರಾಜ್ಯ ಮನವಿರಂಗದಣಾ ಆಯೋಗದ ಶಿಫಾರಸಿನನ್ನೆಯ ಕನಾಟಕವು ರೇಳಿತ ನವೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ “ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ” ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದು ರೇಳಿರಿಲ್ಲಿ “ಕನಾಟಕ” ಎಂಬ ನಾಮಕರಣವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಹಿಂದೆ ಈ ನಾಡಿಗೆ “ಕನ್ನಡ ನಾಡು” ಎಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದರೂ (“ನಾಡದಾ ಕನ್ನಡಮೋಳ್”- ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ), ಅದು ಭಾಷೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮುಕ್ಕೊಂಡ ಹೆಸರು. ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ “ಕನಾಟಕ” ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದಿತು (ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲೇ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದೆ). ಮತ್ತು ಅದು ಬಹು ಉಚಿತವೂ ಆದ ಹೆಸರು. ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಅಷ್ಟೇ- ಆದರೆ ಸಂಪಿಠಾನವು ನಮ್ಮ ನಾಡನ್ನು “ಕನಾಟಕ” ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿದೆ. (ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರದಂತೆಯೇ ಕನ್ನಡನಾಡೂ ಹಲವು ಕನ್ನಡ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಕೆಳೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಒಂದು ನೋವಿನ ಸಂಗತಿ.)

ರಾಷ್ಟ್ರಕೂ ಕುವೆಂಪು ಅವರು (ಕುಪ್ಪಳ್ಳಿ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ಮಟ್ಟಪ್ಪ) ಹಿಂದೆಯೇ ಬರೆದ “ಜಯ ಹೇ ಕನಾಟಕ ಮಾತೆ” ಕವನವು ಪ್ರಕಟವಾದ ಆರಂಭದಿಂದ

(೧೯೬೦) ಮುಂದೆ ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ಸಣ್ಣ ಮಟ್ಟ ಮಾರ್ಪಾಟಿಟುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಅವರಿಂದ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಪರಿಪೂರ್ಗೊಂಡ ಕವನವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ೨೩.೦೭.೧೯೬೪ ರಂದು ಅದನ್ನು “ನಾಡಗೀತೆ”ಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿ ಘೋಷಿಸಲಾಯ್ತು. ಆ “ನಾಡಗೀತೆ”ಯು ಸರಳ, ಆದರೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಾರ್ಥ. ಭಾರತದ ಪರಂಪರೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ, ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಬಹು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟದೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೇಲ್ಮೈ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಪತ್ತು, ಖಿನಿಜ ಸಂಪತ್ತು, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಪತ್ತುಗಳ ಸಮಗ್ರ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. “ಜನಗಣಮನ”, “ವಂದೇ ಮಾತರಂ” ರಾಷ್ಟ್ರೀಯಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿನ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾತ್ಮಿಕ್ಯಾಯನ್ನು ತುಂಬಿದರೆ. “ಜಯ ಹೇ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾತೆ” ನಾಡಗೀತೆಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿನ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮ- ನಾಡ ಪ್ರೇಮ ವಾತ್ಮ ಅಭಿವಾನವನ್ನು ಉದ್ದೀಪನಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ, ನಾಡಗೀತೆಗಳು ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ನಾಡಿನ ಸಂಕೇತಗಳು. ಅವುಗಳನ್ನು ಹಾಡುವಾಗ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಗೌರವಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ, ನಾಡಿಗೆ ತೋರುವ ಭಕ್ತಿಯ ಸಂಕೇತ.

ಅಂತಹ ನಾಡಗೀತೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲರು; ಹಾಡುವಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ನಿಂತು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ನಾಡಗೀತೆಯಲ್ಲಿನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಾಗ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಗೆಗಿನ ನಮ್ಮ ಶ್ಲೋತಿ, ಅಭಿಮಾನ ಇನ್ನೂ ವ್ಯಾಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಸ್ತಿಷ್ಕಿಯ ಮುಖ್ಯ ಘೋಯವಂತೂ ಅದೇ ಆಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲವಿಯ ಜೊತೆ ಬಿದು ಪಡ್ಡ ಖಂಡಗಳಿವೆ. ಒಂದೊಂದನ್ನೇ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ.

ಪಲ್ಲವಿ

ಕರ್ನಾಟಕವು ಕನ್ನಡಿಗರ ತಾಯಿ; ಅಂತಹ ತಾಯಿಯ ತಾಯಿ ಭಾರತ. ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿದೆ- ಆದರೆ ಅದು ಭಾರತದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗ. ಭಾರತಕ್ಕೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿದೆ- ಆದರೆ ಅದು ಕರ್ನಾಟಕ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಅಂಧಾರ್ಥಕ್ಕೆ, ಕಾಶೀರ, ಬಂಗಾಳಗಳಂತಹ ಹಲವು ನಾಡುಗಳ ಒಕ್ಕೂಟ. ಎರಡೂ ನಮಗೆ ತಾಯಂದಿರೇ- ಎರಡೂ ಪೂಜ್ಯ ಪವಿತ್ರ. ಒಂದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಇನ್ನೂಂದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಕೆವಿ ಕುವೆಂಪು ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವೇಂದೇ ಗುರುತಿಸಿರುವುದು ಬಹು ಉಚಿತವಾಗಿದೆ. ಭಾರತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕರ್ನಾಟಕ ಇಲ್ಲ, ಕರ್ನಾಟಕ ಬಿಟ್ಟು

ಭಾರತವಿಲ್ಲ. ಎರಡಕ್ಕೂ ಜಯವಾಗಲಿ ಎಂದರೆ ಭಾರತಿಯರು, ಕನ್ನಡಿಗರು ಸುಖಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಇರಲಿ, ಪ್ರಗತಿ ಹೊಂದಲಿ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಜಾತಿಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಅನುಮಾನತೆ ಅಳಿದು ತೃಪ್ತಿ ನೆಲಸಲಿ ಎಂದೇ ಅಧ್ಯ. ರಾಷ್ಟ್ರ ಅಧವಾ ನಾಡು ಎಂದರೆ ಅಲ್ಲಿನ ಜನ ಸಂಪತ್ತು, ಜೀವಿ ಸಂಪತ್ತು, ಸಸ್ಯ ಸಂಪತ್ತು; ಎಲ್ಲವೂ ಬೆಳೆಯಲಿ. ಸಮೃದ್ಧವಾಗಲಿ ಎಂದು ಕವಿ ಎದೆತುಂಬಿ ಹಾರ್ಯಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಾಳಿ, ಶರಾವತಿ, ನೇತ್ರಾವತಿ, ಕೃಷ್ಣಾ, ತುಂಗಭದ್ರ, ಕಾವೇರಿ, ಘಟಪ್ರಭಾ, ಮಲಪ್ರಭಾ, ಕಹಿಲಾ, ವೇದಾವತಿ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ನದಿಗಳು ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ೯೦೦ ಅಡಿಗಳ ಎತ್ತರದಿಂದ ನೀರು ಬೀಳುವ ಶರಾವತಿಯ ಜೋಗದ ಜಲಪಾತ್ರ, ೬೫೦ ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಕಾವೇರಿಯ ಶಿವನಸಮುದ್ರ, ೧೧೦ ಅಡಿಗಳ ಎತ್ತರದ ಘಟಪ್ರಭಾದ ಗೋಕಾಕ ಜಲಪಾತ್ರ ಇಂತಹ ರಮ್ಯ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿವೆ. ಪರ್ವಿನು ಘಟಪ್ರಭದ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡು ಇದೆ. ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಂಡಿಪುರ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ದಾಂಡೇಲಿ, ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬನ್ನೇರುಘಟ್ಟ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕಡೆ ವನ್ನೆಮೃಗಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಅಭಯಾರಣ್ಯಗಳಿವೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಬಹು ಸುಂದರ ನದಿ, ಕಾಡುಗಳು ಇರುವ ಪ್ರದೇಶ. ತುಂಗಭದ್ರ ಜಲಾಶಯ, ಕೃಷ್ಣಾಜಸಾಗರ, ವಾಣೀಲಾಸಸಾಗರ. ಹಾರಂಗಿ ಜಲಾಶಯ, ನಾರಾಯಣಪುರ ಜಲಾಶಯ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಅಣಕಟ್ಟಗಳಿಂದ ಬಿಡುವ ನೀರಿನಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಯಂತರ ಎಕರೆ ಪ್ರದೇಶ ನೀರಾವರಿಯಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅರಣ್ಯ ಸಂಪತ್ತು, ವನ್ನೆಜೀವಿ ಸಂಪತ್ತು, ಜಲಸಂಪತ್ತಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ನಾಡು ಕರ್ನಾಟಕ.

ಹುವೆಂಪು ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ನಿರಂತರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರು ಖುಡಿಗಳಾದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ ಉನ್ನತ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದವರೂ ಇನ್ನೊಂದಫರ್ದಾದಲ್ಲಿ ಖುಡಿಗಳೇ; ಅವರು ರಸಾಯನಿಗಳು. “ರಸ” ಎಂಬುದು ನಿಜವಾದ ಕಾವ್ಯಾನುಭವ; ಅದು ಮನಸ್ವನಿಗೆ ಸುಖವನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಮುದವನ್ನು ಸಂತೋಷವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಇತ್ತು ಬದುಕಿನ ವಿವಿಧ ಮುಖಿಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿಲೇ ಅವನನ್ನು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ರಸನಿಬಿಡ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದವರು ರಸಾಯನಿಗಳು, ಮಹಾಕವಿಗಳು. ಕರ್ನಾಟಕವು ಆ ಬಗೆಯ ರಸಾಯನಿಗಳ ಮಹಾಕವಿಗಳ ಜೀಜು. ಪಂಪ, ರನ್ನ, ಬಸವ ಇತ್ಯಾದಿ ಹಲವು ರಸಾಯನಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮುಂದೆ ಸ್ವರ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

“ಭೂದೇವಿಯ ಮಹಡಿದ.....”

ಕರ್ನಾಟಕ ಒಂದು ನೆತ್ತೆ ನೂತನ ನಾಡು- ಅದರ ಹೊಳಪು ಎಂದೂ ಕುಂದಿಲ್ಲ; ಕುಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ; ಭೂದೇವಿ ಧರಿಸಿರುವ ಕರೀಬಿದ ನವಮನೆ ಅದು ಎಂದೆಂದೂ ನಿತ್ಯನೂತನ. ಅದರ ಸಮಾಲೀನ ಎಂತೋ ಅದರ ಪರಂಪರೆಯೂ ಅಷ್ಟೇ. ಬನವಾಸಿ ಪ್ರದೇಶದ ಸಮೀಕ್ಷೆದ ಅಣ್ಣಿಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಪಂಪನು ಆಂಥ್ರಾದಲ್ಲಿದ್ದು ಕಾವೃರಚನೆ ಮಾಡಿದರೂ ಅವನು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೋ ಯಾವಾಸಿನ ದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡಿದ ಬನವಾಸಿ ನಾಡನ್ನು ತಾನು ಎಂದೆಂದೂ ಮರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಉದ್ದಾರ ತೆಗೆದಿದ್ದಾನೆ- “ಆರಂಕಸಮಿಟ್ಟೊಡಂ ನೆನೆವುದೆನ್ನ ಮನಂ ಬನವಾಸಿ ದೇಶಮಂ” -ಯಾರು ಅಂತು ಹಾಕಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಅದು ಬನವಾಸಿ ದೇಶವನ್ನು ಮರೆಯುವಂತೆ ಎಂದೂ ವಾಡಲಾರದು. ಅಂತಹ ಬನವಾಸಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಮಟ್ಟುವುದೇ ಒಂದು ಸೌಭಾಗ್ಯ; ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಮಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೊನೆಂರೂ ಪಕ್ಕ ವುರಿದುಂಬಿಂರೂಗಿಂತೋ ಕೋರಿಲೆಯಾಗಿಯೋ “ನಂದನವನ್” ಬನವಾಸಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟಿದರೂ ಸಾಕು. ಅದೇ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅದು ಶ್ರೀಗಂಧ ವೃಕ್ಷಗಳ ತೌರು, ಮಧ್ಯ ಚಿನ್ನದ ಗಳಿ. ತಿವಮೋಗ್ ಜಿಲ್ಲೆ, ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ -ಇವು ಶ್ರೀಗಂಧದ ಮರಗಳು ಇರುವ ಪ್ರದೇಶ: “ಮೈಸೂರು ಸ್ವಾಂಡಲ್ ಸೋಪ್” ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಭಾಗ್ಯತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿತ್ತು. ಇಡೀ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಿನ್ನದವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ರಾಜ್ಯಾಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕವು ಅಗ್ರಸ್ಥನಾಡಲ್ಲಿದೆ. ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜಿನ್ನದ ಗಳಿಗಳು (ಕೆ.ಜಿ.ಎಫ್.) ಲಿಂಗಸೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಹಟ್ಟಿ ಗಳಿಗಳು ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಹಾಗೆಯೇ ದೇವದುರ್ಗ ಸುರಪುರ ಹೊನ್ನಾಳಿ ತಾಲೂಕುಗಳು ಜಿನ್ನ ದೊರಕುವ ಇತರ ಪ್ರದೇಶಗಳು. ಕರ್ನಾಟಕ ಎಂದರೆ ಶ್ರೀಗಂಧದ ಸುವಾಸನೆ ಬೀರುವ ನಾಡು; ಕರ್ನಾಟಕ ಎಂದರೆ ಅಪ್ಪಟಿ ಜಿನ್ನದ ಬೀಡು.

ಇಂತಹ ಮಹಿಳಾ ಮಹಿಂಯನ್ನು ಹೆತ್ತೆ ಭಾರತ ವಾತೆ ಧನ್ಯ. ಭಾರತವೆಂದರೆ ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣರು ಅವತರಿಸಿದ ಮೂರ್ಖರೂಮೀ. ಪರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದ ರಾವಣನನ್ನು ಸಂಪರಿಸಿದ ರಾಮ (ರಾಘವ), ಮಧು ಕೈಟಭರಂಬ ದುಷ್ಪರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಸೋದರ ವಂಚಕ ಮತ್ತು ಸೋದರರ ಪತ್ನಿ ದ್ರುಪದಿಯ ಬಹಿರಂಗ ವಾನಾಪಹರಣ ವಾಡಿದ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಪಾಂಡವರಿಗೆ ದಿಗ್ನಶನ ವಾಡಿದ ಕೃಷ್ಣ

(ಮಧುಸೂದನ) ಇಂತಹ ದೈವಿ ಮರುಷರು ಅವತರಿಸಿದ ಮಣಿಭೂಮಿ ಭಾರತ. ರಾಮ ಕೃಷ್ಣರು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸಜ್ಜನರು, ದುರುಳರ ಸಂಹಾರಕರು. ಅಂತಹ ಭಾರತದ ಸುಪುತ್ರಿ ಕನಾಟಕವು ಭಾರತದ ಅದೇ ಆದರ್ಶವನ್ನು ನಿಜಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಸಿತು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೦ರ ಬಾದಾದು ಕಪ್ಪೆ ಅರಭಟ್ಟನ ಕನ್ನಡ ಶಿಪದಿಯೊಂದು ಹಿಗಿದೆ—

ಸಾಧುಗೆ ಸಾಧು ಮಾಧುರ್ಯಂಗೆ ಮಾಧುರ್ಯನ
ಬಾಧಿಷ್ಟ ಕಲಿಗೆ ಕಲಿಯುಗ ವಿಪರೀತನ
ಮಾಧವನೀತನ್ ಪೆರನಳ್ಲಿ ॥

ಕಪ್ಪೆ ಅರಭಟ್ಟ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸಜ್ಜನ; ಮಧುರ ಸ್ವಭಾವದವರಿಗೆ ಮಧುರ ಸ್ವಭಾವದವನು. ಆದರೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವ ದುಷ್ಣಿಗೆ ವಿಪರೀತ ದುಷ್ಣ “ಕಲಿ”ಗೆ ಎಂದರೆ ಕಲಿಯುಗದ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಮರುಷನಾದ ಕಲಿಮರುಷನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗಿಂತ ಹಚ್ಚು ‘ದುಷ್ಣ’ “ಕಲಿ” ಎಂದರೆ ಶೂರನೂ ಆಗಬಹುದು, ಕಲಿಮರುಷನೂ ಆಗಬಹುದು. ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವವನಿಗೆ ಬರೀ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಅವನನ್ನು ನಿರ್ದಯವಾಗಿ ಕೊಂಡು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಮಾಧವ ಅಥವಾ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ. ಭಾರತದ ಅವತಾರ ಮರುಷ ಕೃಷ್ಣ ಅದೇ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಧೀರ ಮಾನುಷ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕನ್ನಡಿಗ ಕಪ್ಪೆ ಅರಭಟ್ಟ, ವಿಲ್ ದುರಾಂಟ್ ಒಂದೆಡೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ “A Nation most love peace but keep its powder dry” –ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಭಾರತ ಮಾತೆಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ; ಭಾರತದ ಸುಪುತ್ರಿ ಕನಾಟಕ ಮಾತೆಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.

ಮೇಲಿನ ಸಂಗತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇನ್ನಷ್ಟು ಮಾಹಿತಿ ಗಮನಿಸಿ. ಶಿವಮೋಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಾಲಗುಂದದ ಮಯುರಶಿವಮುಕ್ಕನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಕಂಚಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಅವನನ್ನು ಹೇಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎಂದು ಲೇವಡಿ ಮಾಡಿದರು. ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಅವನು ವಾಪ್ಸೋ ಕನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಾನೇ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಆ ಸೈನ್ಯದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕಂಚಿಯ ಹಲ್ಲವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ನಿಜವಾದ “ಕ್ಷತ್ರಿಯ”ನಾಗಿ ಕದಂಬ ರಾಜ್ಯದ ಉಗಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕರ್ತವ್ಯಾದ. ಮುಂದಿನ ದೊರೆಗಳೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಹೆಸರುಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯ ಸೂತರೆ “ಶರ್ವ”ವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಾಳ್ತ ಸೂಚಕ “ವರ್ಮ” ಎಂಬ ವಂಶನಾಮವನ್ನು ಧರಿಸಿದರು. ಆ ಕದಂಬರಿಂದಾಗಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ

ಒಂದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಲೆ ಬಂದಿತು: ಅದು ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದುದು ರಾಜಭಾಷೆಯಾಯ್ದು (ಉನೇ ಶತಮಾನ). ತಮ್ಮ ರಾಜರಿಗಾಗಿ, ಅಥಾರ್ತ ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡಿ ಮುದಿದ ಸಾವಿರಾರು ವೀರರ ಸ್ವಾರಕವಾದ ವೀರಗಲ್ಲುಗಳು ಕನಾಟಕಾದ್ಯಂತ ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಮೇಲಿನ ವೀರರ, ಯುದ್ಧಗಳ ಕೆತ್ತನೆಗಳು ನಮಗೆ ಸೂರ್ಯಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಅನೇಕ ವೀರರು ರಾಜನಿಗಾಗಿ ಅಥಾರ್ತ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಗಿ (‘ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕಾಗಿ) ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡುವ ಮುನ್ನ ಹೀಗೆ ಸಂಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು— “ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದು ಬಂದರೆ ‘ಲಕ್ಷ್ಮಿ’ (ಇಶ್ವರ್ತ) ದೊರಕುತ್ತಾಳೆ; ಸತ್ತರೆ ವೀರಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸುರಾಂಗನೆಯರು ದೊರಕುತ್ತಾರೆ. ಆ ಕಾರಣ, ರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಮರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತೆ ಏಕೆ?” - ಅವರು ಎಂದೂ ಪ್ರಾಣ ಭಯದಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬದುಕಿ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲವೇ ಗೆದ್ದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು; ಸೋತು ಮಾತ್ರ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕನಾಟಕದ ಯೋಧರು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಮೊರಡುವಾಗ ಅವರ ಪಶ್ಚಿಮಾದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ— “ನೀವು ಸೋತು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರುವುದಾದರೆ ನಿಮಗೆ ದೊರಕುವ ಬಹುಮಾನ ನಮ್ಮು ಕುಂಕುಮ ಮತ್ತು ಬಳ್ಳ” - ಎಂದರೆ ತಮ್ಮ ಗಂಡಂಡಿರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಾವಿಗೆ ಹೇದರದೆ ಹೋರಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದರೆ ಮುಡಿಯಲು ಸಿದ್ದರಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ಅವರ ಪಶ್ಚಿಮಾದ ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹದಿನೇಳನೇ ಶತಮಾನದ ಬೆಳವಡಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ ತಾನೇ ತನ್ನ ಯೌವನದಲ್ಲಿ ಸ್ತೋಯರ ಪದೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ತನ್ನ ಗಂಡ ಈತ ಪ್ರಭುವಿನ ಸ್ಯೇನ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ತನ್ನ ಸ್ತೋ ಸ್ಯೇನ್ಯವನ್ನು ತಾನೇ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೂಯ್ದು ತತ್ತುಗಳ ದೊಡ್ಡ ಸ್ಯೇನ್ಯವನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ ಅರ್ಮಾವರ್ ಮಹಿಳೆ - ಇಂತಹ ಮಹಿಳೆ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ತೀರ ಅರ್ಮಾವರ್: ಭಾರತದಲ್ಲಂತೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಶೂರರ, ಧೀರೆಯರ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಗಳ ನಾಡು ಕನಾಟಕ. ಕನಾಟಕದ ವೀರ ಪರಂಪರೆ ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನು ಉಕ್ಕಿಸುವಂತಹುದು.

“ಜನನಿಯ ಜೋಗುಳ ವೇದದ.....”

ಭಾರತಮಾತೆ ತನ್ನ ತ್ರೀತಿಯ ಕಂದಮ್ಮ ಕನಾಟಕವನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿ ತೆಗಿ ಹಾಡಿದ ಜೋಗುಳವೇ ವೇದದ ‘ಫೋನೆ’ ಕುವೆಂಪು ವೇದಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವೇದಗಳ ಕಾಲ ಅನಾದಿ; ಅವುಗಳು ವರಾನಿವ ರಚನೆಗಳಲ್ಲ; ಅವುಗಳು ಸ್ವಂತುಂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡಂಥವು - ಇಂತಹ ನಂಬಿಕೆ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳು ಏನೇ ಇರಲಿ - ಅವು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಭಗವದ್ ದರ್ಶನಮಾಡಿದ ಯುಷಿಗಳಿಂದ ಮೂಡಿ ಬಂದಂಥವು

ಮತ್ತು ಅಪುಗಳ ಕಾಲ ಶ್ರೀಮಂ. ೨೫೧೦ಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಿನದು ಎಂದು ವಿದ್ಯಾಂಸರು ಸ್ಥಾಲವಾಗಿ ಇಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಎಂಬುದು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಚರ್ಚೆ ಅನಗತ್ಯ (ಇದ್ದಿತು ಎಂಬುದು ಖಿಚತ.) ಆದರೆ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದ ಹಿಂದೂ ಅಥವಾ ಸನಾತನ ಧರ್ಮವು ವೇದಾಧಾರಿತ ಎಂದು ಬಾಲಗಂಗಾಧರ ತಿಲಕರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದನ್ನು ಸರ್ವೋಚ್ಛೇದ್ಯ ನಾಯಾಲಯದ ಮೊರ್ನಿಂಗ್‌ನಿಂತೆ (೧೯೭೫) ಒಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಪುರಸ್ಕಾರಿಸಿದೆ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ದೇವತಾ ವಾದವಿದೆ; ಆ ದೇವತೆಗಳಿಲ್ಲ ಕೇವಲ ಆಕಾಶ, ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ಜಲ, ಸಸ್ಯದಂತಹ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಕೇತ; ಅಲ್ಲಿ ವರ್ಣಭೇದದ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ; ಅಪುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು ಭಾರತದ ಹೋರಿನಿಂದ ಬಂದು ದ್ವಾರಿತರನ್ನು ಉತ್ತರ ಭಾರತದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಓಡಿಸಿದವರು; ಆರ್ಥ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಮೂಲತಃ ಅಭಾರತೀಯ; ದ್ವಾರಿತರೇ ಭಾರತದ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳು ಎಂಬಂತಹ ವೇದೀರೀ ವಿದ್ಯಾಂಸರ ವಾದಗಳು ಇಂದು ಆಧಾರರಹಿತವಂದು ಜಿದ್ದು ಹೋಗಿವೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ ನೋಡೋಣ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವ್ಯಾಶ್ಯ, ಶಾದ್ರು ಎಂಬ ‘ವರ್ಣ’ಗಳು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಂದುವಲ್ಲ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನೋಧರ್ಮ ಆಯ್ದುಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವು. ಜಾತ್ಯಾ, ಆಡಳಿತ, ವ್ಯವಸಾಯ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರ, ಶ್ರಮಜೀವನ ಇವುಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡವರೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವ್ಯಾಶ್ಯ, ಶಾದ್ರುರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮಗ ವ್ಯಾಪಾರಿಯಾದರೆ ವ್ಯಾಶ್ಯ, ಆಡಳಿತ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವರ ಮಹ್ಕೆಳು ಶ್ರಮ ಜೀವನ ಆರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಶಾದ್ರುರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಶಾದ್ರನ ಮಗ ಜಾತ್ಯಾಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಲ್ಲ ಕಾಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಎಲ್ಲ ಮಾನವರೂ ವೇದಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಸಮಾನರು. ಎಲ್ಲರೂ ಸುಜಾತರೇ (“ಜನುಷಾ ಸುಜಾತಾ ಸಃ”). ಸೀ ಕೂಡ ಬ್ರಹ್ಮಜಾತಿಕ್ಕೆ ಅರ್ಫಾಲು. ಅವಳೂ ಮರುಷರಂತೆ ಯಜ್ಞಯಾಗ ವಿಧಿಗೆ ಅಹಂಕಾರ. ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಮರುಷ. ಸೀ ಎಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲ; ಆತ್ಮ ಮರುಷನೂ ಹೌದು, ಸೀ ಕೂಡ ಹೌದು. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ವತ್ಯ, ಅಂತ್ಯಜ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. “ಪರಂ ಸತ್ಯ, ವಿಪ್ರಾಃ ಬಹುಧಾ ವದಂತಿ” -ಇರುವ ಪರವಸ್ತಿ ಒಂದೇ; ಅದರ ಹೆಸರುಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅವಿಷ್ಯಾರಗಳು. ‘ಆರ್ಥ’ ಎಂದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ; ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದು “ದಸ್ಯ” -ದಸ್ಯ ಎಂದರೆ ದುಷ್ಪ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ‘ಆರ್ಥ’ನಾಗಿರಬೇಕು; ಆರ್ಥನಾಗಬೇಕು. ವೇದಗಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ, ಹೋಧನೆ ಅತ್ಯಂತ ಉದಾತ್ಮವಾದುದು. ವೇದಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು ಮೂಲತಃ ಭಾರತೀಯರೇ. ಆರ್ಥಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದು ದ್ವಾರಿತ ಅಲ್ಲ; ದ್ವಾರಿತ ಮಾತು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.

ವೇದಗಳ ಒಟ್ಟು ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಅತ್ಯಂತ ಉದಾತ್ಮವಾದುದು. ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭದ್ರತಾನಾದಿ ವೇದಗಳು. ಅಂತಹ ವೇದಗಳ ಮುಂದಿನ ಯುಗದಲ್ಲಿ, ಕೆಲವು ಸ್ತುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲು ಕೇಳು ಎಂಬ ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಮಂ-ಸ್ತೋ ತಾರತಮ್ಯ, ಅಸ್ವಶ್ರೂತೆಯ ಭಾವನೆ ಹಂಟ್‌ಕೊಂಡು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಲುಷಿತಗೊಳಿಸಿದವು. ಈ ದೋಷದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಲು ನಾವು ಮತ್ತೆ ವೇದ ಯುಗಕ್ಕೇ ಹೋಗಬೇಕು; ಅಲ್ಲಿಂದ ಸ್ಥಾರಾಗಬೇಕು.

ಇಂತಹ ವೇದ ಘೋಷವನ್ನು ಭಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಜೋಗುಳ ಹಾಡಾಗಿ ಕೇಳಿ ಬೆಳೆದ ಕರ್ನಾಟಕ ವರಾತೆ ಧನ್ಯಾರ್ಥ. ವೇದಗಳ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಮೃಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾತೆ ಧನ್ಯಾರ್ಥ. ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಹೇತು ಭಾರತ ಮಾತೆಗೆ ತನ್ನ ಶ್ರೀಮಿಯ ಕಂದಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕದ ಆವೇಶವೇ ಜೀವ. ಆ ಆವೇಶ ಬರೀ ವ್ಯಧರ ಭಾವಾವೇಶವಲ್ಲ; ಅದೂಂದು ಜೀವಂತ ಸ್ವಂದನ. ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲ ಆಯಾಮಗಳಿಗೆ ಸಕಾರಣವಾಗಿ ಸ್ವಂದಿಸುವುದೇ ಆವೇಶ. ಆ ಆವೇಶ ಕನ್ನಡಿಗರ ರಾಷ್ಟ್ರಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ, ನಾಡಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಬೇಕು. ತನ್ನನ್ನೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಇನ್ನೊಳಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಉಳಿಸುತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳೆಸುವ ಜೀವಂತ ಶಕ್ತಿಯೇ ಆವೇಶ. ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಆ ಬಗೆಯ ಆವೇಶ ಸ್ವಂದನವಾಗುವುದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಅಗತ್ಯ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಜನನಿ ಭಾರತ ಮಾತೆಯ ತುಂಬು ಹೃದಯದ ಬಯಕೆಯೂ ಅದೇ, “ವಂದೇ ಮಾತರಂ”, “ಭಾರತ ಮಾತೆಗ ಜಯವಾಗಲಿ”, “ಸಿರಿಗನ್ನಡಂ ಗಲ್ಲಿ”, “ಜ್ಯೇ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾತೆ” ಇಂತಹ ಘೋಷಗಳು ಕನ್ನಡಿಗನಲ್ಲಿ ಏರೆರಸವನ್ನು ಉಕ್ಕಿಸಬೇಕು; ಅಗತ್ಯ ಬಿಂದ್ರೆ ಎಂತಹ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಬೇಕು. ಅಂತಹ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತೊಂದಲೇ ಕರ್ನಾಟಕ ಉಳಿಯುವುದು; ಭಾರತವೂ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ತಿಪಮೋಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ, ಜಿಕ್ಕಮಗಳಾರು ಜಿಲ್ಲೆ, ಕೊಡಗುಗಳವರೇಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಪಟ್ಟಿಮ ಹಂಟ್‌ದ ಗಿರಿಗಳು ಎಂದೆಂದೂ ಹಸಿರಾಗಿರುವ ವನರಾಶಿಯಿಂದ ತುಂಬಿವೆ. ಆ ವನರಾಶಿಯೇ ಕನ್ನಡ ತಾಯಿಯ ಕೊರಳಿನ ಮಾಲೆ. ಕಾಡು ಉಳಿದರೆ ನಾಡು ಉಳಿಯುತ್ತದೆ; ಹಸಿರು ಅಳಿದರೆ ನಾಡಿನ ಅಸುವ್ರೂ ಅಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಮಾತೆಯ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಹಸಿರಾಗಿರುವ ಅರಣ್ಯಮಾಲೆಯು ಎಂದೂ ಒಣಗುವುದಿಲ್ಲ—ಅವಳು ಶಾಶ್ವತ ಸುಮಂಗಲೆ. ಆ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಸಾಲಿನಿಂದ ಹಲವು ನದಿಗಳು ಹಂಟ್‌ಹರಿದು ನಾಡನ್ನು ಹಸಿರಾಗಿಸುತ್ತವೆ. ಕಾವೇರಿ ಕೊಡಗಿನ ಉನ್ನತ ಗಿರಿಶಿಲಿರ ಭಾಗಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಹನಿ ಹನಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಂಟ್ ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳವಾಗಿ ಹರಿದು ವುಂದೆ ಹಳ್ಳ ಉಪನದಿಗಳು ಸೇರಿ ದೊಡ್ಡ ನದಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ

ಕೃಷ್ಣರಾಜಸಾಗರ ಜಲಾಶಯದ ಮೂಲಕ ಹರಿದು ಬತ್ತವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತದೆ; ತಿವನ್ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕಿ ಹರಿದು ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಾರತ ಹಲವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಹಿಳೆಯರ ಚಿಂತಕರ ದೇಶ. ಕಡೆಲ ವಿಷ್ಪುವಿನ ವಿದನೇ ಅವಶಾರವಂಬ ಭಾವನೆ ಇದೆ. ಅವನು ಕರ್ದಾಮ, ದೇವಮಾತಿಯರ ಏಕಮಾತ್ರ ಮತ್ತು, ಅವನು ಪ್ರಬುದ್ಧನಾದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ತಾಯಿ ದೇವ ಮಾತಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬೋಧನೆ ಮಾಡಿದ ಮಹಿಳೆ. ಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇತ್ತು; ಅವನು ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಸಾಧಕನೂ ಹೌದು. ವೈದಿಕರು ಕೆಲವರು ಯಜ್ಞದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿ ಬಲಿ ನೀಡುವುದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದನು. ಕ್ರಿ.ಪೂ. ಶಿಂಕೆ ಶತಮಾನದ ಪತಂಜಲಿಯದು ಲೋಕಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಭಾಷಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಹೆಸರು. ತಾಯಿ ಗೋಣಿಕಾ; ತಂದೆ ಹೆಸರು ತಿಳಿಯದು. ಭಾರತದ (ಈಗಿನ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ) ತಕ್ಷಣಿಲಾದಲ್ಲಿ ತಿಕ್ಣಿವನ್ನು ಪಡೆದ ಅವನು ದೇವ, ಮಾತು, ಮನಸ್ಸುಗಳ ಶುದ್ಧಿಗಳಿಗಾಗಿ ಮೂರು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದನು -ಆಯುರ್ವೇದ, ಮಹಾಭಾಷ್ಯ (ಪಾಣಿನ ವ್ಯಾಕರಣ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ) ಮತ್ತು ಯೋಗಸೂತ್ರ, ಅವನ ಯೋಗ ಸೂತ್ರವು ಯೋಗದ ಸೀದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಮೂಲಭೂತ ಗ್ರಂಥ. (ಇದರ ಮೇಲೆ ಮುಂದೆ ಹಲವು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ಬಂದಿವೆ.) ಸುವಾರು ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೫೦೦-೬೦೦ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗೌತಮ ಅಹಲ್ಯೆಯ ಪತಿ; ಸತ್ಯಾಂಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ, ಇವನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗೋತ್ರವೇ ಇದೆ. ಅತ್ಯಿ, ಅಂಗಿರಸ ಇತ್ಯಾದಿ ಮುನಿಗಳ ಜೊತೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡುದಲ್ಲಿದೆ ತನ್ನ ಮಗ ಶತಾನಂದನಿಗೆ ಉಪಕರಣ ಮಹಿಳೆ ಧರ್ಮ ಬೋಧನೆ ಮಾಡಿದ. ಘೋರ ಕ್ಷಾಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಿದ. ಇವನಿಂದಲೇ ಗೋದಾವರಿ (“ಗೋತಮೀ ನದಿ”) ಪವಿತ್ರ ನದಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಅವನ ಗೌತಮ ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಕೃತಿ. ಜಿನ ಎಂದರೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡು, ಅಧಾರತ್ ಇಂದಿಯ ನಿಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಮುಕ್ತನಾದವನು. ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಧರ್ಮದ ಆದಿ ತೀರ್ಥಂಕರ ವೃಷಭ ದೇವನಿಂದ ಮಹಾವೀರರವರಿಗಿನ ಇಪ್ಪತ್ತು ನಾಲ್ಕು ತೀರ್ಥಂಕರನ್ನು ಜಿನ ಎಂದೇ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಬಗೆಗಿನ ಮರಾಣಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ. ಉದಾ: ಪಂಪನ ಆದಿಮರಾಣ ಆದಿ ತೀರ್ಥಂಕರನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು; ರನ್ನನ ಅಜಿತನಾಥ ಮರಾಣ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ತೀರ್ಥಂಕರನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಲೋಕದ ದೈಹಿಕ ಸುಖಿಕ್ಕಿಂತ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮುಕ್ತಿಯೇ ಮನುಷ್ಯನ ಪರಮಧೈಯವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಜ್ಯೇಂದ್ರಧರ್ಮವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಹಿಂಸೆಯು ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದ ಪಂಪನ ತಂದೆ ಭೀಮಪಯ್ಯನು ಜೈನ ಧರ್ಮದ ಉದಾತ್ತ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಮಾರುಹೊಗಿ ಜೈನಧರ್ಮವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ. ಜೈನಧರ್ಮವು ಶಿರಿಂದ ಇನ್ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಬಲ ಧರ್ಮವಾಗಿದ್ದು ಪಂಪ ರನ್ನರಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿಗಳನ್ನು ಅತಿಮಜ್ಞೆಯಂತಹ ತ್ಯಾಗಜೀವಿಗಳನ್ನು ಚಾವುಂಡರಾಯನಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲಾಪ್ರೇಮಿ ರಾಜನೀತಿ ವಿಶಾರದರನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ನೀಡಿದೆ. ಚಾವುಂಡರಾಯ ಹತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರವಣ ಬೆಳ್ಳಿಳಿಳಿದ ದೊಡ್ಡ ಬೆಳ್ಳಿದ ಪುದಿಯ ಬಂಡಯಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿಸಿದ ಇಲ್ಲಾ ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಗೊಮ್ಮೆಟಮೂರ್ತಿ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಪ್ರಸನ್ನತೆ ಧಾರನ ಮುದ್ರೆಗಳಿಂದಲೂ ವಿಶ್ವವಿಶ್ವಾತ. ವಿನಾಕಾರಣ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಎರಿ ಬಂದ ಅಣ್ಣ ಭರತನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅವನ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಇಡೀ ಲೋಕದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಬಾಹುಬಲಿಗೆ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರ, ಧನ, ಪ್ರಭುತ್ವ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೇ ಅವನ ವೃಂಡಾಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪ್ರಚೋದನೆಯಾಯ್ತು. ತನ್ನ ವಾಯ್ಫಿಯ ಇಡೀ ಭೂಮಂಡಲದ ಮೇಲಿನ ಆಳಕೆಯ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಅಣ್ಣ ಭರತನಿಗೆ ಮನಃ ಮೂರ್ತಿಕವಾಗಿ ಒಟ್ಟಿಸಿ, ತನ್ನೂಲಕ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ಭೋಗಲಾಲಸೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ತಪಸ್ಯಿಯಾಗಿ. ತನ್ನ ಸರ್ವ ಭೋಗ ಪರಿತ್ಯಾಗದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಉಟ್ಟಿ ವಸ್ತುವನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ತೊರೆದು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ನಿಂತ ಬಾಹುಬಲಿಯೇ ಗೊಮ್ಮೆಟಮೂರ್ತಿ. ಆ ತಿಳಾ ಮೂರ್ತಿಯ ಎತ್ತರ ಬಾಹುಬಲಿಯ ಮನೋಸ್ಥಿತಿಯ ಜೀನ್ನತ್ವದ ಸಂಕೇತ. ಅವನ ನಗ್ನತೆ ಕಾಮ ವಿಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಿದ ಅವನ ಅಂತರಂಗದ ಸಂಕೇತ. ಆ ಮೂರ್ತಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದವರ ಮನಸ್ಸು ಉದಾತ್ತಗೊಳ್ಳತ್ತದೆ; ಅದರ ಭವ್ಯತೆ ಶಾಂತತೆ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ - ಅವನ ಮನೋ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತದೆ. ಪಂಪ ತನ್ನ ಅದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ತಂದಿರುವ ಭರತ ಬಾಹುಬಲಿಯರ ಪ್ರಸಂಗವು ಅದ್ಲುವನ್ನೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಸಂತ ಜಿತಿಸುತ್ತದೆ. ಬೊಪ್ಪಣ ಕವಿಯ ಗೊಮ್ಮೆಟ ಸ್ತುತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಮೂರ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೃದಯಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಇದೆ.

ಕೆಪಿಲ, ಪತಂಜಲಿ, ಗೌತಮ, ಜಿನರಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠರಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಾರತ ಮಾತೆಗೆ ಅವಳ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸುಮತ್ರಿ ಕರ್ನಾಟಕಮಾತೆಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.

“ಶಂಕರ ರಾಮಾನುಜ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ.....”

ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಬಹುಕಿಂದ್ಯು ಶಿಶಿ ವರ್ಷ ಮಾತ್ರ (೧೯೮-೮೨೦). ಅದರೆ ಸಾಧಿಸಿದ್ದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದನ್ನು ಕೇರಳದ ಪೂರ್ವಾ ನದಿಯ ದಡದ ಕಾಲದಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಬಾಲುದಲ್ಲೇ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತಾಯಿಯ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದರು. ಪ್ರತಿಭಾತಾಲೀ ಬಾಲಕನನ್ನು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮೋಸಳೆ ಹಿಡಿದಾಗ ವಾನಸಿಕವಾಗಿ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಸಾಯಲು ತಾಯಿಯ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಪಡೆದು ಮೋಸಳೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದ ಅವರು ಅಮೇಲೂ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದು ನಮ್ಮದಾ ತೀರದ ಗೋವಿಂದ ಭಗವತ್ತಾದರ ಶಿಷ್ಟಾಗಿ ಎಂಬು ವರ್ಷ ಕಳೆದು, ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಅದ್ವೈತ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಕಾಶಿಗೆ ಹೋದಾಗ ನಾಲ್ಕುರು ಶಿಷ್ಟರು ದೋರಿಕಿದರು. ಹಿಮಾಲಯದ ಬದರೀನಾಥ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹಲವರನ್ನು ಅದ್ವೈತಕ್ಕೆ ಆಕರ್ಷಿಸಿದರು. ತಾಯಿಯ ಅಂತ್ಯ ಸಂಸ್ಯಾರವನ್ನು ತಾವೇ ಮಾಡಿದರು. ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ವೀರೋಧವಾಗಿದ್ದ ಹಲವರನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದರು. ಶೃಂಗೇರಿ, ಮರಿ, ದ್ವಾರಕೆ, ಜೋಡಿಮರಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮಲಗಳನ್ನು ಭಾರತದ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಹಲವಾರು ಕೃತಿ ರಚನೆ ಮಾಡಿದ ಅವರು ಅಪೂರ್ವ ಮೇಧಾವಿ. ಅವರ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ಭಿನ್ನರೂಪವಾಗಿರುವ ವಿಶ್ವದ ಹಿಂದಿನ ಪರಮ ಚೈತನ್ಯ ಒಂದೇ- ಅದೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತು. ವಿಶ್ವವೇ ಬ್ರಹ್ಮ; ದೇಹ ಆತ್ಮ ಅಭಿನ್ನ. ವೈಕಿಂಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವುದೇ ಅದ್ವೈತ -ಅದೇ ಅಂತಿಮ ಅನುಭವ. “ಸೋಽವಂ” -ಅವನೇ ಅಥವಾ ಚೈತನ್ಯವೇ ನಾನು ಎಂಬುದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದೇ ಜೀವನದ ಪರಮ ಗಂತವ್ಯ. ಅವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ದುರ್ಬಲವಾಗಿದ್ದ ಸಂಸಾರ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚೈತನ್ಯ ತುಂಬಿದರು.

ರಾಮಾನುಜರ (೧೧೧೨-೧೧೫೨) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತದ ತಪ್ಪ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಿಂದಾಗಿ ಅದರ ಅಪಪ್ರಯೋಗವಾಗಿತ್ತು. ಜಾನ್, ಭಕ್ತಿಗಳ ಮುಢ್ಯ ಸಮಶೋಲನದ ಅಗತ್ಯದ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜರ ಉದಯವಾಯಿತು. ಜೆನ್ಸೆನ್ ಸಮೀಪದ ಹೆರಂಬುದೂರಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಅವರು ಬಾಲುದಲ್ಲೇ ತಂದೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಹೆರಂಬುದೂರಿನಿಂದ ಕಂಚಿಗೆ ಅವರ ಸಂಸಾರವು ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಂಡಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ವಾಸಂಗವನ್ನು ವಾದಿ ಮಹಾವಿದ್ವಾಂಸರಾದರು. ಗುರು ಯಾದವ ಪ್ರಕಾಶರಿಂದ ವೇದಾಂತದ ಮೋಧನೆ

ನಡೆಯಿತು. ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿದ ಅದ್ವೈತದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆನ್ನಿಸಿತು. ಯಾಮುನಾಕಾರ್ಯರೆಂಬ ವೈಷ್ಣವ ಗುರುಗಳ ಶಿಷ್ಯರಾದರು. ಕಾಂಚೀಮಾರ್ಹ ಎಂಬ ಶಾದ್ವಾಗರ್ ದ ದೃವಭಕ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೊತೆ ಅವರು ಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆಸಿದ್ದು ಕಾರಣವಾಗಿ ಅವರ ಪತ್ತಿ ಅವರಿಂದ ಬೇರೆಯಾದುದು ಅವರಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಮೂಡಿಸಿತು; ಕಾಂಚೀಮಾರ್ಹನನ್ನು ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವ ಗ್ರಂಥಾಭಾಸ ವಾಡಿದ ಅವರಿಗೆ ಗೋಷ್ಠಿಮಾರ್ಹ ಗುರುಗಳಿಂದ ನಾರಾಯಣ ಸ್ವೋತ್ತದ ಅಷ್ಟಾಕ್ತರೀ ಮಂತ್ರ ಬೋಧನೆಯಾಯ್ತು. ಆ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಸಬಾರದೆಂದು ಗುರುಗಳ ಆಜ್ಞೆ ಇದ್ದರೂ ದೇವಾಲಯದ ಗೋಪುರದಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಯಬಂತೆ ಆ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಫೋಟಿಸಿದರು. “ನಾನು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲ— ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಕ್ತಿ ದೊರೆತರೆ ಸಾಕು” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇದರಿಂದ ಗುರುಗಳು ಕಕ್ಷಾಬಿಕ್ಷ್ಯಯಾದರು. ಅವರು ಬಾದರಾಯಣನ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದ ಮೇಲೆ “ಶ್ರೀ ಭಾಷ್ಯ” ಬರೆದರು. ಅದರ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಾಗಿ ಮಾರದ ಕಾಶೀರಚ್ಚಿ ಮೋಗಿ ಬಂದರು. ಅವರ ಕಾಲದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮತಾಂಧ ಕುಲೋತ್ತಂಗನಿಂದ ತಪ್ಸಿಸಿಕೊಂಡು ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೇಲ್ಮೋಟೆಗೆ ಬಂದರು. ನೆಲದಲ್ಲಿ ಮಾತು ಮೋಗಿದ್ದ ವಿಷ್ಣು ವಿಗ್ರಹ ಪತ್ತೆಗೆ ದಲಿತರು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಮೇಲ್ಮೋಟೆ ವಿಷ್ಣು ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಾರು ದಿನ ಪ್ರವೇಶಾವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿದರು. ಅವರ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದವೇ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಗೂ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿತ್ತು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳ ತತ್ವ, ಆಜ್ಞಾರರ ತಮಿಳು ಸ್ವೋತ್ತರಳ ಸಮಸ್ಯೆಯ, ಅವರ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಮಾರ್ಗಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಯವೇ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ.

ಕ್ವಾತ್ರ ತೇಜಸ್ಸು, ಬ್ರಹ್ಮ ತೇಜಸ್ಸುಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಯದ ಹರಿಕಾರ ವಿದ್ಯಾರಣೆಯ ಒಂದಿಲ್ಲದ ಇನ್ನೊಂದು ವ್ಯಧರವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದರು. ೧೩-೧೪ನೇ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಧಾರ್ಮಕೋರರಿಂದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸನಾತನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅವನತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ಅದರ ಖದ್ದಾರಕ್ಕಾಗಿ ತಪಸ್ಸು ಕ್ಷೇಗೊಂಡರು; ಹಿಂದೂ ಸಾಮೃಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಇಟ್ಟರು ಶಾರರು ಅವರಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾದರು— ಅವರೇ ಹಕ್ಕೆ ಬುಕ್ಕೆ ಸೋದರರು. ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕೆ-ಬುಕ್ಕರಿಂದ ತ್ತಿತ್. ೧೩೬೫ರಲ್ಲಿ ಸಾಫಿತ್ವಾದ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮೃಜ್ಯವಿಲ್ಲದೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಹಿಂದೂಧರ್ಮವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. (But for Vijayanagar, Hinduism would have been reduced to a shadow and a mockery). ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮೃಜ್ಯದ ರಾಜರನ್ನು “ಕರ್ನಾಟಕ ದೊರೆಗಳು” ಎಂದೇ ಶಾಸನಗಳು ಬಣ್ಣಿಸಿವೆ.

ಅದು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೌದು. ಹಂಪಿಯು ಆ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಧಾನಿಯಾಯಿತು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ದೃವದನ್ನು ಪಂಪಾನಗರದ ನಿಜವಾದ ಒಡೆಯನೆಂದೇ ನಂಬಿದ್ದುದನ್ನು ಮನ್ಮಿಸಿದ ಹಕ್ಕು-ಬುಕ್ಕರಾದಿಯಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಎಲ್ಲ ರಾಜರೂ ಅವನೇ ನಿಜವಾದ ರಾಜ, ತಾವು ಅವನ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಎಂಬಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡರು. ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಅಧ್ಯೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕರಾದಕರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರಾಂಗೇರಿ ಶಾರದಾ ಏಿತದ ಗುರುಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಸಮಾಧಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ದೇವಾಲಯದ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಸಮಾಜೋ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಂದೋಲನದ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದು ಬಸವಣಿನವರ (ಕ್ರಿ. ೧೧೫೦) ಹೆಸರು ಸುಪುಸಿದ್ಧ, ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಾಗೆವಾಡಿಯ (ಕುಗಿನ ಬಸವನ ಬಾಗೆವಾಡಿ) ವಾದರಸ ಮಾದಲಾಂಬಿಕೆಯರ ಮುತ್ತಾಗಿ ಜನಿಸಿದ ಅವರು ಸ್ವಾತ್ಮ ಬಾಹ್ಯಾನಾಗಿದ್ದ ತಂದೆ ಉಪನಯನ ವಿಧಿಯ ಮೂಲಕ ಬಲವಂತವಾಗಿ ಧರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಯಚ್ಚೋಪವೀತವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ತಮ್ಮ ತಂಗಿ ಅಕ್ಷಾಗಾಮನ್ ಜೋತೆ ಉರನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಯಚ್ಚೋಪವೀತವು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಜಡ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸಂಕೇತವಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಅದು ಇತರರಿಗಿಂತ ತಾನು ಉತ್ತಮವೆಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಅದನ್ನು ಧರಿಸಿದವನಿಗೆ ತರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ಕರ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಭಕ್ತಿ ಮುಖ್ಯವೆಂದೂ, ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನವೆಂದೂ ನಂಬಿದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ, ಆದರೆ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಯಚ್ಚೋಪವೀತವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಸರ್ವಸರ್ವಾನತೆಯನ್ನೂ ಕರ್ಮಕ್ಕಿಂತ (Rituals) ನಿರ್ವಾಲ ಭಕ್ತಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಏರ್ಯೇವ ತತ್ವವನ್ನು ಒಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಲಿಂಗಧಾರಿಯಾದರು. ಲಿಂಗವು ಒಳಗಿನ ಶಿವಶಕ್ತಿಯ ಸಂಕೇತ -ಅದನ್ನು ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಧರಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಲವಿದ್ದ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ (ಕುಗಿನ ಬೀದರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಸವ ಕಲ್ಯಾಣ) ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ದೂರೆ ಬಿಜಳನ ಹತ್ತಿರ ರಾಜಭಾಂಡಾರಿಯಾದರು. ರಾಜಭಂಡಾರಿಯಾದರೂ ಅದರಿಂದ ಲಭ್ಯವಾದ ಸ್ವಾನ, ಹಣ ಇವು ಅವರನ್ನು ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಕಲ್ಯಾಣದ ಹೊರವಲಯದ ಸಂಭೋಳಿ ನಾಗಿದೇವನಂತಹ ಅಸ್ತ್ರೇನ ಮನೆಗೂ ಹೋಗಿ ಬಂದರು. ಅವರಿಗೆ ಬಡವ-ಬಲ್ಲಿದ, ಸ್ವರ್ಶ-ಅಸ್ವರ್ಶ, ಮರುಷ-ಸ್ತೀ ಎಂಬ ಬೇದವಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಕಳಿಂದಲೂ ಅವರಿಗೆ ಸಮಾನರೂಪಿತಭಕ್ತರಂಕಿರುತ್ತಾರೆ ನಾನು ಹೇಳಿದೇ ಭಾವಿಸುತ್ತ ನಿರ್ಮಲ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶಿವಾರಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಹೆಸರು

ಕೇಳಿದ ಸಾಮಿರಾರು ಜನರು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅಥವಾ ಅವರ ನಡೆ ನುಡಿ ಕೇಳಿ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿ ಶಿವಭಕ್ತರಾದರು. ಅವರು ಹರಳಯ್ಯ ಮಧುವಯ್ಯ ಎಂಬ ದಲಿತ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ಗಗಳ ಶಿವಭಕ್ತರ ಮಧ್ಯದ ವ್ಯವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದ ಬಿಜ್ಞಳನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಅವನು ಹರಳಯ್ಯ ಮಧುವಯ್ಯರನ್ನು ನಿರ್ದಯವಾಗಿ ಕೊಲ್ಲಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕಲ್ಯಾಣ ಶೈಟಿಸಿ ಕೂಡಲಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಶಿವೇಕ್ಕರಾದರು. ಅವರ ನಾಯಕತ್ವದ ಶರಣ ಚಳವಳಿ ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಹರಡಿತು. ಆ ಚಳವಳಿಯ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ತತ್ವಗಳು ಜನರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದವು. ಮೂಲ ಹಿಂದೂಧರ್ಮವು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಉದಾತ್ತ ತತ್ವಗಳು ಅವರಿಂದ ಮನರುಜ್ಞವನಗೊಂಡುವು. ಅವರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ವಚನಗಳು ಅವರ ವೃತ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅಪ್ಪಿ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಕೇವಲ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸರಳಗೊಳಿಸಿ ನವೀಕೃತಗೊಳಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನು ವಚನಸಾಹಿತ್ಯ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತು. ಅವರಿಂದ ಸ್ಮಾರ್ತರಾದ ರೈತರು, ಅಂಬಿಗರು, ನೇರಾರರು, ಶ್ರೀಯರು (ಅವರ ಪತ್ನಿಯರಾದ ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ, ನೀಲಾಂಬಿಕೆಯರೂ ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ), ದಲಿತರು, ಮಡಿವಾಳರು ಹೀಗೆ ಹಲವು ವೃತ್ತಿ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದೆ ಸಾಮಾನ್ಯರೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆ ಮಾಡಿದರು. ಶುದ್ಧ ವಿಜ್ಞಾನದಂತಿದ್ದ (Pure Science) ಏರ್ತೆವವು ಆನ್ಯಯಿಕ ವಿಜ್ಞಾನವಾಗಿ (Applied Science) ಪರಿಣಾಮಿಸಿತು. ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಅಂದೋಲನಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರದು ಬಹು ಪ್ರಮುಖ ಹೆಸರು.

ಅತಿಬೌದ್ಧಿಕತೆಯು ಶುಷ್ಕ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ದಾರಿಯಾದರೆ ಅತಿ ಭಾವುಕ್ತೆ ಅಂಧಶ್ರದ್ಧಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಬೌದ್ಧಿಕತೆ, ಭಾವುಕ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ತಂದವರು ಮಧ್ಯಾಙ್ಕಾರರು (ಗ್ರಿಫಲ-ಗ್ರಿಗಲ). ಮಂಗಳೂರು ಸಮೀಪದ ಪಾಜಕ ಗ್ರಾಮದ ಮಧ್ಯಗೇಹ ಭಟ್ಟರ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಇವರ ಬಾಲ್ಯದ ಹೆಸರು ವಾಸುದೇವ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ಎಪ್ಪು ಬಹು ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆಂದರೆ ಸಮಯ ಬಂದಾಗ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳನ್ನೇ ತಿದ್ದುತ್ತಿದ್ದರು. ಹದಿನಾರನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚುತ ಪ್ರೇಕ್ಷಿಸಿದ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅಧ್ಯೇತ ಚೋಧನೆ ಮಾಡಿದರು. ಆನಂದತೀರ್ಥ ಎಂಬುದು ಅವರ ಜೀವನೊಂದು ರಹಸ್ಯರೂಪಗಳಿಗೆ ವರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದ್ದು. ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ್ವೈತಗಳನ್ನು ಅಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ತಮ್ಮ

ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿ ಹಲವು ವಿದ್ಯಾಂಸರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದರೂ ಬೇರೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಅಗತ್ಯವೆನ್ನಿಸಿತು. ಅದೇ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಪ್ರವಾಸದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೂ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದರು. ಅವರ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಮಾರುಹೋದ ಅವರ ಗುರು ಅಚ್ಯುತ ಪ್ರೇಕ್ಷರೇ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾದರು. ದ್ವೈತವು ವಾಸ್ತವ ವಾದವನ್ನು (*Realism*) ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ದೇವ, ಜೀವಗಳ ಭೇದವನ್ನು ಒಪ್ಪಿತದೆ. ದೇವನು ಜಡನಾದ ಜೀವದಿಂದ ಬೇರೆ. ನಾರಾಯಣ ಅಥವಾ ವಿಷ್ಣುವೇ ಆತ್ಮಂತಿಕ ಸತ್ಯ; ಉಳಿದ ದೃವಗಳಿಲ್ಲ ನಾರಾಯಣ ಅಥಾರ್ತ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಅಧಿನರು. ಉದುಹಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಪಿಜಂದನವು ಮಣ್ಣಲ್ಲಿ ಹಾತುಹೋಗಿ ಅವರಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗಿ ಅದರ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞ ವಿಧಿಗಳ ಸುಧಾರಣೆ ಅಯ್ಯ -ಪ್ರಾಣಿ ಬಲಿಯ ಬದಲು ಹಿಟ್ಟಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಾಣಿ ವಿಗ್ರಹಗಳ ಬಲಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಕೃಷ್ಣ ಮೊಜೆಯು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ನಡೆಯಲು ತಮ್ಮ ಎಂಟು ಜನರನ್ನು ಎಂಟು ಮರಗಳಿಗೆ (ಅದವಾರು, ಕಾಣಿಯೂರು, ಕೃಷ್ಣಾಮರ, ಘಲಿಮಾರು, ಪೇಜಾವರ, ಮತ್ತಿಗೆ, ಸಿರೂರು, ಸೋದೆ) ನೇಮಿಸಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಎರಡೆರಡು ವರ್ಷ ಕೃಷ್ಣ ಮೊಜೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊರಿಸಿದರು -ಇದು ‘ಪರ್ವಾಯ’ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಪುರಂದರ, ಕನಕರು ಮಾಡ್ದ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದ ದಾಸರು.

ಕನಾಟಕ ಇಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂತರ, ಭಕ್ತರ, ಚಿಂತಕರ ನೆಲೆವೀಳು ಅಥವಾ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನ. ಇವರಿಂದಾಗಿ ಕನಾಟಕವು ದಿವ್ಯಾರಣ್ಯವೆನ್ನಿಸಿದೆ. ಇವರಲ್ಲದೆ ಕನಾಟಕವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮಿತ್ತ ನಾಡೂ ಹೌದು. ರನ್ನ (೯೯೫) ಬಳಿಗಾರ ವೃತ್ತಿಯ ಜ್ಯೇಂಧ್ರಮರ್ಮದ ಜಿನವಲ್ಲಭ ಮತ್ತು ಅಭ್ಯಂಬ್ರಯರಿಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ ಮುಧೋಳದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ. ವಿದ್ಯೇ ಪಡೆಯಲು ಅವನು ದಕ್ಷಿಣ ಕನಾಟಕದ ಗಂಗಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಗಂಗರ ಬಳಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಚಾವುಂಡರಾಯನ (ಇವನೇ ಗೊಮ್ಮೆಟ ವಿಗ್ರಹ ಕೆತ್ತಿಸಿದ್ದು) ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದ. ಅವನು ಅಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜ್ಯೇನ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದ ಶ್ರವಣ ಬೆಳ್ಳೂಳದಲ್ಲಿ ಅಜಿತನೇನ ಗುರುಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನಾದಲ್ಲಿ ಲೋಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದು ಬಳಿಕ ತನ್ನ ಹುಟ್ಟುರಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾನೆ (ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಯಿಂದರೆ, ಅವನ ಸ್ವಾಹಾಕಾರ “ಶ್ರೀ ಕವಿರತ್ನ” ಎಂಬುದು ಶ್ರವಣ ಬೆಳ್ಳೂಳದ ಬೆಕ್ಕೆ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ). ತನ್ನ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗೆ ಅಪಾರವಾದ ವಿಶ್ವಾಸವಿತ್ತು. ಅವನು ತನ್ನನ್ನು “ಜಿನ ಸಮಯ ದೀಪಕ” (ಸಮಯ= ಮತ, ಧರ್ಮ) ಎಂದು, ವಾಗ್ನೇವಿಯ ಭಂಡಾರದ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು

ಒಡೆದ “ಸಾರಸ್ವತವೆನಿಪ ಕವಿ ರನ್ನನ್” ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತಾನೊಬ್ಬಿ ರತ್ನಪರೀಕ್ಷಕ ಎಂದು ತನ್ನ ಕೃತಿರತ್ನಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದೂ ಒಂದೇ, ಆದಿತೇಷನ ಹೆಡೆಗಳ ರತ್ನಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದೂ ಒಂದೇ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅದು ಎಂಥವರಿಗೂ ಅಸಾಧ್ಯ. ಅವನ ಮೂರು ಕೃತಿಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿವೆ- ‘ಸಾಹಸಭಿಮವಿಜಯ’ ಅಥವಾ ಗದಾಯುದ್ಧವು ಭೀಮ ದುರ್ಯೋಧನರ ಗದಾಯುದ್ಧವನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಸ್ತುವಾಗಿ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಅವನು ಭಾರತ ಯುದ್ಧದ ಕೊನೆಯ ದಿನದ ವರ್ಣನೆಯ ಸೆಪದಲ್ಲಿ ಅದರ ಪೂರ್ವ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಸೆನಪಿಸುತ್ತಾನೆ (ಇದು “ಸಿಂಹಾವರ್ತೋಕನ ಕ್ರಮ”). ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದುರ್ಯೋಧನ ಸೋತು ಸಾವಿಗೆ ಈಡಾದರೂ ಅವನನ್ನು ಒಬ್ಬ “ಮಹಾನುಭಾವ” ಎಂಬಂತೆ ಅವನ ಶೌರ್ಯ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಅಂತ್ಯಕಾಲ ಹೃದಯಸ್ತರ್ತಿ. ಭೀಮ ಕಥಾನಾಯಕನಾಗಿದ್ದರೂ ದುರ್ಯೋಧನ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನವ್ಯ ವ್ಯಾದಯದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯತ್ತಾನೆ. ಕಲ್ಲಾಣ ಹಾಲುಕ್ಕೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಇಮ್ಮಡಿ ತೈಲಪನ ಮಾರ್ಗ ಇರಿವ ಬೆಡಂಗ ಸತ್ಯಾಶ್ರಯನು ಜೋಳರ ಮೇಲೆ ನಡೆಯಿಸಿದ ದಂಡಯಾತ್ರೆಯ ಶೌರ್ಯಕಾರ್ಯ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಮೋದನೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ಇರಿವ ಬೆಡಂಗ ಸತ್ಯಾಶ್ರಯನನ್ನು ಭೀಮನನ್ನು ಅಭಿನ್ನವೆಂಬಂತೆ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೀಮನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಪ್ರೇಕವಾಗುತ್ತದೆ; ಅವನೊಬ್ಬನಿಗೆ ವಾತ್ರ ಪತ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ ದ್ರಾಪದಿಯ ಪಟ್ಟದರಾಣಿ ಆಗುತ್ತಾಳೆ. ಕನಾಡಿಕದ ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನ ಒಂದು ಶೌರ್ಯದ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಯುಗ- ಅದರ ಅಭಿವೃಕ್ಷಿ ರನ್ನನ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿದೆ. ಅವನ ಇನ್ನೊಂದು ಕೃತಿ “ಅಜಿತಮರಾಣ” ಅಥವಾ “ಅಜಿತ ತೀರ್ಥಂಕರ ಪುರಾಣತಿಲಕ.” ಇಮ್ಮಡಿ ತೈಲಪನ ದಂಡನಾಯಕ ನಾಗಿದೇವನ ಅಕಾಲ ಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದ ದೂಃಖಿತರಾದ ಅವನ ಪತ್ತಿಯರು ಅತ್ಯಿಮಬ್ಜೆ, ಗುಂಡಮಬ್ಜೆಯರಲ್ಲಿ ಗುಂಡಮಬ್ಜೆಯು ಸಹಗಮನ ಮಾಡಲು ಅಕ್ಕ ಅತ್ಯಿಮಬ್ಜೆ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡು ತಡೆದು ತಾನು ಸಹಗಮನ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ (ಅತ್ಯಿಮಬ್ಜೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಾರ್ಗ ಇರುತ್ತಾನೆ). ಸಹಗಮನ ಮಾಡದೇ ಉಳಿದ ಅತ್ಯಿಮಬ್ಜೆ ಇಡೀ ಜೀವನವನ್ನು ಸ್ವ-ಇಬ್ಜೆಯ ಕವ್ಯದ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುತ್ತ ಹಲವು ಬಗೆಯ ದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ “ದಾನ ಚಿಂತಾಮಾಲೆ” ಎಂಬ ಕೀರ್ತಿಗೂ ಪಾತ್ರಿಕಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳೇ ರನ್ನನಿಂದ ಅಜಿತ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಕೆತೆಯನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿದ್ದು. ಈ ಜಂಪೂ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಆ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಕಾಲದ ಸಗರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಕರೆ ಬಹು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿದೆ. ಜಂಪೂ ಕಾವ್ಯದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಪಂಪನಿಗೆ ದ್ವಿತೀಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ಕವಿ ರನ್ನು

ಷಡಕ್ಕರಿಯು (ರಜೀಇ) ಮಳವಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕಿನ ದನುಗೂರಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವೀರಶೈವ ಕವಿ. ಅವನ ಗುರು ಜಿಕಪೀರ ದೇಶಿಕನು ಮೃಸೂರು ದೊರೆ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರ ತಾಯಿ ಅಮೃತಾಂಬಯಿ ತೌರಿನವರ ಗುರುವೂ ಆಗಿದ್ದ, ರಾಜಶೇಖರ ವಿಳಾಸ, ಶಬರ ತಂಕರ ವಿಳಾಸ, ಬಸವರಾಜ ವಿಜಯ ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಚಂಪೂ ಕೃತಿಗಳು, ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕರ್ಣರಸಾಯನ ಎಂಬ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿದೆ ಆ ಏರಡೂ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹದಿನೆಂಟು ಕೃತಿ ರಚಿಸಿರುವ ಶ್ರೀಷ್ಠಿ ಕನ್ನಡ, ಸಂಸ್ಕೃತಗಳ ವಿದ್ಯಾತ್ಮಕ ಷಡಕ್ಕರಿ. “ಉಭಯ ಕವಿ ವಿಶಾರದ” ಎಂಬ ಬಿರುದಿನ ಅವನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಹರಿಹರ, ರಾಘವಾಂಕ, ಭೀಮಕವಿ, ಪಾಲ್ಯುರಿಕ ಸೋಮನಾಥರನ್ನು ಸೃರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಸಮಾಧಿ ಯಳಂದೂರಿನಲ್ಲಿದೆ. ಅವನ ರಾಜಶೇಖರ ವಿಳಾಸವು ಶಿವಭಕ್ತ ದೋರೆ ಸತ್ಯೋಂದ್ರ ಜೋಳನ ಮಗ ರಾಜಶೇಖರನ ಕತೆ. ರಾಜಶೇಖರನ ಮಿಶ್ರನ ಕುದುರೆಗೆ ಶಿವಭಕ್ತ ಶಿರುಕೊಳ್ಳವಿನಾಚಯಿ ಮಗ ಸಿಲುಕಿ ಸತ್ಯಾಗ ಆ ಶಿವಭಕ್ತ ತಾಯಿಯ ಪ್ರಲಾಪ ಕೇಳಿ ಸತ್ಯೋಂದ್ರ ಜೋಳನು ತನ್ನ ಮಗ ರಾಜಶೇಖರನ ಶಿರಚ್ಛೀದನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ತಲೆ ಬುರುಡೆಯ ಶಿವಮಂತ್ರ ಕೇಳಿ ಹಲವರು ತಮ್ಮ ಶಿರ ಕತ್ತಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಸತ್ಯೋಂದ್ರನೂ ಸೇರಿದಂತ. ಶಿವಭಕ್ತಯ ಮಗನ ಸಾವಿನಿಂದ ಹಲವರು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ರೂಪವಾಗಿ ಪ್ರಾಣ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಮೆಚ್ಚಿ ಶಿವ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಾಣದಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಷಡಕ್ಕರಿಯುದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಿಶ್ರಿತ ಹಳಗನ್ನಡದ ಭಾಷೆ ಕವಿಕರ್ನ ರಸಾಯನವು ತಮೆಳುನಾಡಿನ ಸೌಂದರ ಜೋಳ ಎಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಕತೆ. ಪಂಪನ ಹತ್ತನೆಯ ತತ್ತಮಾನದ ಗಡ್ಡ ಪದ್ದ ಮಿಶ್ರಿತ ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯದ ಯುಗ ಷಡಕ್ಕರಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಚಿಗುರಿತು.

ಮೊನ್ನೆ (ರಜೀಇ) ಒಬ್ಬ ಜೈನ ಮಹಾಕವಿ. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮೂರನೆಯ ಕೃಷ್ಣನ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದು “ಉಭಯ ಕವಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ” ಎಂಬ ಬಿರುದು ಪಡೆದಿದ್ದು. ಅವನಿಗೆ ರನ್ನನಂತೆಯೇ ತನ್ನ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ಕವಿತಾ ಸಾಮಧ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸವಧಿತು. ಅವನ ಚಂಪೂ “ಶಾಂತಿ ಮುರಾಣ” ಶಾಂತಿನಾಥ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಕತೆ. ದಾನಚಿಂತಾಮಣಿ ಅತ್ಯಿಮಂಜ್ಞ ಕು ಕೃತಿಯ ಸಾವಿರ ಓಲೆಗರಿ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಮಾಡಿಸಿ ಸುಖಣ ಜನ ಪ್ರತಿಮೆ ಸಮೀತ ಉಚಿತವಾಗಿ ಹಂಚಿದಳು. ಅದು ಜೈನ ತತ್ತ್ವ ಗಭಿರತವಾಗಿ “ಮುರಾಣ ಜೊಡಾಮಣಿ” ಎಂಬ ಕೇರಿಂಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಅವನ “ಭುವನ್ಯೇಕ ರಾಮಾಭ್ಯುದಯ” ಕಾವ್ಯವು ಅಲಭ್ಯ -ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಪದ್ಗಳು ಮುಂದಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿವೆ. ಪಂಪನ “ಪಂಪಭಾರತೆ”ದಂತೆ

ಇದು ಬಹುಶಃ ಲೋಕ ಕಾವ್ಯ ಅವನ ಜಿನಾಕ್ಷರ ಮಾಲೆಯ ಜಿನಸ್ತೋತ್ರದ ಇಂ ಕಂದ ಪದ್ಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯಾಂದೂ ಕಾರಣಿಂದ ಉಕಾರದವರೆಗಿನ ಅಕ್ಷರದಿಂದ ಅರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪಂಪ (೬೧೦-೬೨) ಕನ್ನಡದ ಆದಿಕವಿಯೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧ (ಅವನಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆ ಹಲವು ಕಾವ್ಯಗಳು ರಚನೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವು ಇಂದು ಅಲಭ್ಯ). ೬೧೦-೬೧೨ ಅವನು ಆಂದ್ರಪ್ರದೇಶದ ವೆಂಗಿ ಮಂಡಲದ ಭೀಮಪಯ್ಯ ಮತ್ತು ಅಬ್ಜಣಾಭೈಯರ ಹಿರಿಯ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿದ. ಅವನ ತಾಯಿ ಅಬ್ಜಣಾಭೈ ಶಿರುಳ್ಳನ್ನಡದ ನಾಡು ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಕನಾಡಿಕದ ಅಣ್ಣಿಗೆರೆಯವರು. ಪಂಪ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ತೌರೂರಿನಲ್ಲಿ ಮಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲೇ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಬೆಳೆದು ಅಲ್ಲಿಯ ಆಡುಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಬರಹದ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಕರಗತಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಅವನು ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಯ ನಾಡಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೃತಿ ರಚನೆ ವಾಡಿದರೂ ತನ್ನದು “ಸಾಜದ ಪುಲಿಗೆರೆಯ ತಿರುಳ್ಳನ್ನಡ” (ಪುಲಿಗೆರೆ=ಅಣ್ಣಿಗೆರೆ ಸಮೀಕರಣ ಇಂದಿನ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರ) ಭಾಷೆ ಎಂದೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ತಂದೆ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಮುಂದೆ ಜ್ಯೇಷಧಮ್ಮಕ್ಕೆ ಮನಸೋತು ಮತಾಂತರಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಬಹುಶಃ ಪಂಪ ಮಟ್ಟಿದಾಗ ಅವನ ತಂದೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದು ಅವನ ತಮ್ಮ ಜಿನವಲ್ಲಿಭ ಮಟ್ಟುವ ಮೊದಲು ಮತಾಂತರಗೊಂಡಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಪಂಪನಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಜ್ಯೇಷಧ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳರಡೂ ಏಳಿತವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಮಹಾಭಾರತ ಮತ್ತು ಆದಿಮುರಾಣ ಕತೆಗಳನ್ನು ಕಥಾವಸ್ತುವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಚಾಳುಕ್ಯ ವಂಶದ ಎರಡನೆಯ ಅರಿಕೇಸರಿ ಇವನಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದ. (ಇವನೊಬ್ಬ ಸಾಮಂತ ದೂರೆ). ಅವನಿಗೆ “ಗುಣಾಣವ” ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದುದರಿಂದ ಪಂಪನಿಗೆ ಅವನು “ಕವಿತಾ ಗುಣಾಣವ” ಎಂಬ ಬಿರುದು ನೀಡಿದ್ದ. ಅವನು ಜಕ್ಕುವರ್ತಿಯಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಕವಿಗೆ “ಕವಿಜಕ್ಕುವರ್ತಿ” ಎಂಬ ಅನ್ವಯ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಾಫಾದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ (ಹೊನ್ನ, ರನ್ನ, ಜನ್ನರು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ “ಕವಿ ಜಕ್ಕುವರ್ತಿ”ಗಳು).

ಪಂಪನ “ಆದಿಮುರಾಣ” ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯವು ಜ್ಯೇಷಧ ಇಪ್ಪತ್ತು ನಾಲ್ಕು ತೀರ್ಥಂಕರರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯವನಾದ ಆದಿವೃಷಭ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಜೀವನ ಸಾಧನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಹೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಶಕ್ತಿ ಇರುವ “ಧರ್ಮ” ಮಾತ್ರವೇದರೆ ದಯಿ, ದಾನ, ತಪ, ಶೀಲಗಳು- ಎಂಬ ಪಂಪನ ಉಕ್ತ “ಧರ್ಮ” ಪದದ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಜಿನೇಂದ್ರ ಸ್ತುತಿಯಿಂದ ಶೀತಿ-

ಧನ ದೊರಕದಿದ್ದರೂ ಅದರಿಂದ ತನಗೆ ಮುಕ್ತಿ ಮಾತ್ರ ಖಂಡಿತ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಕಾಲದ ಜಕ್ಕವರ್ತಿ ಭರತ, ಅವನ ತಮ್ಮ ಬಾಹುಬಲಿಯರ ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ರೋಚಕ “ಆದಿಪುರಾಣ”ದ ಅತ್ಯಂತ ರಸವತ್ತಾದ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅದೂ ಒಂದು. ಸಕೆಲ ಭೂಮಂಡಲ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಜಕ್ಕವರ್ತಿ ಭರತ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಒಂದು ಜಕ್ಕ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಆಳಲು ಅವಕಾಶಕೊಡದ ಅದನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಅವನ ತಮ್ಮ ಬಾಹುಬಲಿ ಯಥ್ವದಲ್ಲಿ ಭರತನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ತನ್ನಾಲಕ ಇಡೀ ಭೂಮಂಡಲದ ಅಧಿಪತಿಯಾದರೂ ಭೋಗಾಪೇಷ್ಠಿಯನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಪರನಾಗಿ ಆ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ವಾಪಸ ಭರತನಿಗೇ ದಾನಮಾಡಿ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ; ಭರತನನ್ನು ಗೆದ್ದರೂ ಆ ಗೆಲುವಿಗಿಂತ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗೆಲ್ಲವುದು ಮುಖ್ಯ, ಮನೋ ಪ್ರಪಂಚದ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳವುದು ಮುಖ್ಯ ಎಂಬ ಅಪೂರ್ವ ತಾಗದ ಕೆಯಿಂದ ಪ್ರಜೋದಿತನಾಗಿ ಅದೇ ಶತಮಾನದ ಚಾವುಂಡರಾಯ ಶ್ರವಣಬೆಳ್ಳಿಭದಲ್ಲಿ ಬಾಹುಬಲಿಯ ಭವ್ಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ತೇವೈ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಆದಿಪುರಾಣದ ಶಿಲ್ಪಕ್ಕೆತ್ತದ ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆ ಗೊಮ್ಮುಟ ಮೂರ್ತಿ.

ಅವನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾವ್ಯ ಆದಿಪುರಾಣವಾದರೆ ‘ಲೌಕಿಕ’ ಕಾವ್ಯ “ಪಂಪಭಾರತ.” ಇಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ‘ಪ್ರಕೃತಮಾಜುನ ವಿಜಯ’ದಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಜಾಗಾಗಲೇ ರಚಿಸಿರುವ ಆದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ‘ಜಿನಾಗಮ’ವನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಪರಂಪ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಕೆಗೆ ಮೂಲ ವ್ಯಾಸರ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಹಾಭಾರತವಾದರೂ, ತನ್ನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಾಲದ ಯುಗಧರ್ಮವನ್ನು (Ethos) ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ - ಪೌರಾಣಿಕ ಕತೆಯು ಸಮಾಲೀನದ ಉಸಿರಾಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಪಂಪನ ಕಾಲದ ಜೀವಂತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಅವನ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಒತ್ತಿಹಾಸಿಕ ವೈಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಆ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಚಲ, ನನ್ನ (=ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ನಿಷ್ಪ), ಶೌರ್ಯ, ಯುದ್ಧ ಕೌಶಲ, ಜಾಗ (=ತಾಗ) ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ದುರೋಧನ, ಕರ್ಣ, ಭೀಮ, ಭೀಷ್ಮ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪಾತ್ರಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಪಂಪ ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕನಾಟಿಕದ ಸಮಜ್ಞ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಕೇತ - ಅವನೊಬ್ಬ ಮಹಾಕವಿ, ಚಂಪೊಯುಗದ ಆದ್ಯ ಪ್ರವರ್ತಕ. ಅವನು ಎಲ್ಲ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕನಾಟಿಕದ “ಸಾರ್ಥಕ” (=ಸಾರ್ಥಕ, ನಾಡಿನ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಅಧ್ಯವಾ ಚೋಧಕ).

ಲಕುಮಿಪತಿ ಅಥವಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ (ರಜಿಜಿಂ) ಕಡೂರು ತಾಲೂಕಿನ ದೇವನೂರಿನವನು. ವಾರ್ಧಕ ಷಟ್ಪದಿಯ ಅವನ “ಜ್ಯೇಮುನಿ ಭಾರತ”ವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಜ್ಯೇಮುನಿ ಭಾರತವನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಿದೆ. ಈ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನೇ ಪ್ರಧಾನಃ ಪಾಂಡವರ ಕತೆ ಅನುಷಂಗಿಕ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರಲ್ಲದೆ ಕೃಷ್ಣಭಕ್ತರಾದ ವ್ಯಾಪಕೇತು, ಯೌವನಾಶ್ಚ ನೀಲಧ್ವಜ, ಬಬ್ರುಘಾಹನ. ಚಂದ್ರಹಾಸ ಮೊದಲಾದವರ ಕತೆಗಳಿವೆ. ಇದು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ “ಕೃಷ್ಣ ಜರಿತಾಮೃತ.” ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿ ಹಾರಮ್ಯವಿದ್ಯರೂ ತಿವನ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಗೌರವ ತೋರಿದ್ದಾನೆ. ಸಕ್ರಾಮೆ, ಜ್ಞಾತಿ, ಪ್ರಭಾವತಿ, ಪ್ರಮೀಳೆ, ಸೀತೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ತೀ ಹಾತ್ರ ಜಿತ್ರಣವೂ ಇದರಲ್ಲಿದೆ. ಉಪಮೇಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಧಹಸ್ತ ಲೌಕಿಕಕ್ಷಿಂತಲೂ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತಯಿ ಕಡೆ ಅವನ ಒಲವು ಹೆಚ್ಚು, ಆಧುನಿಕ ಹೂರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುವಾರವ್ಯಾಸ ಭಾರತ, ಬಸವಮೂರಣಗಳಂತೆ ಹಕ್ಕಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಮಕಿಗಳು ಅದನ್ನು ರಾಗವಾಗಿ ಪರಿಸಿ ವ್ಯಾಪ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಓದಿ, ಬಿಡಿಸಿ ಅಥ ಹೇಳಿ ವ್ಯಾಪ್ಯಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಅವನೊಬ್ಬ ವಿದ್ಬಾಂಸನ್ನಿಸ್ಕಿಂತಿದ್ದ, ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಹಿಂದೆ ವಿದ್ಬ್ರಹ್ಮಿನ ಒರೆಗಲ್ಲಾಗಿತ್ತು. ಜನ್ಮ (ರಾತ್ರಿಗೆ) ಹಳೇಬೀಡು ಭಾಗದ ‘ಸುಮನೋಬಾಣ’ ಎಂಬ ಬಿರುದಿನ ಶಂಕರನಿಗೆ ಗಂಗಾದೇವಿಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿದವನು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಲಕುಮಾಬಾಯಿ, ಸೋದರಳಿಯ ಹಳಗನ್ನಡದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವ್ಯಾಕರಣ “ತಪ್ಯಮಣಿ ದರ್ವಣಾ”ದ ಕರ್ತೃ ಕೇತಿರಾಜ, ಗುರು ಇಮ್ಮಡಿ ನಾಗವರ್ಮ. ಬಹುಮುಖಿ ಪ್ರತಿಭಿಯ ಅವನಿಗೆ ಹೊಯ್ದಿಳಿ ಇಮ್ಮಡಿ ಬಲ್ಲಾಳನಿಂದ “ಕವಿಕ್ರಿಯತೀರ್ಥ” ಬಿರುದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಯಿತು. ಇಮ್ಮಡಿ ಬಲ್ಲಾಳನು ಜಾಳುಕ್ರಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ “ಕರ್ನಾಟಕ ಚಕ್ರವರ್ತಿರ್ಥ” ಬಿರುದನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ “ಕವಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿರ್ಥ” ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಾಮಾಜಿಕವಿದ್ದಿತು. ಅವನ “ಯಶೋಧರ ಚರಿತ್ರೆ” ಕೇವಲ ಕಂದಪದ್ಯಗೀರುವ ಮಟ್ಟಿ ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ “ಯಶೋಧರ ಚರಿತ್ರೆ” ಅದಕ್ಕೆ ಮೂಲ. ಮೂಲವನ್ನು ಬಹು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾವ್ಯವೆನ್ನುವವ್ವರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹజ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇಸಿಯ ಸೂಬಿಗಿದೆ. “ಜೀವದಯೆ ಜ್ಯೇನಧರಮಂ” ಎಂಬ ಆಧಮರದ ಪ್ರಧಾನ ತತ್ತ್ವದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉದ್ದೇಶ. ಯಶೋಧರ ಚಂದ್ರಮಾತಿಯರು ದೃವಕ್ಕೆ ಹಿಟ್ಟಿಸಿ ಹೋಳಿ ಬಲಿಕೊಬ್ಬಿ ಪಾಪ ಕೃತ್ಯಮನ್ಸಸ್ವಿ ಹಲವು ಜನಾಂತರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾಯ್ತು. ಆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ವಿರುದ್ಧ ವಿಕೃತ ಪ್ರೋಯದ ಕತೆಯೂ ಇದೆ – ಎಂದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೂ ಸ್ವಂದಿಸಬಲ್ಲ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದನು ಜನ್ಮ ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ತೀರ್ಥಂಕರ ಅನಂತನಾಥನ ಕತೆಯೇ ಪದ್ಯ

ಗದ್ಯಗಳ ಮಿಶ್ರಣ ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯವಾದ ಅನಂತನಾಥ ಪುರಾಣ. ಇದೊಂದು ಬಹು ಪ್ರಾರ್ಥ ವಿದ್ವನಾಷ್ಟ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಕಾವ್ಯ. ಇದರಲ್ಲಿ ಚಂಡಶಾಸನ ಕತೆಯು ಉಪಾಖಾನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಅದೇ ಪತ್ಯೇಕ ಖಿಂಡ ಕಾವ್ಯವಾಗೆಬಲ್ಲದು. ಬದುಕಿನ ವಾಸ್ತವತೆಗೆ ಜನ್ಮ ಕೆವಿ ಒಂದು ಹಿಡಿಗನ್ನಡಿ; ಮಧುರ ಕವಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಸೀಮಾ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ.

ಈ ಪದ್ಯ ಖಿಂಡದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ಹಸರು ಬರಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನಂತಹ ಕವಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕುವೆಂಪು ಬೇರೆ ಗೀತವನ್ನು ಬರೆದು ತಮ್ಮ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ (“ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಹಾಡಿದನೆಂದರೆ ಕಲಿಯುಗ ದ್ವಾರವರವಾಗುವುದು ಭಾರತ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುವುದು ಮೈಯಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿನ ಹೋಳಿ ತುಳುಕಾಡುವುದು”). ಕನಾಟಕ ಕಂಡಿರುವ ಕವಿಗಳು ಅಥವಾ ರಸಾಯಣಿಗಳು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನಾಟಕದ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮೇಲೆ ನೋಡಿದಂತೆ ಕನಾಟಕ ಹಲವು ರಸಾಯಣಿಗಳನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ, ಭಾರತ ಹಲವು ಯುಷಿಸರ್ವ್ಯತ ಸಂತರನ್ನು ಕಂಡಿದೆ (ಕನಾಟಕವೂ ಅಷ್ಟೇ). ನಾನಕ (೧೫೨೧೦) ಭಾರತದ ತೀರ ಈಚಿನ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಂದಾದ ಸಿಖ್ ಪಂಥದ ಸ್ಥಾಪಕ (ಸಿಖ್ ಪಂಥ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಿಂದ ಭಿನ್ನ ಎಂಬ ವಾದವೂ ಇದೆ). ಈಗಿನ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಅಂದಿನ ಭಾರತದ ನಾನ್‌ಕಾನ್ ಎಂಬ ಉರಳ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ನಾನಕ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ಹಲವು ವಿದ್ಯಾಪಾರಂಗತನಾದ. ಯಜೋಧ್ಯಪರೀತ ಧಾರಣೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅದರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅರ್ಥದ ಬಗ್ಗೆ ಪದ್ಯ ಬರೆದ. ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ವಯಸ್ಸಿಗೇ ಮದುವೆ ಆದ ಅವನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ದೌಲತೋಖಾನ್ ಕೈಕೆಳಗೆ ಅಂಗಡಿ ನಿವಾಹಕನಾಗಿದ್ದು ಅವನ ವಿಶ್ವಾಸ ಗಳಿಸಿದ್ದು; ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸಂಬಳದ ಬಹು ಭಾಗವನ್ನು ಬಡವರಿಗೆ ವಿಶರಿಸುತ್ತಿದ್ದು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅವನು ಮೂರು ವರ್ಷ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ನೊಂದ ಜೀವಿಗಳ ಸಾಂತ್ಯನಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಂತನಿಂದ “ಗುರು”ವಂದು ನೇಮಕಗೊಂಡ. ಕಾಡಿನಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ಹಿಂದೂ ಸಂತರ ಮುಸ್ಲಿಂ ಘಕೀರರ ಉಡುಮು ಧರಿಸಿ ಹಾಡುಗಳ ಮೂಲಕ ಭಗವಂತನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಸಾರಿದ. ಮರ್ಜನ್ ಶೇಕ್ ಎಂಬ ದರ್ಶಾಚೆಕೋರನನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಸಿಖ್‌ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿದ. (“ಸಿಖ್” ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಕೃತದ “ಶಿಷ್ಯ” ಪದದ ತದ್ವಾಪ).

ಬಸವಣ್ಣವರರಂತೆ ನಿಷ್ಠಲ ವೈರ್ಣವ ಕರ್ಮಾಚರಣಗಳನ್ನು ವಿಂಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಸಿಂಹ ಧರ್ಮವು ಏಕದೇವೋಪಾಸನೆ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒಲವು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಸ್ತಾಮಿನ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು. ಅದರ ಮುಖ್ಯ ಧೈಯವಾಗಿತ್ತು. ನಾನಕೆನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಗುರು ಗೋವಿಂದ ಸಿಂಗಾನವರಗಿನ (೧೧೦) ಹತ್ತು ಗುರುಗಳ ಶಿಷ್ಯರು ತಾವು ಎಂದು ಸಿವೀರು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಆ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮರುಷ ಶ್ರೀಯರಿಗೆ ಸಮಾನ ಸಾಫಾನವಿದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಜಾತಿಭೇದವಿಲ್ಲ. “ಒಂ” ಮಂತ್ರ ಪರನೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಸಾಫಾನವಿದೆ. ರಾಮಾನಂದನು (೧೪೮೦) ಮಧ್ಯಯುಗದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಂತ. ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ (ಅಲಹಾಬಾದ್) ಜನಿಸಿದ ಅವನು ವೈಷ್ಣವ ಪಂಥದ ಸವಾಸಿ ರಾಘವಾನಂದರಿಂದ ಸನ್ಯಾಸ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬದುಕನ್ನು ಕೆಳಿದ. ಕೈಷಣಿ, ರಾಮ ಒಂದೇ ಆದರೂ ಅವನಲ್ಲಿ ರಾಮನಾಮ ಜಪಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ರಾಮ ಅವನಿಗೆ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಬ್ರಹ್ಮನ್. “ಒಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ” ಎಂಬ ಅಪಾಕೃತೀ ಮಂತ್ರದ ಬದಲು “ರಾಮ್ ರಾಮಾಯ ನಮಃ” ಎಂಬ ಅಪಾಕೃತೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಒಟ್ಟಿದೆ. ರಾಮಮಂತ್ರದ ಜಪವೇ ಅವನ ಬದುಕಿನ ಜೀವಾಳ. ಜಾತಿಭೇದ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಫಾನ ಇವುಗಳನ್ನು ಗಣಿಸದೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಶಿಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಯಾಟ್ಯ ಮುಸ್ಲಿಂ ಆದ ಕರ್ಬಿರ್, ಚಪ್ಪಲೀ ಹೊಲೆಯುವ ವೃತ್ತಿಯ ರಾಮದಾಸ, ಕೌರಿಕ ವೃತ್ತಿಯ ಸೇನಾ, ಪದ್ಮಾವತಿ ಮಹಿಳೆ ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು. ಸಿಂಹಿರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥ “ಗ್ರಂಥ ಸಾಹಿಬ್”ನಲ್ಲಿ ಅವನ ಒಂದು ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ಗೀತೆ ಸೇರಿದೆ. ಭಕ್ತಿಪಂಥದ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಹೆಸರು ಕರ್ಬಿರ; ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮನ್ವಯದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂಕೇತ. ಕೆರೆಯ ಬಳಿ ಎಸೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟದ ಶಿಶುವನ್ನು ತಂದು ನೀರು. ನಿಮಾ ಎಂಬ ಮುಸ್ಲಿಂ ನೇಕಾರ ದಂಪತ್ತಿಗಳು ಸಾಕಿದರು - ಅವನೇ ಕರ್ಬಿರ್. ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು, ರಮಾನಂದನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ವೈಷ್ಣವನಾದ. ಅವನ ಹಿಂದೂ ಜೀವನ ವಿಧಾನದಿಂದ ಸಮಾಲೀನ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮಾಧಾಯಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನ ಆಗಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಅವನೊಬ್ಬ ಸಂತ, ಮಹಾಮರುಷ ಎಂಬ ಅರಿವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಯ್ದು. ಮಹಾದ್ಯೈಮರುಷನಾಗಿದ್ದ ಅವನು ಸಮಾಜ, ಧರ್ಮಗಳ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಬೆಳೆದ. ಅವನಿಗೆ ಲೋರಿ ಎಂಬ ವಶಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಾಲ್ ಎಂಬ ಮಗನೂ ಆಗಿ, ಅವನೂ ತಂದೆಯಂತೆ ಸಂತ ಆದ. ಈಗಿನ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಮರ್ಬರ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅವನು ನಿರ್ಧನನಾದಾಗ, ಅವನ ಸಮಾಧಿ ಬಗ್ಗೆ ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಂರ ಮಧ್ಯ ಜಗತ್ ಆಗಿ, ಅವನ ಶವದ ಮುಸುಕು ತೆಗೆದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಬರಿ ಹೂ

ಕಾಣಿಸಿತು. ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಮರಿಬ್ಬರೂ ಆ ಹೊವುಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಮಂದಿರ, ಮಸೀದಿಗಳನ್ನು ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದರು. ಅವನ ಅವಧಿ ಭೋಜಪುರಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ನೂರಾರು ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂತನೋಭ್ಯನ ಭಕ್ತಿಯ ಹೃದಯಧಾರೆ ಹರಿದಿದೆ. ಭಗವಂತ ಒಬ್ಬನೇ; ಅವನನ್ನು ಸಂಕೀರ್ತ ಅಥವಾ ಮೂರ್ತಿ ರೂಪವಾಗಿ ಮಾಡಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ; ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿದರೆ; ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ವಾರ್ಗದರ್ಶನ ಅಗತ್ಯ; ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಮರಿಗಲ್ಲರಿಗೂ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವು ಸಮಾನ; ಏರಡಕ್ಕೂ ಭೇದವಿಲ್ಲ; ಭಕ್ತಿಗೀತಗಳೆಲ್ಲ ಜನರ ಆಡು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕು: ಇವು ಅವನ ಚೋಧನೆ. “ಸಂಸ್ಕೃತ್ ಕೂಪೌ ಜಲ್, ಭಾಷಾ ಬಹತಾ ನೀರೋ” ಈ ಅವನ ಉಕ್ತಿ ಬಹು ದ್ವಾನಿಮಾರ್ಣಂ, ಅಧರ್ಮಮಾರ್ಣಂ. ಸಂಸ್ಕೃತವು ಕೂಪಜಲ, ಬಾವಿಯ ನೀರು- ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಲ್ಲ. ಆದು ಭಾಷೆಗಳು (“ಭಾಷಾ”) ಹರಿಯುವ ನೀರು- ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಬಳಕೆಗೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಲಭ್ಯ, ಅವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಮುಂದೆ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ “ಕಬಿರ್ ಪಂಥಿ”ಗಳಾದರು. ಅವನ ಪ್ರಭಾವ ಮುಂದೆ ಗುರುನಾನಕ್ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಆಯ್ದು. ಅವನ ಭಕ್ತಿಗೀತಗಳ ಸಂಕಲನವೇ “ಬಿಜಕ್.”

ಮೇಲಿನಂತಹ ಹಲವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂತ ಕವಿಗಳನ್ನು, ಕವಿ ಸಂತರನ್ನು ಪಡೆದ ಕನಾಟಕ, ಭಾರತ ಧನ್ಯ ಭಾರತ ಮಾತೆಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ; ಕನಾಟಕ ಮಾತೆಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.

“ತೈಲಪ ಹೊಯ್ದಳರಾಳಿದ.....”

ತೈಲಪ ಹೆಸರಿನ ಮೂರರು ಕಲ್ಲಾಣ ಚಾಳುಕ್ಯ ದೊರೆಗಳಾಳಿದ್ದಾರೆ - ಅವರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದವನು ಇಮ್ಮಡಿ ತೈಲಪ (ಟಂಜಿ). ಅವನು ರನ್ನನಿಗೆ ರಾಜಾಶ್ರಯ ನೀಡಿದ ಇರಿವ ಬೆಡಂಗ ಸತ್ಯಾಶ್ರಯನ ತಂಡೆ. “ಅಹವಮಲ್”, “ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ”, “ರಣರಂಗ ಭೀಷಣ”, “ಅಕಲಂಕರಾಮ” ಇತ್ಯಾದಿ ಬಿರುದುಗಳಿವೆ ಅವನಿಗೆ. ಸಾಮಂತನಾಗಿದ್ದ ಅವನು ಅಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ಕಲ್ಲಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯ ಸಾಮಾಜಿಕವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಎಲ್ಲ ಸಾಮಂತರೂ ಅವನಿಗೆ ವಿಧೇಯರಾದರು. ಮಾಳವದ ಪರಮಾರರನ್ನು ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಚೋಳರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ. ಗುಜರಾತಿನ ರಾಜನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ “ಗೂಡರ ಭಯಜ್ಞರ್” ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ. ರನ್ನನಿಗೆ ಮೊದಲು ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದವನು. ರನ್ನನು

ತನ್ನ “ಸಾಹಸ ಭೀಮವಿಜಯ”ದಲ್ಲಿ ಭೀಮ ಮತ್ತು ಇರಿವರೆಡಂಗ ಸತ್ಯಾಶ್ರಯರನ್ನು ಅಭೇದವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕಾವ್ಯ ಬರೆದಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿ ತೈಲಪನನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಪ್ರತಂಸಿಸಿದ್ದಾನೆ. ರನ್ನನಿಗೆ “ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ” ಬಿರುದನ್ನು ನೀಡಿದವನೇ ತೈಲಪ ಎಂಬ ವಾದವೂ ಇದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಲಿನೇ ಕೃಷ್ಣನ ಮಗಳು ಇವನ ಪತ್ನಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. “ಮೊಯ್ಯಳ್”ರನ್ನು ತೈಲಪನ ಜೊತೆ ಸೇರಿಸಿ ಇಬ್ಬರೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹೆಮ್ಮೆಯ ರಾಜರು ಎಂದು ಕುವೆಂಪು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ, “ಹೊಯ್ಯಳ್” ಎಂಬುದು ರಾಜಮನೆತನದ ಹೆಸರು.

(೧೧ ತ. -೧೨ ತ.). ಹುಲಿಯೋಂದು ವಾಸಂತಿಕಾ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿದಾಗ ಜ್ಯೇಂದ್ರಿಯತಿ ಸುದತ್ತಾಭಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಕೈಲಿದ್ದ ಕೋಲು ಕೊಟ್ಟಿ “ಮೊಯ್ಯಾ ಸಳ್” ಎಂದು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಸಳನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಆ ಕೋಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆದು ಮುಲಿಯನ್ನು ಕೊಂಡನೆಂದೂ, ಅವನಿಂದ ಹೊಯ್ಯಳ ಅಥವಾ ಹೊಯ್ಯಳ ವಂತ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತೆಂದೂ ಕರೆಯಿದೆ. ಸಳನು ಹುಲಿಯೋಡನೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವ ಜಿತ್ರವೇ ಹೊಯ್ಯಳರ ರಾಜಲಾಂಭನ. ಆ ವಂತದ ದೋರೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ -ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ “ಹೊಯ್ಯಳ್” ಎಂದರೆ ಬಹುಶಃ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ (೧೧೪೦) ಆಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದು ಸಾಧಾರ ಶಾಹೆ. ಇವನು ಜೋಳ ಭಾಳುಕ್ಯರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅವರ ಜೊತೆ ಮೂರನೆಯ ತಕ್ತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದೆ. ಮುಂದಿನ ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಷಗಳ ಹೊಯ್ಯಳರ ಆಳಕೆಗೆ ಇವನು ಕಾರ್ಣ. ಇವನು ನೀಲಗಿರಿ ಮೇಲೆ ಹೊಯ್ಯಳ ಘ್ರಜ ಹಾರಿಸಿದ. ಜೋಳರ ಭದ್ರಕೋಟೆಯಾಗಿದ್ದ ತಲಕಾಡು ಇವನ ವಶಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ದಕ್ಷಿಣದ ಕೊಯಿಮತ್ತೂರಿನಿಂದ ಉತ್ತರದ ಮಲಪ್ರಭಾ ನದಿಯವರೆಗೆ ಇವನ ಸಾಮರ್ಪಜ್ಞ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಜ್ಯೇಂದ್ರನಾಗಿದ್ದ ಇವನು ರಾಮಾನುಜರ ಪ್ರಥಾವಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕೆ ಶ್ರೀವೃಷ್ಣವನಾದ ಏರಬ ವಾದವೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ಇವನು ಬಸದಿಗಳ ಜೊತೆ ವೃಷ್ಣವ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸಿದ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹಳ್ಳೀಬೀಡಿನ ವಿಜಯ ಪಾಶ್ಚಾನಾಥ ಮತ್ತು ತಲಕಾಡಿನ ಕೇಶವ ನಾರಾಯಣ. ಅವನ ಅರಮನೆ ಸಮೀಪವೇ ಬಸದಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ. ಇವನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪಂಪರಾಮಾಯಣ ಬರದ ನಾಗಚಂದ್ರ ಜ್ಯೇಂದ್ರಕೆ ಇದ್ದ (ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಧರ್ಮದ ಕವಯಿತ್ರಿ ಕಂತಿಯೂ ಇದ್ದಳಿಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ). ದೊಡ್ಡ ಗದ್ದವಲ್ಲಿಯ ಸುಂದರ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ದೇವಾಲಯ ಇವನ ಕಾಲಕ್ಕೇ. ಇವನ ಹಲವು ದಂಡನಾಯಕರು ಜ್ಯೇಂದ್ರರಾಗಿದ್ದರು. ಅವನ ಪತ್ನಿ ರಾಣಿ ಶಾಂತಲೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸ್ತೀಯರ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದವರು. ಅವಳ ಇಷ್ಟದ್ವೈ ಜಿನ. ತಾಯಿ ಮಾಡಿಕಬ್ಬೆ ಜ್ಯೇಂದ್ರನಾಗಿದ್ದರೆ ತಂದೆ ಮಾರಸಿಂಗಮಯ್ಯ ಶಿವಭಕ್ತ -ಇಬ್ಬರೂ

ಬಳ್ಳಿಗಾವೆಯವರು. “ಚತುಸ್ಸಮಂತಹ ಸಮುದ್ರರಣ ಕಾರಿಣಿ” ಎಂದೇ (ಜ್ಯೇನ, ತೈವ, ವೈಷ್ಣವ, ಬೌದ್ಧ) ಪ್ರಶ್ನಾತಳಿ. ಗೀತ ವಾದ್ಯ ನೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣೆಯಾಗಿದ್ದ ಅವಳನ್ನು “ಗೀತ ವಾದ್ಯ ನೃತ್ಯ ಸೂತ್ರಧಾರೆ” ಎಂದೇ ಶಾಸನಗಳು ಬಣ್ಣಿಸಿವೆ. ತನ್ನ ಪತಿಯ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಸಲಹೆ ನೀಡುವ “ವಿವೇಕೇಕ ಬೃಹಸ್ಪತಿ”ಯಾಗಿದ್ದಳು. ಬೇಲೂರಿನ ಚನ್ನಕೇಶವ ದೇಗುಲದ ಪಕ್ಷದ ಕ್ರಮವೇ ಚನ್ನಿಗರಾಯ ದೇವಾಲಯ, ಶ್ರವಣ ಬೆಳ್ಳಿಳಿದ ಸವತಿ ಗಂಥವಾರಣ ಬಸದಿ ಅವಳ ಕೊಡುಗೆಗಳು. ಚನ್ನಕೇಶವ ದೇವಾಲಯದ ಶಿಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಲಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನಿಗೆ ಅನುರಾಪಳಾಗಿದ್ದ ರಾಣಿ. ಗಂಗಾ ರಲ್ಲಿ ಅವಳು ಶಿವಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ “ಮುಡುಟಿ”, ಜ್ಯೇನ ಪ್ರತಿ ತೊಟ್ಟು ಸಂಪೂರ್ಣ ಆಹಾರ ತೊರುದು ಪ್ರಾಣಿಶಾಸ್ತರ ಮಾಡುತ್ತಾಳಿ - ಕಾರಣ ತಿಳಿಯಿದು. ಹೊಯ್ಸಳರೆಂದರೆ ಅವರ ವಿಶ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರ ಕಲಾತ್ಮಕ ಸೂಕ್ತ ಕುಸುರಿಗೆಲಸದ ಶಿಲ್ಪ ದೇವಾಲಯಗಳಾದ ಬೇಲೂರು ಹಳೆಬೀಡು ದೇವಾಲಯಗಳು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಮಟ್ಟಿನಿಂದ ತುಮಕೂರಿನವನಾದ ಜಕ್ಕಣನು ಬೇಲೂರಿನ ಚನ್ನಕೇಶವ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಕೆತ್ತಿದನೆಂದೂ ಅದನ್ನು ಸಾಫಿಸಿದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿನ ಹೋಷವನ್ನು ಅವನ ಮಗ ಡಕ್ಕಾಚಾರಿ ಹೋರಿಸಿದಾಗ ಶಿಲ್ಪ ಜಕ್ಕಣನು ತನ್ನ ಕೈಯನ್ನೇ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಹುಟ್ಟಿರು ಕೈದಾಳಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಅಲ್ಲಿ ಚನ್ನಿಗರಾಯ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಡೆದನೆಂದೂ ಕರೆಯಿದೆ. ಜಕ್ಕಣ, ಡಂಕಣರು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಶೈವ ಶಿಲ್ಪಗಳು. ಬೇಲೂರಿನಂತಹ ಸುಂದರ ದೇವಾಲಯ ಕಟ್ಟಿದ ಶಿಲ್ಪಿಗೆ ಅಹಂಕಾರ ಮೂಡಿ ಅವನ ಆ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಅವನ ಮಗ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದನೆಂಬ ಭಾವನೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿರುವಂತಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಮಹಾಕವಿ ಅಥವಾ ಮಹಾಕಲಾವಿದನಿಗೆ ಅಹಂಕಾರವಿರಕೂಡು - ಅವರೇನೂ ಸರ್ವಜ್ಞರಲ್ಲವೆಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಆ ಕರೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿದೆಯಿಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಬೇಲೂರಿನ ಚನ್ನಕೇಶವ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ದಾಸೋಜ, ಜಾವಣರಂತಹ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೋರಕುತ್ತವೆ.

“ತೈಲಪ ಹೊಯ್ಸಳರಾಳಿದ ನಾಡೆ” ಎಂಬ ಜರಣದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳವು ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೆ ಇಡೀ ರಾಜವಂಶವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಶಾಂತಲೆಯರ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮೇಲೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನಷ್ಟೇ ಪ್ರಶ್ನಾತ ಇಮ್ಮಡಿ

ಬಲ್ಲಾಳ ಅಥವಾ ಏರಬಲ್ಲಾಳ (ರಂಗ). ಇವನು ಹೊಯ್ಸಳ ದೊರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪರಾಕ್ರಮಿ; ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಳಿದ ಅನೇಕ ಬಲಿಷ್ಠ ರಾಜರನ್ನು ಗೆದ್ದು “ಕರ್ನಾಟಕ ಚಕ್ರವರ್ತಿ” ಎಂಬ ಬಿರುದು ಪಡೆದು ರೋರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಶಕವರ್ಷವನ್ನೇ ಆರಂಭಿಸಿದವನು. ತುಂಗಭದ್ರಾನದಿ ಪ್ರದೇಶ ಇವನ ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. “ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆ”, “ಅನಂತನಾಥ ಮರಾಠ”ಗಳ ಕರ್ತೃ ಜನ್ಮ ಅವನ ಆಸ್ಥಾನಕವಿ ಮತ್ತು ಅವನಿಂದಲೇ ಕವಿಗೆ “ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ” ಬಿರುದು ದೊರಕಿದ್ದು. “ನೇಮಿನಾಥಮರಾಠ” ಬರೆದ ನೇಮಿಚಂದ್ರ, “ವರ್ಧಾವಾನ ಮರಾಠ” ಬರೆದ ಆಚಣ್ಣ ಇವನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದರು. “ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿತೆ”, “ವ್ಯವಹಾರ ಗಣಿತ”ಗಳ ಕರ್ತೃ ರಾಜಾದಿತ್ಯನಿಗೆ ಇವನ ಮೌರ್ಯಾಹ ದೊರಕಿತ್ತು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆದ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿಬ್ಬನಾದ ರುದ್ರಭಟ್ಟನಿಗೆ (ಕೃತಿ “ಜಗನ್ನಾಥ ವಿಜಯ”) ಏರಬಲ್ಲಾಳನ ಸಚಿವ ಚಂದ್ರಮೌರ್ಯ ಮೋಷಕನಾಗಿದ್ದು. ಅವನು ಮಡಿದಾಗ ಅವನಿಗಾಗಿ ಕುವರ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ತನ್ನ ಸಾಮಿರ ಭಬರ ಜೋತೆ ಆತ್ಮಬಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು “ಗರುಡ”ರಾದ ಶಿಲ್ಪ ಶಾಸನಗಳು ಹಳೇ ಬೀಡಿನಲ್ಲಿವೆ – “ಗರುಡ” ಅಥವಾ ಶಿಳ್ಳವಾಳಿಗಳು ರಾಜನಿಗೆ ತೀವ್ರ ನಿಷ್ಠಾರಾಗಿದ್ದು ಅವನು ಸತ್ತರೆ ತಾವೂ ಜೋತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಯಂಪುದಾಗಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನೈಪುಣ್ಯವಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ನಾಲ್ಕನೇ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನವರೆಗಿನ (೧೦-೧೪ ತ.) ಹೊಯ್ಸಳ ವಂತದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹೊಡುಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಲ್ಲ.

ಕರ್ನಾಟಕವು ಸಮ್ಮಾನ ನೀರಿನ ಹರಿವಿನ ನದಿಗಳಿಂದ ಸದಾ ಸಸ್ಯ ಶಾಮಲೆ. ‘ಪದೋರ್’ ಎಂದು ಹಿಂದೆ, ಈಗ ಹಳ್ಳಿಗರು ‘ಹಿರೇಹೋಳ’ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಕೃಷ್ಣಾನದಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಬೆಳ್ಗಾವಿ, ಬಿಜಾಪುರ, ಕಲ್ಬಿಗಿರಿ, ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಅಂಥಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಘಟಪ್ರಭ, ಮಲಪ್ರಭ ಅದರ ಮುಖ್ಯ ಉಪನದಿಗಳು. ನಾರಾಯಣಪುರ ಸಮೀಪ ೨೦೦ ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಜಲಪಾತೆವಿದೆ. ಅಲಮಟ್ಟಿ ನಾರಾಯಣಪುರ ಅದರ ಪ್ರಮುಖ ಅಂತಹ ಕಟ್ಟುಗಳು. ಕೃಷ್ಣಾ, ಮಲಪ್ರಭಾ ನದಿಗಳು ಕೂಡುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರಿದ್ದ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ಕ್ಷೇತ್ರವಿದೆ. ಶರಾವತಿಯು ಶಿವಮೋಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಜೋಗದ ಬಳಿ ಲಾರ್ಣ ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಜಲಪಾತದಿಂದ ಧುಮುಕಿ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೂಲಕ ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ರಾಜಾ ರೋರ್ ರಾಕೆಟ್ ಲೇಡಿ ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಸೀಳುಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ ಜೋಗ ಜಲಪಾತದ ದೃಶ್ಯ ನಯನ ಮನೋಹರ. ಅಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುದುತ್ವದನಾ ಕೇಂದ್ರವಿದೆ. ಗಂಗಾಸ್ವಾನ, ತುಂಗಾಪಾನ ಎಂದೇ

ಲೋಕೋಕ್ತಿಯಾಗಿರುವ ತುಂಗಾ ನದಿಯು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೂಡಲಿಯಲ್ಲಿ ಭದ್ರಾ ಸೇರಿ ತುಂಗಭದ್ರೆ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡು ದಾವಣಗೆರೆ ಬಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಅಂದ್ರಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ದಡದಲ್ಲಿರುವ ಹರಿಹರದ ಹರಿಹರೆಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವು ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಹರಿಹರದ ಹಿಂದಿನ ಹೆಸರು ಕೂಡಲೂರು (ಆ ನಗರದ ಸಮೀಪ ಹಿರೇ ಹಳ್ಳವು ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ.) ಆ ನದಿಯ ಬಲದಂಡಯಲ್ಲಿರುವ ಹಂಪಿ ವಿಶ್ವಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಹೊಸಪೇಟೆ ಸಮೀಪದ ತುಂಗಭದ್ರಾ ಜಲಾಶಯ ಹಲವು ಸಾರ್ವಿಕ ಹೆಕ್ಕೇರುಗಳಿಗೆ ನೀರುಗೈಸುತ್ತದೆ. ಕೂಡಗಿನ ಜನರು ಕುಲದೇವತೆ ಎಂದೇ ಮೂರಿಸುವ ಕಾವೇರಿಯು ಅಲ್ಲಿಯ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ ಬೆಟ್ಟದ ಭಾಗಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಹನಿ ಹನಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕವಲೊಡೆದು ದ್ವೀಪವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ. ತಿರುಮುಕೂಡಲು ನರಸೀಪುರ ಬಳಿ ಕಂಿಲಾ ನದಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮಿಳುನಾಡನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ದ್ವೀಪದ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿನ ರಂಗನಾಥ ಸ್ವಾಮಿ ದೇವಾಲಯದಿಂದ ಪೂಜ್ಯಕ್ಕೆತ್ತ ಆಗಿದೆ. ಶಿವನಂತಹ ಬಳಿಗೆಗಳನ್ನು ಭರಚುಕ್ಕಿ ಎಂಬ ಕವಲಾಗಿ ಒಡೆದು ಸುಂದರ ಜಲಪಾತವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ. ಕೃಷ್ಣರಾಜಸಾಗರ ಅದರ ಪ್ರಮುಖ ಜಲಾಶಯವಾಗಿದೆ.

ಭಾರತವು ನಾನಕ, ಕರ್ಣಿರರಂತೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂತರಿಗೆ ಜನ್ಮಿಸಿತಿದೆ. ಬಂಗಾಳದ ನಮೋದ್ದೀಪದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಚೈತನ್ಯನ (ರಾಜೀವಿಂ) ಬಾಲ್ಯದ ಹೆಸರು ವಿಶ್ವಾಂಭರ. ಅವನ ಮೌದಲ ಎಂಟು ಸೋದರರು ಸತ್ಯದ್ವಾರಿಂದ ಅವನ ತಾಯಿಯು ಯಮ ಬೇವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಲಾರ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ “ನಿಮಾಳ” (=ಬೇವಿನ ಮರ) ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಅವನು ಚಿನ್ನದ ಬಣ್ಣದ ಸುಂದರಾಕೃತಿಯವನಾದ್ದರಿಂದ ಗೌರಾಂಗ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನೋಡಲು ಕೃಷ್ಣನಂತಿದ್ದ ಅವನು ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದು. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ಒಬ್ಬ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸನನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದ. ಮುಂದೆ ವಿದ್ವಾಂಸ ವಲ್ಲಭಾಜಾರ್ಯನ ಮಗಳು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ. ಹೆಂಡತಿ ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದರೂ ತಾಳ್ಳೆಗೆಡಲಿಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣು ಶ್ರಿಯಾ ಅವನ ಎರಡನೆಯ ಪತ್ನಿಯಾದಳು. ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಾಗಿ ಗಂಪಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ “ವಿಷ್ಣುಪಾದ”ವನ್ನು ಮೂರಿಸಿದಾಗ ಆದ ಅರ್ಪಣೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭವದಿಂದ ಅವನ ಬದುಕೇ ಬೇರೆ ಅಯ್ಯು. ಈಶ್ವರಮರಿ ಗುರುವಿಂದ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶ ಪಡೆದು ಗೋಪಿಕಾಶ್ರೀಯರ ವಿರಹಪೇದನೆಯನ್ನು ತನ್ನದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. “ನಿಮಾಳ” ಕೃಷ್ಣ ಚೈತನ್ಯವಾಯಿತು. ಅವನ ಹೆಸರು ಚೈತನ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಭು

ಎಂದಾಯ್ತು. ತನ್ನ ಶಾಯಿ ಹೆಂಡತಿಯರ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡೆದು ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ, ವ್ಯಂದಾವನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ವಿಚಾರ ಕೈಬಿಟ್ಟಿ ಒರಿಸ್ತಾದ ಜಗನ್ನಾಥ ಮರಿಯಲ್ಲಿ (ನೀಲಾಚಲ) ನೆಲಿಸಿದ. ಮರಿಯ ಜಗನ್ನಾಥನಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಕಾಣಿಸಿದ, ಹಲವರು ಅದ್ವೃತೀಗಳು ಅವನಿಂದಾಗಿ ಕೃಷ್ಣ ಭಕ್ತರಾದರು. ಕನ್ನಾಕುಮಾರಿ, ಉಡುಪಿಯಲ್ಲದೆ ವ್ಯಂದಾವನಕ್ಕೂ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದು. ಅವನು ಭಕ್ತಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿರ್ಫದಲ್ಲಿ ರಾಧೆಯಂತೆ ಕೃಷ್ಣ ಪರವಶ ಆಗುತ್ತಿದ್ದೆ; ತನ್ನನ್ನು ಮರೆತು ಆನಂದದಿಂದ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದು. ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಾಮರಹಿಕವಾಗಿದ್ದ ಅವನ ಕೃಷ್ಣ ಭಕ್ತಿಯು ನಿರ್ಮಲವಾಗಿತ್ತು. ಅವನ ಬಿರದ ಬಹಳ ಇಲ್ಲ— ತಿಕ್ಕಾಷ್ಟಕೆ, ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ಮೋತ್ರೂರು ಅವನ ಕೃತಿಗಳು. ಅವನ ಶಿಷ್ಯರು ಈಗಲೂ ಕೃಷ್ಣನಾಮ ಜಪಿಸುತ್ತೆ ವಾದ್ಯ ಸಮೀತ ಹಾಡುತ್ತ ಆವೇಶದಿಂದ ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ. ಪರಮಹಂಸರ ಘಣ್ಣ ಹಂಸರು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸ (ರಲಲಂ). ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಅವರು ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಏರುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ತಂದೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅವರು ಉಪನಿಷದ ಬಳಿಕ ಮೊದಲು ಆಹಾರವನ್ನು ಮನೆಯ ಸೇವಕ ಧನೀ ಎಂಬುವಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದು ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥರ ವಿರೋಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಬಳಗಾರ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಎಂಬಾತ ಆ ಬಾಲಕನ ಸಂತತನವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದು. ತನ್ನ ಅಣ್ಣಮೊಡನೆ ಕೋಲ್ಯಾತ್ಮಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಪೌರೋಹಿತ್ಯ ಮಾಡದೆ ಧನಾರ್ಜನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಾಸಕ್ಕನಾಗಿದ್ದರು. ಕೊದ್ದುಳಾಗಿದ್ದ ರಾಣೀ ರಾಸಮಣಿ ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದ ಕಾಲೇ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಪೌರೋಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ; ರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಒಪ್ಪಿ ಒಮ್ಮೆ ಪೂಜೆಸುವಾಗ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕಾಲೇ ಇದಾಳಂಬೇ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಂಡು ಲಿಂಗದಿಂದ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ದೇವಿಯ ದರ್ಶನವಾಗಿ ಒಳಗೆ ಅನಂದ ಉಂಟು ಹರಿಯಿತು. ಜನ ಅವರನ್ನು ಹುಣ್ಣರೆಂದು ಲೇವಡಿ ವಾಡಿದರು. ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರು ವರ್ಷದ ಅವರು ಬಾಲಕ ಶಾರದಾದೇವಿ ಮದುಪೆಯಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿ ಉಳಿದರು. ಗುರುವಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವಿಲ್ಲದೆ ಅದ್ವೃತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಏರಿದರು. ಯೋಗೇಶ್ವರಿ ಎಂಬ ತಾಂತ್ರಿಕ ಯೋಗಿನಿ ಅವರಿಗೆ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿದಳು. ರಾಮನ ಭಕ್ತನಾಗಿ ರಾಮನ ದರ್ಶನ ಪಡೆದರು. ಮಧುರ ಭಾವದ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ ರಾಧಾಳಂತೆ ಕೃಷ್ಣನ ಅನುಭವ ಪಡೆದರು. ಸೂಳಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಪ್ರವಾದಿ ಮಹಮ್ಮದನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಮಿಯನ್ ಧರ್ಮದ ರೀತಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಏಸುವಿನ ದರ್ಶನ ಪಡೆದರು. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ದಿವ್ಯದರ್ಶನ ಪಡೆದ ಅವರು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳೂ ಸಮಾನವೆಂಬುದನ್ನು ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡರು.

ಆನಂದ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತು ಪತ್ತಿ ಶಾರದಾದೇವಿಯನ್ನು ಮರೆತೇಬಿಟ್ಟರು. ಅವರೊಬ್ಬ ಹುಣ್ಣೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಕೇಳಿದ ಶಾರದಾ ದೇವಿ ತಾವೇ ದಕ್ಷಿಣೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವರ ಶಿಷ್ಯಾಗಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದರೂ ರಾಮಕೃಷ್ಣರು ತಮ್ಮ ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಲೀ ಎಂದೇ ನಂಬಿ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಶಾರದಾದೇವಿ ಸಿದ್ಧ ಮರುಪೆಯಾದರು. ಕೋಲ್ಕಾಶ್ವರ ಬಡಾವಣೆಯಂತಿದ್ದ ದಕ್ಷಿಣೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಆ ಕಾಲದ ಬ್ರಹ್ಮಸಮಾಜದ ಕೇಶವ ಚಂದ್ರಸೇನರು ಭೇಟಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಪಡೆದರು. ಗಿರೀಶ ಚಂದ್ರ ಬೋಸರು ಅವರೊಬ್ಬ “ಮಹಿಂ” ಯೆಂದೇ ಘೋಷಿಸಿದರು. ಸನಾತನ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ನಿಜವಾದ ಧ್ಯೇಯವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಅದೊಂದು ನಿತ್ಯಸತ್ಯದ ಧರ್ಮವೆಂಬುದನ್ನು ಸಾಬೀತು ಮಾಡಿದರು. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಮನರೂತಾನಂದ ಯುಗ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಅವರಿಂದ ಆರಂಭ. ಮುಂದೆ ವಿವೇಕಾನಂದರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ನರೇಂದ್ರಾರ್ಥಕ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ವಾಗ್ರಾಂತಿಕನ ವಾಡಿ ಮರಿದುಂಬಿಸಿದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ರೋಗ ಹೀಡಿತರಾದಾಗ ಶಾರದಾಮಣಿ ದೇವಿಯವರು ನರೇಂದ್ರರು ಮತ್ತು ಇತರರು ಅವರ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದರು. ನರೇಂದ್ರರಿಗೆ ಇಡೀ ತಮ್ಮ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಧಾರೆಯೀರು ಆನಂದ ಬಾಷ್ಟ ಸುರಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಕಾವಿಧಾರಕೆ ಮಾಡಿಸಿ ಕಾಲೀ ನಾಮ ಸ್ವರಣೆಮಾಡುತ್ತೇ ಱಲೆಇರಲ್ಲಿ ಇಹಲೋಕ ಮುಕ್ತಾದರು. ಅವರ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಸಾರಿದವರು ನರೇಂದ್ರ ಅಧವಾ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು (೧೯೦೦). ಅವರು ಕಲ್ಪತ್ರೀಯ ಅಟೋನ್‌ ವಿಶ್ವನಾಥದತ್ತರಿಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಜ್ಞಾನಪರ್ಕರಕ್ಕೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದ ಅವರು ಮೂಡನಂಬಿಕೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ತಿರಸ್ಯಾರದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬಡವರ ಬಗ್ಗೆ ತೀವ್ರ ಕನಿಕರ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಬೆಳಸಿಕೊಂಡರು. ನಿರೀಕ್ಷಾರವಾದದ ಬಗ್ಗೆ ಓದಿದರೂ ಬ್ರಹ್ಮಸಮಾಜ ಅವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮನದಾಳದ ಪ್ರಶ್ನಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಯಾರಿಂದಲೂ ದೊರಕಲಿಲ್ಲ. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಹೆಸರು ಕೋಲ್ಕಾಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾತಾಗಿತ್ತು, ಅವರೊಬ್ಬ ನಿರಕ್ಷರಿ, ನಿಷ್ಪಲ ವೈಕಿ ಎಂಬ ತಿರಸ್ಯಾರವಿತ್ತು. ಆದರೂ ಬಂಧು ರಾಮಚಂದ್ರ ದತ್ತರ ಸೂಚನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೇರವಾಗಿ “ಮಾಜ್ಯರೇ, ತಾವು ದೇವರನ್ನು ನೋಡಿರುವಿರಾ?” ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಆನಂದಬಾಷ್ಟ ಸುರಿಸುತ್ತ ಆತ್ಮೀಯರಂತೆ ಹೌದು ಎಂದು ಮಾತನಾಡಿಸಿದಾಗ ವಿವೇಕಾನಂದರಿಗೇ ದಿಗ್ರಿಮೆಯಾಯಿ: ದೃಷ್ಟಿಮುರುಪನಿಗಾಗಿ ಹುಡುಕಾಟ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕೊನೆಗೂ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತ್ತು. ಮುಂದಿನ ಐದು ವರ್ಷ ಅವರ ವಾಗ್ರಾಂತಿಕನ ದೊರಕಿತು. ಮಹಾಗುರು ಮಹಾಶಿಷ್ಯ ಇಬ್ಬರೂ

ರೂಪಗೊಂಡರು. ಒಂದೆಡೆ ನಿರಂತರ ಕಾಲೀ ದೇವಿಯ ಸಾನ್ವಿಧ್ಯದ ಅನ್ಕರಸ್ತ ಬ್ರಹ್ಮ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಹರಿತಬುದ್ಧಿಯ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ವ್ಯಕ್ತಿ. ವಿವೇಕಾನಂದರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಮಾನಸಿಕ ತೊಳಿಲಾಟಗಳಿದ್ದರೂ ರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಗೆದ್ದರು- ಅಥವಾ ಗುರುವಿನ ನಿಷ್ಪತ್ತಪಟ ಪ್ರೇಮ ಗೆದ್ದಿತು. ಒಂದು ದಿನ ಅವರಿಗಾದ ಕಾಲೀ ಕೃಪೆಯ ಅನುಭವ ನರೇಂದ್ರರನ್ನು ನಿಜವಾದ ವಿವೇಕಾನಂದರನ್ನಾಗಿಸಿತು. ಇಲೆಕ್ಟ್ರಾಲ್ ಪರಮಹಂಸರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ನರೇಂದ್ರರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗಣ್ಣಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಸಲಹೆ ನೀಡಿ ತಮ್ಮ ಸಮಸ್ತ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಧಾರೆಯೀರೆದು ಅದೇ ವರ್ಷ ಅಸ್ತಂಗತರಾದರು. ನರೇಂದ್ರರು ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆಯೋಂದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಸುವಾರು ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊದಲ “ಹಂತ” ಅರಂಭಿಸಿದಾಗ ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮರದ ಹೊದಲ “Nucleus” ಅವರೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಕಾವಿಧರಿಸಿದ ಹನ್ನೆರಡು ಶಿಷ್ಯರು. ಎಲ್ಲರೂ ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಾಗ ನರೇಂದ್ರರ ಹೆಸರು ವಿಧಿವಾತ್ತಾಗಿ “ವಿವೇಕಾನಂದ” ಎಂದಾಯ್ತು. ಒಬ್ಬರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲರೂ ಭಾರತ ಪರ್ಯಾಟನದ ಶೀಥಿಯಾತ್ಮಕಗೆ ಹೊರಟಿರು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಸುಳಿಗೆ ಸಿಲುಕೆದ್ದ ಭಾರತವು ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮರೆತು ವಿಸ್ತೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವಾಗ ತನ್ನ ತಾಯ್ಯಾಡನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಶಪಥವನ್ನು ವಿವೇಕಾನಂದರು ತೋಟ್ಯಾರು. ಭಾರತದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ, ರಾಜರ ಅರಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಡವರ ಗುಡಿಸಲುಗಳಲ್ಲಿ ತಂಗಿ ಹಿವಾಲಯದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕನ್ನಾಕುಮಾರಿಯವರೆಗೆ ಇಡೀ ಭಾರತದ ಶೀಥಿಯಾತ್ಮಕ ಮಾಡಿದರು. ಭಾರತೀಯರು ಮೂರ್ವಿರಲ್ಲ; “ಧರ್ಮ” ಅವರ ಬನ್ನೆಲುಬು ಎಂಬುದರ ಅನುಭವವಾಯಿತು. ಕನ್ನಾಕುಮಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಈಜಿ ಅದರ ಮಧ್ಯದ ಬಂಡ ಸೇರಿ ಧ್ಯಾನಸ್ಥರಾಗಿ ಉತ್ತರದ ಇಡೀ ಭಾರತವನ್ನು ಅದರ ದುಸ್ಕಿತಿಯನ್ನು ಪುರಿತು ಗಾಢ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಾದರು. ಇಲೆಕ್ಟ್ರಾಲ್ ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನ (Parliament of Religions) ನಡೆಯುವ ವಿಷಯ ತಿಳಿದು ಅದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಂದು ದೇಶಸೇವೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಗುರುವಿನ ಕೃಪಾ ಆಶೀರ್ವಾದ, ಆಗ ಇನ್ನೂ ಜೀವಿಸಿದ್ದ ಶಾರದಾಮಣ ದೇವಿಯರ ಅನುಭೂತಿ ದೊರಕಿತು. ಬೇತ್ತಿರಾಜನಿಂದ ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಧನಸಹಾಯ ಒದಗಿ ಹಡಗಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಲಂಕಾ, ಜೀನಾ, ಜಾರಾನಾ ಮೂಲಕ ಅಮೆರಿಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಅಲ್ಲಿ ಜಿಕಾಗೋ ನಗರ ಸೇರಿದರು. ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಅವಧಿಯಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಬೇಕಾಯಿತಾದರೂ ದೃವದ ಕೃಪಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಇರಲು ಆಶ್ರಯ

ಹೇಗೋ ದೊರಕಿ ೧೧-೨೭.೮.೧೯೭೯ ರಂದು ನಡೆದ ವಿಶ್ವಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ಹೊದಲ ದಿನ ಅವರು ಸರಸ್ವತಿ ಸ್ತೋತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಶ್ರೋತೃವರ್ಗವನ್ನು “Brothers and Sisters of America” ಎಂದು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಪಾಠನಾಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದೊಡನೆ, ಭಾರತದಂತಹ ದಾಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸ್ವರದ್ವಾಪಿ ಉಜ್ಜಲ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಯುವ ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಧೈರ್ಯ ಸ್ವೇಚ್ಛೆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಇವುಗಳಿಗೆ ಮಾರುಹೋದ ಇಡೀ ಶ್ರೋತ್ರವರ್ಗ ಕಿವಿ ಗಡಿಕ್ಕುವಂತೆ ಚಪ್ಪಾಳ ತಟ್ಟಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಿತು. ಮಾರ್ವದ ಬಿರುಗಾಳಿ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಬೀಸಿದ್ದು ಅದೇ ಮೊದಲು. ಸರ್ವ ಧರ್ಮಗಳ ಸಮಾನತೆ, ವಿಶ್ವಸತ್ಯವನ್ನು ಸಾರಿದ ಅವರು ಇಂತಹ ಮಾತಿನಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿದರು— “I thank you in the name of the mother of all religions; and I thank you in the name of the millions and millions of Hindu people of all classes and sections..... I am proud to belong to a religion which has taught the world both tolerance and Universal acceptance. We believe not only in Universal tolerance, but we accept all religions as true.... I am proud to belong to a religion which has taught the world both tolerance and Universal acceptance. I am a Hindu.” ಇಂದನ ಹಲವರು ತಾವು ಹಿಂದೂ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾಚಿಕಪಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ವಿವೇಕಾನಂದರು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವದ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ನಾಯಕರ ಬೃಹತ್ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಒಬ್ಬ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಹಿಂದೂ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಸಮಗೆಲ್ಲ ಸ್ಥಾತ್ರಿಯಾಗಬೇಕು. (ಗಾಂಧಿಜಿ ಕೂಡ ತಮ್ಮನ್ನು ಒಬ್ಬ “ಸನಾತನಿ ಹಿಂದೂ” ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.) ಭಿಕ್ಷುಪಾತ್ರೆಯ ವಿರಾಗಿ ಅಂದಿನ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಕೇಂದ್ರಪ್ರಸ್ತೀ ಆದರು. ಮುಂದೆ ಅವರು ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಹಲವೆಡ ಉಪನ್ಯಾಸ ನೀಡಿದಾಗ ಕೆಲವರು ಕ್ರೀಸ್ತ ಮಿಷನರಿಗಳು ಅವರ ತೇಜೋಭಂಗಕ್ಕೆ ಯಶ್ವಿಸಿದರು. ಅವರ ಮೇಲೆ ಹಲವು ಅಳ್ಳಿಲ ಅರ್ಥಾಪಗಳನ್ನು ಹೊರಿಸಲಾಯ್ದು, ಅಮೆರಿಕದ ಸೋದರಿ ನಿವೇದಿತ ಅವರ ಶಿಷ್ಯ ಆದರು. ಅವರು ೧೯೮೨ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಮೂಲಕ ವಾಪಸಾದಾಗ ಜನಸ್ವನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಭವ್ಯ ಸ್ವಾಗತ ದೊರಕಿತು. ಅವರು ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಕೊಲ್ಲತಕ್ಕ ವಾಪಸಾದಾಗಲೂ ಭವ್ಯ ಸ್ವಾಗತ ದೊರಕಿತು. ಮುಂದೆ ಮತ್ತೆ ಅಮೆರಿಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ವೇದಾಂತದ ಬಗ್ಗೆ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ನೀಡಿ, ವಾಪಸಾಗಿ ಭಾರತದ ಉದ್ದಗಲ ಸಂಚರಿಸಿ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

(ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವರು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಮೆಜೆಸ್ಪಿಕ್ ಪ್ರದೇಶದ ಮನೆಯ ಮುಂಭಾಗದ ಬಂಡೆಕಲ್ಲನ್ನು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮತದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ತಾರದಾಮನೇಯವರೂ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮತದ ಹಿಂಭಾಗದ ಬಂಡಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಧಾರ್ಮಿಕಿದ್ದರು.) ಅವರು ತಮ್ಮ ಮೂವತ್ತೊಂಬತ್ತನೇ ಯಥಸ್ವಿನಲ್ಲಿ ಆಕಾಲ ಮರಣಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದರು (೧೯೦೨). ಅದ್ದುತ್ತ ವಾಗ್ನಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಹಾಗೂ ದಯಾಮಯಿ ಆಗಿದ್ದ ಅವರ *The Song of the Sannavasi* ಒಂದು ಸ್ಕೂಲಿಫೆದಾಯಕ ಗೀತೆ. ಕುವೆಂಪು ಅವರು ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸರಿಂದ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರಿಂದ ಸ್ಕೂಲಿಫೆ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಬರೆದಿರುವ ಅವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳೂ ಸ್ಕೂಲಿಫೆದಾಯಕವಾಗಿವೆ. (ನನಗೂ ಆ ಮಹಾತ್ಮರು ಸ್ಕೂಲಿಫೆದಾಯಕರು. ಕೋಲ್ಕತ್ತದ ಅವರ ಸ್ವಾರಕರಣಿಗೆ ನಾನು ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಜಿಕಾಗೋದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಮಾಡಿದ್ದ ಭಾಷಣದ ಜಾಗಕ್ಕೂ ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ.) ಕುವೆಂಪು ತಮ್ಮ ನಾಡಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಸೃಂಗಿಯವ ಭಾರತದ ಕನಾಟಕದ ಶ್ರೀಪೂರ ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವರೇ ಕೊನೆಯವರು. ಕಹಿಲ, ಪತಂಜಲಿ, ಪಂಪ, ರನ್ನ, ರಾಮಕೃಷ್ಣ, ವಿವೇಕಾನಂದರು ಭಾರತೀಯರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕನ್ನಡಿಗರೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಭಾರತೀಯರಿಗೂ ಸೇರಿದವರು. ಧನ್ಯ ಭಾರತಮಾತೆ; ಅಂತಹ ಭಾರತಮಾತೆಗೆ. ಕನಾಟಕ ಮಾತೆಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.

“ಸರ್ವಜನಾಂಗದ ಶಾಂತಿಯ.....”

ಕನಾಟಕವು ಎಲ್ಲ ಜನಾಂಗೀಯರೂ ಧರ್ಮದವರೂ ಸೌಹಾದರಿಂದ ಬದುಕಿ ಬೆಳೆಯುವ ಶಾಂತಿಯ ತೋಟವಾಗಿದೆ. ಆ ತೋಟ ಘಲವತ್ತಾದ ಮನ್ಯನೀಂದ ಸಮ್ಮಾನ ನೀರಿನಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಒಂದೊಂದು ಧರ್ಮವೂ ಗಿಡವಾಗಿದ್ದ ಮರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಬಗೆಯ ಹೂಗಳನ್ನು ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಇಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಭಿನ್ನ ಧರ್ಮದವರೂ ಅನ್ಯದೇಶೀಯರೂ ಇಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಧರ್ಮದವರು ಯಾರು ಎಂಬುದು ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕನಾಟಕದ ಗುಡ್ಡ ಬೆಟ್ಟ ಅರಣ್ಯ ನದಿ ಗಡ್ಡ ಹೊಲ ತೋಟಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ವಾಂ-ವಿಶ್ವದ ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರಸಿಕರನ್ನು ತನ್ನ ಜೀಲುವಿನಿಂದ ಆಕಷಣೆಸುತ್ತಿದೆ. ಕನಾಟಕದ ಜಲುವನ್ನು ನೋಡಲು, ಅದರ ಪರಂಪರೆಯ ತಾಣಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಭಾರತದ ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳ ರಸಿಕರ ದಂಡೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ಮೂಲತಃ ಭಾರತದ್ದು; ಕನಾಟಕದ್ದೂ ಹೌದು. ಹಿಂದೆ ವೇದಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವಾಗ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಅಡಿಗಲ್ಲಾದ

ವೇದಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಧರ್ಮದ ಉದಾತ್ತ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದು ಭಾರತದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಧರ್ಮ. ಕೈಸ್ತಿ ಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಗಳ ಆಗಮನ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಆದದ್ದು ಹದಿನ್ಯೇದನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಈಚೆಗೆ. ಗೋವಯ ಮೋಜುಗೀಸರ ಮೂಲಕ ಮುಂಚೆಯೇ ಕೆಲವು ಕ್ರಿಷ್ಯಾಯನ್ನರು ಬಂದಿದ್ದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ದಾಖಿಲೆಗಳಿವೆ. ಆ ಧರ್ಮವು ಮಾನವ ಸಮಾನತೆ ದಯೆ ಕರುಣೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ, ದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರೀತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ, ಕೊಲೆ ಅಸತ್ಯ ವೃಭಿಜಾರಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಏಸುವಿನ ತತ್ವಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ಇ.ಪಿ. ರ್ಯಾಸ್, ಬಿ.ಎಲ್. ರ್ಯಾಸ್, ರೀ. ಕಟ್ಟಲ್, ಘೋಳ್, ರೀ. ಉತ್ತಂಗಿ ಚನ್ನಪ್ಪೆ ಇವರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ವ್ಯಾಕರಣ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅರುಖೋದಯವನ್ನು ತಂದರು. ಕ್ರಿ.ತ. ಏಳನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರವಾದಿ ಮಹಾವೃದ್ಧನಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮವು ಸಾಮಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಭಾರತವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು. ಬಿಜಾಪುರದ ಆದಿಲ್ ಶಾಹಿಗಳು ನಿಮಿಸಿದ ಇಬ್ರಾಹಿಂರೋಜಾ, ಗೋಳಿಗುಮೃಟಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ ರಚನೆಗೆ ನೀಡಿದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೊಡುಗೆಗಳು. ಹರಿನೇಳನೇ ಶತಮಾನದ ಗೋಳಿಗುಮೃಟವು ಪ್ರಾಚೀನಲ್ಲೇ ಅತಿ ಎತ್ತರದ, ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಎತ್ತರದ ಗುಮೃಟವಾಗಿದ್ದ ಒಳಗೆ ಮತ್ತು ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಸಾಕು, ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿಯಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು “ಪಿಸುಗುಟ್ಟವ ಗ್ಯಾಲರಿ” ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಜೋರಾಗಿ ನಕ್ಕರೆ, ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿದರೆ ಅದರ ಆರೆಂಟು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗಳು ಆವರ್ತನಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಬೀದರಿನ ಮದರಸಾವ್ರಾ ಕೂಡ ಮುಸ್ಲಿಂ ದೊರೆಗಳ ಕೊಡುಗೆ. ಹಾರಸೀಕರು ೧೧೦ರಲ್ಲಿ ಮೂಲತಃ ಪಷ್ಟಿಯಾದಿಂದ (ಇರಾನ್) ಅನ್ನಧರ್ಮೀಯರ ಧಾರ್ಢಿಯಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲಸಿ ಇಲ್ಲಿನ ಒಟ್ಟು ಜನಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೊಂದಿಕೊಂಡರು. ಜೋರಾಸ್ತಿಯನ್ ಚೋಧನೆಯ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದ ಅವರ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥ ಜೆಂದ್ ಅವೇಸ್ತ. ನ್ಯಾಯ, ನಿಷ್ಠೆ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಅವರ ಮಟ್ಟಗುಣ ಮತ್ತು ಅವರು ವ್ಯವಹಾರ ತಜ್ಜರೂ ಹೌದು. ಅವರ ದ್ವೇಪ ಅಹಂರಮಜ್ಞಾನ ಸಂಕೀರ್ತವಾಗಿ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾತಿಯು ಬೆಳಕಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವರ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಸದಾ ಉರಿಯತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಭಾರತದ ಬಹು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು; ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ. ಜೈನಧರ್ಮವು ಉತ್ತರ ಭಾರತದಿಂದ ಏರಡು ಸಾಮಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಭದ್ರಭಾಷು ಮತ್ತು ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಸಂಪ್ರತಿ ಜಂದ್ರಗುಪ್ತನ ಮೂಲಕ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶ್ರವಣಬೆಳ್ಗಳದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಚಾರವಾಯಿತು. ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಅದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಬಲ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಂದಾಗಿತ್ತು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆರಂಭವಾದುದೇ ಜ್ಯಾನರಿಂದ. ಅಹಿಂಸೆ ಅದರ ಮುಖ್ಯಗುಣ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲ ರಾಜಮನೇತನಗಳೂ ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿದ್ದವು. ಪಂಪ. ರನ್ನ, ಜನ್ನ, ನಾಗಕಂದ್ರರಂತಹ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆರಂಭಕಾಲದ ಶೈಷ್ವ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಯಾನರು. ಚಾವುಂಡರಾಯನಂತಹ ಶೈಷ್ವ ಮುತ್ತದ್ದಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ನೀಡಿದೆ. ಹಿಂದೂ, ಕ್ರೀಸ್ತ, ಇಸ್ಲಾಂ, ಜೋರಾಷ್ಟ್ರಿಯನ್ನು ಜ್ಯಾನಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದ ಬದುಕಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥ ವಿರಳವಾಗಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ನಡೆದಿದ್ದರೂ ಅವು ಅಷ್ಟೇ ಬೇಗ ಶಾಂತವಾಗಿ ಸಾಮರಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಂಡಿವೆ. ವಾಗದಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜ್ಯಾನರಿಗೂ ವೈಷ್ಣವರಿಗೂ ತಿಕ್ಕಾಟಗಳಾದಾಗ. ಬುಕ್ಕನು ಆ ಎರಡೂ ಧರ್ಮಗಳ ಮುಖಿಂಡರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಶಾಂತಿ ಸಂಧಾನವನ್ನು ನಡೆಸಿದ ವಿಷಯವಿರುವ ಕಲ್ಪ, ಶ್ರವಣ ಬೆಳ್ಳಾಳ ಶಾಸನಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕವು ಎಲ್ಲ ಜನಾಂಗಗಳೂ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಬದುಕಿದ ಶಾಂತಿಯ ಹೋಟವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಾರಣ. ಜನಕನನ್ನು ಹೋಲುವ ದೂರೆಗಳಿಂದ್ದು. ಜನಕ ಸೀತೆಯ ಸಾಕು ತಂದೆ, ಮಿಥಿಲೆಯ ದೂರೆ. ಜಾನ್ವಾಪನನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರೂ ಕೃತ್ಯಿಯನು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವಾದ ಸಮ್ಮಾನ ಪ್ರಜಾಪರಿಪಾಲನೆಯನ್ನು ವಾಡಬೇಕೆಂದು ನಂಬಿದ್ದ ರಾಜಾರ್ಥ. ಅವನು ಪಂಚಮುಖ. ಯಾಜ್ಞವಲ್ಯ. ಅಶ್ವ ಮೊದಲಾದ ಮುನಿಗಳ ಜೊತೆ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಜೊತೆ ಧರ್ಮ. ಅಧ್ಯಾತ್ಮಗಳ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಿದವನು. ಶುಕಮುನಿಗೆ ಜಾನ್ಮೋಪದೇಶ ಮಾಡಿದವನು. ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿ ಮಿಥಿಲೆ ಸುಟ್ಟಾಗಲೂ ಜಿತ್ತ ಸ್ಥಿರ್ಯವನ್ನು ಕೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಿದ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಸ್ತಿತಪ್ರಜ್ಞ; ಅವನನ್ನು ಹೋಲುವ ಶೈಷ್ವ ರಾಜರು ಆಳಿದ ನಾಡು ಕರ್ನಾಟಕ. ಮಂಯೂರವರ್ಮ, ಇವ್ವಡಿ ಮಲಿಕೇಶಿ, ಇಮ್ಮಡಿ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ (೧೩೦), ಇಮ್ಮಡಿ ತೈಲಪ, ಆರನೆಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ, ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ, ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ, ನಾಲ್ಕಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಇವರು ಅಂತಹ ಶೈಷ್ವ ದೂರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಬಾದಾಮಿ ಚಾಲುಕ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಇಮ್ಮಡಿ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಬದುಕಿನ ಒಂದು ಘಟನೆ ಸ್ವರಣಾರ್ಥ. ಅವನಿಗಂತ ಹಿಂದೆ ಕಂಚಿಯ ಪಲ್ಲವರು ಬಾದಾಮಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಸುಟ್ಟಿದ್ದರು. ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು ಕಂಚಿಯ ಪಲ್ಲವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದಾಗ ಕಂಚಿಯನ್ನು ಸುಟ್ಟಿ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಂಚಿಯ ಒಂದು ಶಾಸನ ಹೇಳುತ್ತದೆ— “....ಕಂಚಿಯಾನ್ ಹೊಂಡು ರಾಜಸಿಂಹೇಶ್ವರದ ಧನಮಾನ್ ಕೆಂಡು ಮಗುಳ್ಳ ದೇವಗೆ ಬಿಟ್ಟಾರ್”: ಎಂದರೆ ಕಂಚಿಯನ್ನು ಸುಡುವ ಬದಲು.

ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜಸಿಂಹೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡದೆ ಆ ದೇವಾಲಯದ ಹಣವನ್ನು ವಾಪಸ್ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. “ಭಟಾರರಾ ಧರ್ಮಸ್ಥಿತಿ”ಯನ್ನು ಶಾಸನವು ಹೊಗಳಿದೆ. ಸೇರಿಗೆ ಸೇರು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಧರ್ಮವನ್ನು ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ ತೋರಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ, ಕನಾಟಕವು ಶ್ರೀಪ್ರಭಾಗಾಯಿಕರನ್ನೂ ವೈಶಿಕರನ್ನೂ ಕಂಡಿದೆ. ಕದಂಬರ ಕಾಸುಸ್ಥವರ್ಮನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಮನೆಯೂ ಮಥುರ ಸಂಗೀತ ನಿನಾದದಿಂದ ತೋಭಿನ್ನತ್ವಿತ್ತೆಂದು ಶಾಸನಗಳು ವರ್ಣಿಸಿದೆ (“ಸಂಗೀತವಲ್ಲಿ ನಿನದೇಷು ಗೃಹೇಷು”). ಶಾಂತಲೆಯು “ಸಂಗೀತ ಸರಸ್ವತಿ”ಯೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಭಾಗಿದ್ದಾರು. ದೇವಾಲಯಗಳ ಗಭರ್ಗುಡಿಯ ರಂಗಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಗೀತ, ವಾದ್ಯ, ನೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ದತ್ತಿ ನೀಡಿರುವ ಸಾವಿರಾರು ಶಾಸನಗಳು ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಹಂಪಿಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ‘ಅಸ್ಥಾನ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ’ ಎಂದರೆ ಗಭರ್ಗುಡಿಯ ಮುಂಭಾಗದ ರಂಗಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಗಾಯನ, ವಾದ್ಯ, ನೃತ್ಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿನ್ಯತ ದಾಖಲೆಗಳಿವೆ. ದೇವತಾಮೂರ್ತಿಯ ಗಭರ್ಗುಡಿಯ ಒಳಗಿನ ಸೇವೆಗೆ “ಅಂಗಭೋಗ” ಎಂದು, ಹೊರಭಾಗದ ಮಂಟಪದ ಸೇವೆಗೆ “ರಂಗಭೋಗ” ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಂಗೀತ ತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ಹಲವು ಕನ್ನಡಿಗರು ಸಂಗೀತ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮೌಲಿಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭೂಲೋಕ ಮಲ್ಲನ ವಿಶ್ವಕರೋತ ಸದ್ಯತ ಸಂಸ್ಕೃತ “ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸ”ದಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ, ವಾದ್ಯಗಳ ವಿಶೇಷಣೆ ಇದೆ. ಆರನೇ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ರಾಣಿ (೧೧೦೦) ಕೇತಲದೇವಿ “ದೇಶಭಾಷಾ ಸಂಗೀತ ವಿದ್ಯಾಧರಿ”ಯಾಗಿದ್ದಾರು. ಜಗದೇಕಮಲ್ಲನ “ಸಂಗೀತ ಚೂಡಾಮನೆ”, ಶಾಜ್ಞದೇವನ “ಸಂಗೀತ ರತ್ನಾಕರ”, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ “ಸಂಗೀತ ಸಾರ” (ಇದು ಅಲಭ್ಯ) ಇವು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು. ನಿಜಗುಣಿತವಯೋಗಿಯ ಕನ್ನಡ “ವಿವೇಕ ಚೂಡಾಮನೆ” ಸಂಗೀತ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವು ಅಮೂಲ್ಯ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅವರು ರಚಿಸಿರುವ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಹರಿದಾಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತವು ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪು ಬೆಳೆದಿತ್ತೆಂದರೆ, ದಕ್ಷಿಣಾದಿ ಸಂಗೀತವು “ಕನಾಟಕ ಸಂಗೀತೆ” ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತ್ತು. ಮರಂದರದಾಸರು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಸ್ತುತಿಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಪ್ರಭಾಗಾಯಿಕರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಮಾಗಡಿ ಕಂಪೋಡ, ಕಂರೀರವ ನರಸರಾಜ ಒಡೆಯರು, ಜಿಕ್ಕೆದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರು, ಜಯ ಭಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರು ಸಂಗೀತ ತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದರು. ವಚನಕಾರ ಸಕಲೇಶ ಮಾದರಸ (೧೧೪೦) ಹಲವು ಬಗೆಯ ವೀಣೆಗಳನ್ನು ನುಡಿಸುವ ವೈಣಿಕನಾಗಿದ್ದ ಸೋದೆ ದೂರೆ ಸದಾತಿವನಾಯಕ (೧೯೯೦) ಶ್ರೀಪ್ರಭಾಗಾಯಿಕ, ನರತಕ. ಆಧುನಿಕ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಏಣ ಶೇಷಣ್ಣ, ಏಣ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ, ವೈಣಿಕನಾರು

ವಾಸುದೇವರಾಯರು, ಟಿ. ಜೋಡಯ್ಯ, ಬಿಡಾರಂ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಇವರು ಗಾಯನ, ವಾದನ (ವೀಕ್ಷ, ಪಿಟೀಲು) ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು. ಇಂಥವರು ಹಾಡುತ್ತ, ವಾದನ ನುಡಿಸುತ್ತ ಜನರನ್ನ ಹಣಿತಗೊಳಿಸಿ ತಾವೂ ಆನಂದದಿಂದ ವಿಹರಿಸುವ ಆರಾಮ ಅಥವಾ ಸುಂದರ ಉದ್ವಾಧ ಕರ್ನಾಟಕ. ಕನ್ನಡ ತಾಯಿಯ ಮಕ್ಕಳ ದೇಹವು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಕುಶೀದಾಢುವ ‘ಗೀಹ’ (ಮನೆ). ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ವಾಸವಾಗಿರುವುದು ಕನ್ನಡ ಜನರ ದೇಹದಲ್ಲಿ: ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಇರಲು ಜಾಗ ಬೇರಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಮಿಷಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡವು ಕುಶೀದಾಢುತ್ತ ಕನ್ನಡಿಗರ ದೇಹದಲ್ಲಿದೆ— ಆ ದೇಹಕ್ಕೆ ಆ ನುಡಿ ಚೈತನ್ಯ ತರುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ತಾಯಿಯ ಮಕ್ಕಳ ದೇಹವೇ ಕನ್ನಡ ತಾಯಿಯ ಪ್ರಾಣ, ಜೀವ ಜೀವಾಳ. ಅಂತಹ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾತೆಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ; ಅವಳನ್ನು ಹೆತ್ತ ಭಾರತ ಮಾತೆಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.

ಸಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲಹೆ

ಈಗಿನ “ನಾಡಗೀತೆ”ಯು ಕುವೆಂಪು ಬರೆದ ಕವನದ ಮೂರ್ಖ ಪಾಠ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಗಿರುವ ಅನುಭವವಂದರೆ ಆ ನಾಡಗೀತೆಯು ಇಡೀ ಪಾಠವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟು ಜನಪ್ರಿಯ ಹಾಡುಗಾರರನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರೂ ಅದೇ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ನಾಡಗೀತೆ ಹಾಡುವಾಗ ಅದರ ಅಜ್ಞಾದ ಅಥವಾ ಕೈ ಬರಹದ ಪ್ರತಿ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯತ್ತದೆಯಂದೂ ಹೇಳಿದರು. ನಾಡಗೀತೆಯ ಪದ್ಯ ವಿಂಡಗಳ ಆನುಪೂರ್ವಿಕಾಯಿ ಹಾಡುವಾಗ, ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಬಹುದು.

ಸಭೆಗೆ ಮುನ್ನ ಹಾಡುವ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಗೀತೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ದೀರ್ಘವಾಗಿದ್ದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾಡಗೀತೆಯನ್ನು ಹಾಡುವಾಗ ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಜೊತೆ ಹಾಡಿದರೂ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಅರೇತೆದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ “ನಾಡಗೀತೆ” ಹಾಡಲು ಕನಿಷ್ಠ ನಾಲ್ಕು ನಿಮಿಷ ಬೇಕು. ಅಪ್ಪು ಹೊತ್ತು ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವುದು ಕಷ್ಟ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಅನಾರೋಗ್ಯದವರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಕಷ್ಟ. ಈಗಿನ “ನಾಡಗೀತೆ” ಮುಗಿಯುವುದನ್ನೇ ಎಲ್ಲರೂ ಕಾಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಒಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಕಾರವು “ನಾಡಗೀತೆ”ಯ ಆರಂಭದ ಪಳ್ಳವಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಉಳಿದ ಆರು ಪದ್ಯ ವಿಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದನ್ನೋ ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಎರಡನ್ನೋ ಅರಿಸಿ ಅಷ್ಟನ್ನು “ನಾಡಗೀತೆ”ಯಾಗಿ ಫೋಂಡಿಸುವ ಅಗತ್ಯಪೀಡ. (ಡಿ.ಡಿ.ಅಂಧಿಕಾರ ಮೊದಲ ಅರೇತದ ಒಂದು ಪದ್ಯ ವಿಂಡ ಬಿಡಬಹುದು. ಕುವೆಂಪು ಅವರು ಬರೆದ ಕವನದ ಪಾಠವನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸುವ ಹಕ್ಕು ಯಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲ.)

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ನಾಡಿತೆಗಳು

ವಿಷಯ: ರಾಜ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರ್ಗದ ಮರಣಕರಾದ ಡಾ.ಕುಪಂಮು ರವರೆ “ಉಲ್ಲು ಭಾರತ ಉನ್ನಿಯು ಕರುಬಾಳೆ” ಎಂದೆ ನಿನ್ನ ‘ನಾಡ ಗೀತೆ’ಯಾಗಿ ಖೋಡಿಸುವ ರೂಪಿತ.

ದಿದಳಾಗಿದೆ: ಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ನಿರ್ದೇಶಕರ ದ್ವಾರಾ ರಾಜ್ಯರೂಪ ಅ.ಸ.ಪಂಚ ಸಂಖ್ಯೆ:ಕಾರ್ಣಿಕಾ:42; ಮಾತ್ರಾ: 2003-04 ದಿನಾಂಕ:11.12.2003

ಘೋಷಣೆ:

ಈಜ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರ್ಗದ ಮರಣಕರಾದ ಡಾ.ಕುಪಂಮುರವರ ಇನ್ನು ಶತಮಾನಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಸಲು - ಸರ್ಕಾರಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವೆಂಬು ರಾರು ರಥೀಸುವ “ಉಲ್ಲುಭಾರತ ಉನ್ನಿಯು ಕರುಬಾಳೆ” ಕವಿತ್ವವು ‘ನಾಡ ಗೀತೆ’ಯಾಗಿ ಖೋಡಿಸಲು ಸರ್ಕಾರಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ಈ ಕೇಳಣೆಯಿಂದ ಆದೇಶ ಕೊರತ್ತಿಸಿದೆ.

ಸರ್ಕಾರಿ ಅಧೀಕ್ಷ ಸಂಖ್ಯೆ: 207 ಕಾರ್ಣಿಕಾ 2003.ಎ:7.1.2004

ರಾಜ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರ್ಗದ ಮರಣಕರಾದ ಡಾ.ಕುಪಂಮು ಅವರ ಉನ್ನ ಸರ್ಕಾರಿ ನಿರ್ದೇಶಿತ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಿ:29-12-2003 ರಿಂದ 28-12-2004 ರವರೆಗೆ ಅಭಿಸರಣ ಶಿಕ್ಷ್ಯ ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಡಾ. ಕುಪಂಮು ರವರು ರಥೀಸುವ “ಉಲ್ಲುಭಾರತ ಉನ್ನಿಯು ಕರುಬಾಳೆ” ಕವಿತ್ವವು ‘ನಾಡ ಗೀತೆ’ಯಾಗಿ ಖೋಡಿಸಲು ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಣದ್ದು. ಈ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಈ ಕೇಳಣೆ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿಕೊಂಡ್ರುತ್ತಿರು.

ಅ. ಈಯ ಭಾರತ ಉನ್ನಿಯು ಕರುಬಾಳೆ ಕವಿತೆ ಉನ್ನಾಂಥ-1 ರಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ ಅಯ್ಯ ಭಾಗವತ್ತಿನ ನಾಡಿಗೆಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ ಅಭಿವಿನಿಸಿಕೊಂಡ್ರುತ್ತಿರು.

ಆ. ಈ ಯಾತ್ರಿನ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಂದ ನೀಡಿದ್ದ ಮುಗಿಯುವ ಕವಿತೆ ವಿದ್ಯಾನೀತಿ ರೀತಿಯಿಂದ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರು.

ಆ. ಏಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳ್ಲಿ ನಾಡಿಗೆಯನ್ನು ದ್ವಾರಾ ಮಾಡಿಸಿದ ಚರ್ಮಿವರಿಗೆ ನೀಡು ಪರಂಭಾಗವಾದ ಮುನ್ನ ಯಾಗೂ ಏಲ್ಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಅಧಿಕೃತ ಕಾಂಪ್ಯೂಟರ್ಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕುತ್ತಿರು.

ಈ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಿಗ್ಯಂದಿ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಕ ಸುಧಾರಣೆ ಇಲಾಖೆ, (ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರ) ಪ್ರಾಣಿ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಸಂಖ್ಯೆ: ನಾಡಾಂತ 68 ರಾಜ್ಯಾ ಮತ್ತು ಕಾಸರ್‌ಗಳ ಇಲಾಖೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಸಂಖ್ಯೆ: ಸಂಪನ್ಮೂಲ 2059 ರಾ: 2003 ದಿನಾಂತ: 16.12.2003 ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯದನ್ವಯ ಎಂದರೆ ಇಲಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯಾಧಾರ ಉಪಾಧಿಕಾರ ಮಾತ್ರಾ

ಅವರ ಪರಿಷತ್ತಿ,

ಉತ್ತರ ಗೋಪ್ಯ (ರ್)

(ಖಾತ್ರಾ ಗೋಪ್ಯ)

ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯಕರಿಗೆ

ಕರ್ತೃತ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆ ಇಲಾಖೆ

ನಿ:

ಸಂಪರ್ಕಕಾರಿಯ, ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪರ್ವ, ದೊರ್ಗಳಿಗೆ ಮುಂದಿನ ಸಂಪರ್ಕಿಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ

ನಿ:

1. ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಕರಿಗಳು
2. ಸರ್ಕಾರದ ವಿಲ್ಯು ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಕರಿಗಳು ಇಲಾಖೆ ಅಧಿಕಾರಿ ಅವಳಿಗೆ
3. ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯಕರಿಗಳು / ಕಾರ್ಯಕರಿಗಳು
4. ಹಾನಿ ಮುಖ್ಯಮಂಬಿಗ್ರಾಹ ಪ್ರಧಾನ ಹಾಂತರಿಗಳು, ದೊರ್ಗಳಿಗೆ
5. ರಾಜ್ಯಾಧಾರ ಕಾರ್ಯಕರಿಗೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯಾಧಾರ ಸಚಿವಾಲಯ, ರಾಜ್ಯ ಧಾರನ, ದೊರ್ಗಳಿಗೆ.
6. ಕಾರ್ಯಕರಿಗೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಸಭೆ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತು, ದೊರ್ಗಳಿಗೆ
7. ವಿಲ್ಯು ಇಲಾಖೆ ಮುಖ್ಯಸ್ಥಾನಗಳು
8. ನುಡಿ ಸಿಂಧಾರ ರಾಜ್ಯ, ನ್ಯಾಯಾಲಯ, ಚಂ ಜಂ
10. ಕಾರ್ಯಕರಿಗೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ಲೋಕಸಭೆ ಅಯ್ಯಾರ್, ದೊರ್ಗಳಿಗೆ
11. ವಿಲ್ಯು ಜೀಲ್ಯಾಡಿಕಾರಿಗಳು
12. ಜೀಲ್ಯು ಮಂಬಾಂತರ ವಿಲ್ಯು ಮುಖ್ಯ ಸಂಪರ್ಕಸಿದ್ಧಾಂತಿಕಾರಿಗಳು
13. ವಿಲ್ಯು ನಿರ್ಗಮ / ಮಂಬಾಂತರ / ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಗಳು
14. ಮಾನ್ಯ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಅವು, ಕಾರ್ಯಕರಿಗಳು
15. ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ದೊರ್ಗಳಿಗೆ
16. ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ರಾಜ್ಯಾಕಾರಿ ಕಾರ್ಯಾಲಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ, ಕುಪ್ಪಿ ಶಿವಮೊಯ್ದೆ ಜಂ.
17. ನಿರ್ದೇಶಕರು, ರಾಜ್ಯಾಕಾರಿ ಇಲಾಖೆ, 2ನೇ ಮತ್ತು, ಕಿರಾಸೆ ಸರ್ಕಾರ, ದೊರ್ಗಳಿಗೆ
18. ರಾಜ್ಯ ಕಂತ : ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಪ್ರತಿಗಳು

“ಕರ್ನಾಟಕ ಅರ್ಥ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಕಾ ನಾಮ 207 ಕನ್ನಡ 2003, ರಿಸಾಂ ಜೀ-1—2004

ಅನುಭಬ್ಯಾ-1

ಇಂದೂ ಹೋ ಕರ್ನಾಟಕ ವೊಂದೆ !
 ಇಂದೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಉನ್ನಿಂಯ ತನುಜಾತೆ,
 ಇಂದೂ ಹೋ ಕರ್ನಾಟಕ ವೊಂದೆ !
 ಇಂದೂ ಸುಂದರ ನದಿ ಪರಗಳ ನಾಡೆ,
 ಇಂದೂ ಹೋ ರಸಭುಷಿಗಳ ಬೀರೆ

ಇನ್ನಿಂಯ ಕೋರ್ತಾಳ ವೇದದ ಕೋಣೆ,
 ಇನ್ನಿಂದ ಜೀವಿಸು ನಿನ್ನಾವೇಶ.
 ಹಸುರಿವ ಗಿರಿಗಳ ಸಾಲೆ
 ನಿನ್ನಿಲ್ಲ ಕೂರಳಿನ ಸಾಲೆ.
 ಕಂಲ ಪತಂಜಲ ಗೌತಮ ಜೀವನುತ್ತ
 ಧಾರ್ಮಿಕ ಇನ್ನಿಂಯ ತನುಜಾತೆ,
 ಇಂದೂ ಹೋ ಕರ್ನಾಟಕ ವೊಂದೆ !

ಸಮ್ರ ಇನಾಂಗರ್ದ ಶಾಂತಿಂಯ ತೋಟಿ,
 ರಿಂಕರ್ ಕಂಡಳ ಸೇಳಿಂಗುವ ನೋಟಿ.
 ಹಿಂದೂ ತ್ರೈಸ್ತ ವುಂಲಾಘಾತ
 ಪಾರಿಸು ಜ್ಯೋತಿಂದಾಘಾತ.
 ಖಷಣ ಹೋಯಿವ ದೂರಿಗಳ ಧಾರು
 ನಾಂಪುಕ ವ್ಯಾಜೆಕ್ರಾರಾವು !

ಕನ್ನಡನುಂಧಿ ತುಡೆದಾಯಿವ ಗೋಪ,
 ಕನ್ನಡ ಕಾಯಿಂಯ ಪುಕ್ಕಳ ದೋಪ !
 ಇಂದೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಇನ್ನಿಂಯ ತನುಜಾತೆ,
 ಇಂದೂ ಹೋ ಕರ್ನಾಟಕ ವೊಂದೆ !
 ಇಂದೂ ಸುಂದರ ನದಿ ಪರಗಳ ನಾಡೆ,
 ಇಂದೂ ಹೋ ರಸಭುಷಿಗಳ ಬೀರೆ.

- ರಾಷ್ಟ್ರಕೃತಿ ಚಂದೇಪು

ಕ'ನಾರ್ಟಿಕ್ ಸರ್ಕಾರದ ಲ್ಯಾಫ್ರಿಗ್ಲ್

ವಿಷಯ: ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಾಂಡುತ್ವದ ನುರಗ್ಗುತ್ತರಾದ ಕಾರಣದ್ವಾರಾ ರವರೆ "ಎಂಬ ಭಾರತ ಜನಸೀಮೆ ತೆಲುಗೂತೆ" ಕವನ ಚಾನ್ನಿ 'ನಾಡ ಗೀತೆ' ಎಂದು ಖಿಂಜಿಸುವ ಕುರಿತು.
ಪರಿಷ್ಕಾರ ಅದೇಚಾನ್ನಿ ಮೂರಧಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ.

ದ್ವಿತೀಯ: 1. ಸರ್ಕಾರದ ಅದೇ ಸಂಖ್ಯೆ ಸಂಚಾರ 207 ಶಃಧ 2003
ದಿನಾಂಕ: 7.1.2004.

ಪ್ರಮೋಷನೆ:

ಮೂಲ ದ್ವಿತೀಯ ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ (1)ರ ಅದೇದಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಾಂಡುತ್ವದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ವಿಜೇತರಾದ ಕಾರಣದ್ವಾರಾ ರವರೆ "ಎಂಬ ಭಾರತ ಜನಸೀಮೆ ತೆಲುಗೂತೆ" ಕವನದನ್ನು 'ನಾಡಗೀತೆ' ಯಾಗಿ ಖಿಂಜಿಸಲು ಸರ್ಕಾರವು ಅದೇಚಾನ್ನಿ ಘೋಷಿಸಿದೆ.

ಈ ಬಗ್ಗೆ ತಲನ್ನು ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಗೊತ್ತು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮನಸಿ ಸರ್ಥಕಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ನಾರ್ಥಕಿರಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರ್ವೇಯಲ್ಲಿ ಮನ್ಯ ಪರಿಶೀಲನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ.

ಸರ್ಕಾರದ ಅದೇ ಸಂಖ್ಯೆ ಸಂಚಾರ 207 ಶಃಧ 2003, ೧೨೩೨೨೦೪

ಸರ್ಕಾರದ ಅದೇ ಸಂಖ್ಯೆ ಸಂಚಾರ 207 ಶಃಧ 2003, ದಿನಾಂಕ: 7.1.2004ನ್ನು
ಭಾಗಗೆ: ಮೂರಾದಿನೆ ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಾಂಡುತ್ವದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ವಿಜೇತರಾದ
ಕಾರಣದ್ವಾರಾ ರವರೆ "ಎಂಬ ಭಾರತ ಜನಸೀಮೆ ತೆಲುಗೂತೆ" ಕವನದ ಮೂಲ ಪಾಠದನ್ನು
'ನಾಡಗೀತೆ' ಯಾಗಿ ಖಿಂಜಿಸಲು ಸರ್ಕಾರವು ಯಾರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ.

ಕ'ನಾರ್ಟಿಕ್ ರಾಜ್ಯವಾಲರ ಅಧ್ಯಕ್ಷಸುಖಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ
ಅಧಿಕ ಮಹಿಳೆಗಳಿಗೆ,

(S. Venkateswara Rao)

ಸರ್ಕಾರದ ಖಾತೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ,

ಎಂ:
ಸಂಕಲನಕಾರ್ಯ, ಅರ್ಥಸಿಕ್ಕ ರಾಜ್ಯ ವರ್ತ, ಚೆಂಗಿಸಾರು ಮುಂದಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ
ಸಲಹಾಗಾರಿ

ರೀ:

1. ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು

2. ಸರ್ಕಾರಿದ ಎಲ್ಲಾ ಅವರ ಮುಖ ಕಾಯ್ದರಿಗಳು ಹಾಗೂ ಅಭಿನ್ಯಾಸಿ ಅಯ್ಯಕುರು
3. ಸ್ವರ್ಗಾರ್ಥ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಕಾಯ್ದರಿಗಳು / ಕಾಯ್ದರಿಗಳು
4. ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ಪ್ರಧಾನ ಕಾಯ್ದರಿಗಳು, ದೊರ್ಗಳು
5. ರಾಜ್ಯವಾಲಯ ಕಾಯ್ದರಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯವಾಲಯ ಸಚಿವಾಲಯ, ಇವ ಭವನ, ದೊರ್ಗಳು
6. ಕಾಯ್ದರಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಬಿಧಾನ ಸಭೆ / ಕರ್ನಾಟಕ ಬಿಧಾನ ಪರಿಷತ್, ದೊರ್ಗಳು
7. ಎಲ್ಲಾ ಇಲಾಳಾ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಿಗಳು
8. ಮಹಾ ನಿಬಂಧಕರು, ಕರ್ನಾಟಕ ಉದ್ದೇಶ ನ್ಯಾಯಾಲಯ, ದೊರ್ಗಳು
9. ನಿಬಂಧಕರು, ಕರ್ನಾಟಕ ಆರ್ಥಿಕ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿ, ದೊರ್ಗಳು
10. ಕಾಯ್ದರಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಲೋಕಸೌಂದಾರ್ಯ ಅಂತರಾರ್ಥಿಕ, ದೊರ್ಗಳು
11. ಎಲ್ಲಾ ತಿಳಾದ್ವಾರಾರಿಗಳು
12. ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತೀನ ಎಲ್ಲಾ ಮುಖ ಕಾಯ್ದನಿರ್ವಹಣಾದಿಕಾರಿಗಳು
13. ಎಲ್ಲಾ ಸಿಗಮ್/ಪುಂಡಿಗಳು/ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಿಗಳು
14. ಮಾನ್ಯ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ರಾಜ್ಯ ಸಚಿವರ ಕಾರ್ಯ ಕಾಯ್ದರಿಗಳು
15. ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ದೇಶವಾಲಯ, ದೊರ್ಗಳು
16. ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕುರೆಂಡು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ, ಕಾಸ್ಪರ್, ಕಿರಣಾಗ್ರಿ ಚೆರ್,
17. ನಿರ್ದೇಶಕರು, ವಾತಾ ಇಲಾಳಿ, 2ನೇ ಮತ್ತಿ, ಕಿರಣಾಜಿ ಸಾರ್, ದೊರ್ಗಳು
18. ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ : ದೊರ್ಗಳ ಪ್ರತಿಗಳು

ಸರ್ವಾರ್ಥ ಅರ್ಥ ಸಂಖ್ಯ:ಸಂಕಷ್ಟ 207 ಕಂಡು 2003, ದಿನಾಂಕ:23.2.2004.

ಅನುಬಂಧ

ಜಂಪು ಹೇ ಕಣಾರ್ಟಿಕ್ ವೂತ್ತಾತ್ !
ಜಂಪು ಧೂರ್ತ ಇನ್ನೀಲು ತನುಜಾತ್,
ಜಂಪು ಹೇ ಕಣಾರ್ಟಿಕ್ ವೂತ್ತಾತ್ !
ಜಂಪು ಸುಂದರ ನದಿ ಪವರ್ತಿ ನಾಯ್,
ಜಂಪು ಹೇ ರಸಳುಹಿಗ್ರಾ ಚೀಯ್ !

ಧೂರ್ತದೇವಿಂಗು ಪುಕುಪಿದ ನವಪುಂಜ್ಯೆ,
ಗಂಧರ ಶಂದದ ಹೊನ್ನಿನ ಗಡೆಯ್ ;
ರಾಘವ ಪಾಧ್ಯಾಸೂದನರವತರಿಸಿದ
ಧೂರ್ತ ಇನ್ನೀಲು ತನುಜಾತ್,
ಜಂಪು ಹೇ ಕಣಾರ್ಟಿಕ್ ವೂತ್ತಾತ್ !

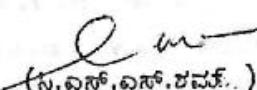
ಇನ್ನೀಲು ಕ್ರೋಗುಳ ಚೇದೆದ ಥೋಳ್ಯೆ,
ಇನ್ನೀಗೆ ಜೀವಾಂಗ ನಿಸ್ಮಾದೇತ್.
ಯಸುರಿನ ಗಿರಿಗ್ರಾ ನಾಲ್
ನಿಸ್ಮಂಗು ಕೂರೆಳನ ಪೂಲ್.
ಕಹಿಲ ಪತ್ರಂಜಲ ಗೌತಮ ಜಿನಸುತ್
ಧೂರ್ತ ಇನ್ನೀಲು ತನುಜಾತ್,
ಜಂಪು ಹೇ ಕಣಾರ್ಟಿಕ್ ವೂತ್ತಾತ್ !

ಶಂಕರ ರಾವ್ಯಾನುಜ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
ಬಸವೇಶ್ವರ ಪುಧ್ರೀ ದಿವ್ಯಾರ್ಥಿ
ರನ್ನ ಇಂತ್ಸ್ಯಾರಿ ಹೊನ್ನ
ಹಂಪ ಲಹುಮಿಹತ್ತಿ ಇನ್ನ
ಕುವೂರವ್ಯಾಸರ ಮಂಗಳಧಾರು !
ಕುವಿಕೋಗಿಲ್ಲಾಗ್ರ ಪುಣ್ಯಾರಾಮ !
ನಾನಕ ರಾವ್ಯಾನಂದ ಕಟೀರರ
ಧೂರ್ತ ಇನ್ನೀಲು ತನುಜಾತ್,
ಜಂಪು ಹೇ ಕಣಾರ್ಟಿಕ್ ವೂತ್ತಾತ್ !

ತ್ಯುಲವ ಯೋಂಹ್ಯಾಳರಾಧಿದ ನಾಯ,
ಯಂಕಣ ಬುಕ್ಕಿರ ಸಭ್ಯನ ಬೀಯೆ ;
ತ್ಯಾಙ್ಗ ತರಾವತಿ ತಾಂಗಾ
ಕಾವೇರಿಯ ವರ ರಂಗ.
ತ್ಯುತ್ಯಾಂತ ಪರಮಹಂಸ ವಿವೇಕರ
ಭಾರತ ಬನಸಿಯ ತನುಜಾತ,
ಜಂಯ ಹೇ ಉತ್ಸಾಹಿಕ ವ್ಯಾತ !

ಸರ್ವ ಬನಾಂಗದ ಶಾಂತಿಯ ತೋಟ,
ರಸಿಕರ ಕಂಗಳ ಸೆಂಹುವ ನೋಟ.
ಹಿಂದೂ ತ್ಯಾಗ ಮುಸಲ್ಬಾನ
ಜಾರಿಸಿಕ ತ್ಯಾನರುಧಾನ.
ಜನಕನ ಹೋಲುವ ದೊರೆಗಳ ಧಾವ,
ಗ್ರಾಂಯಕ ವೃಷಿಕರಾರಾವು !

ತನ್ನತನ್ನಾದಿ ಕಾಣಿದಾಯಾವ ರೀಯ !
ತನ್ನತ ಶಾಯಿಯ ಮಾತ್ಕಾಲ ದೇಹ !
ಜಂಯ ಭಾರತ ಬನಸಿಯ ತನುಜಾತ,
ಜಂಯ ಉತ್ಸಾಹಿಕ ವ್ಯಾತ !
ಜಂಯ ಸುಂದರ ನದಿ ವನಗಳ ನಾಯ,
ಜಂಯ ಹೇ ರಸಭುಷಿಗಳ ಬೀಯೆ !
- ರಾಷ್ಟ್ರಕರಿ ಕಾವಂಪು

(ಸ. ಸಿ. ಸಿ. ಚಾನ್ಬಾಸಪ್ಪ.)

ಸರ್ಕಾರದ ಖಾತ ಕಾಂಪುದಾರ್ಶ,
ಕಸತ್ತ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕರಿ ಇಲಾಖೆ.